

Na osnovu člana 19. Zakona o kulturi („Službeni glasnik RS”, br. 72/09, 13/16 i 30/16 – ispravka) i člana 8. stav 1. Zakona o Narodnoj skupštini („Službeni glasnik RS”, br. 9/10 i 108/13 – dr. zakon),

Narodna skupština donela je

STRATEGIJU RAZVOJA KULTURE REPUBLIKE SRBIJE OD 2020. DO 2029. GODINE

1. Uvod

Strategija razvoja kulture Republike Srbije od 2020. do 2029. godine (u daljem tekstu: Strategija) predstavlja osnovni strateški dokument kulturne politike Republike Srbije, kojim se na celovit način utvrđuju pravci delovanja i načini sprovođenja kulturne politike, kao javne politike u oblasti kulture. Strategijom se planski i sistematski uređuje javni interes u oblasti kulture i određuju prioritete razvoja kulture u navedenom desetogodišnjem periodu.

Strategija u skladu sa članom 20. *Zakona o kulturi* sadrži:

1. Analizu postojećeg stanja i delatnosti u Republici Srbiji;
2. Osnovne postavke razvoja kulture;
3. Strateške pravce i instrumente kulturnog razvoja;
4. Plan realizacije;
5. Kriterijume, indikatore i postupke vrednovanja.

U procesu izrade Strategije proučene su prethodne verzije strateških dokumenata o kulturi, kao i relevantna istraživanja i međunarodna iskustva. U radu na izradi Strategije učestvovali su predstavnici Ministarstva kulture i informisanja, kao i širok krug drugih stručnih institucija i pojedinaca, od Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka i drugih republičkih ustanova kulture, preko predstavnika organizacija civilnog društva do nacionalnih saveta nacionalnih manjina. Na javnoj raspravi o Nacrtu Strategije učestvovali su, između ostalih, i reprezentativna udruženja u kulturi, obrazovne i naučne institucije, samostalni umetnici i stručnjaci, kao i predstavnici Republičkog sekretarijata za javne politike. Proces izrade Strategije pratio je Nacionalni savet za kulturu.

U Strategiji je izraženo strateško opredeljenje Republike Srbije ka kulturi kao jednom od ključnih činilaca razvoja društva, odnosno kulturi kao jednom od nacionalnih prioriteta, koji doprinosi harmoničnom razvoju društva u Republici Srbiji, kvalitetu života njenih građana i unapređenju međunarodnih odnosa.

Strategija razvoja kulture Republike Srbije od 2020. do 2029. godine opredeljena je za očuvanje jedinstva kulturnog prostora Republike Srbije kroz produktivnu saradnju svih, pojedinačnih i kolektivnih, učesnika u kulturnom životu i uvažavanje njihovog zajedničkog doprinosa kulturi Republike Srbije. Takođe, opredeljena je za očuvanje kulturne raznolikosti kao posebnog bogatstva naše zemlje, što uključuje kako stvaralaštvo nacionalnih manjina i svih društvenih grupa, tako i mogućnost različitih identitetskih izbora. Strategija je, s obzirom na to da Republika Srbija predstavlja matičnu državu srpskog naroda naseljenog u regionu i različitim delovima sveta, opredeljena za očuvanje i povezivanje srpskog kulturnog prostora, odnosno zaštitu kulturnog nasleđa i promovisanje kulturnog stvaralaštva svih nosilaca srpskog kulturnog identiteta, bez obzira na to gde žive.

Kultura Republike Srbije utemeljena je na savremenom kulturnom stvaralaštvu i na bogatom kulturnom nasleđu srpskog naroda i svih naroda koji u njoj

žive ili su živeli, kao zajedničkom kulturnom nasleđu naše zemlje. Svaku kulturu odlikuje prožimanje sa drugim kulturama, unutrašnja raslojenost i razvojnost, ali i sopstveni kontinuitet i razlike u odnosu na druge kulture, što su podjednako važni činioci kulturnog identiteta. Kultura naše zemlje određena je bogatstvom kulturne raznolikosti i ukrštanjem različitih kulturno-civilizacijskih areala, ali i istorijskim razvojem srpske nacionalne kulture i srpskog kulturnog identiteta.

Da bi se podstakla istraživanja i razvoj srpskog kulturnog identiteta i identiteta naroda Srbije, kao i kultura sećanja i svest o vrednosti, očuvanju i stvaralačkom odnosu prema kulturnom nasleđu, Strategija nudi orijentacioni model dimenzija srpske kulture, kojim naznačava osnovne tokove njenog istorijskog razvoja.

Dimenzije srpske kulture, kao skupovi osnovnih pretpostavki koje čine njen osoben karakter i sadržaj i kojima je ona odgovarala i odgovara na različite istorijske izazove, jesu sledeće:

- *slovenska* – koja počiva na jezičkoj srodnosti slovenskih naroda i na istorijskom iskustvu međusobnog prožimanja kultura koje pripadaju slovenskom nasleđu, uključujući i složeno i višeznačno iskustvo integracionih procesa između južnoslovenskih naroda;
- *vizantijska* – koja je integrativna i nadnacionalna dimenzija i koja ukazuje na pripadnost srpske srednjovekovne kulture vizantijskom (romejskom) kulturno-civilizacijskom arealu, ne isključujući druge uticaje koji su oblikovali kulturu srpskog srednjeg veka. Ovom dimenzijom srpska kultura je stupila u direktan kontinuitet prenošenja nasleđa antičke Grčke i Rima, dok vrednosni sistem istočnog hrišćanstva, oličen u prosvetiteljskoj i zasnivačkoj delatnosti Svetog Save, bitno obeleživši srpsku kulturnu tradiciju, i do danas predstavlja važan činilac srpskog kulturnog identiteta;
- *balkanska* – koja počiva na svesti o kulturnoj srodnosti naroda Balkanskog poluostrva, bez obzira na etnički i verski predznak, utemeljenoj na srodnom istorijskom iskustvu preplitanja različitih kulturno-civilizacijskih areala, kao i neprestanih međusobnih ukrštanja i razmena. Pored teškog istorijskog nasleđa međusobnih sukoba, balkanski kulturno-istorijski prostor svedoči i o vrednosti kulturne raznolikosti i saradnje;
- *herojska ili slobodarska* – koja svedoči o istorijskom iskustvu kojim je formiran poseban herojsko-slobodarski etos, usmeren ka samoodržanju i očuvanju nezavisnosti, koji možemo pratiti od napora za izgradnju i očuvanje srpske srednjovekovne države, Kosovskog zaveta, očuvanog u narodnom pesništvu i crkvenom predanju, preko otpora osmanskoj okupaciji, do učešća u kasnijim odbrambenim ratovima, i borbi protiv fašizma, kao i do napora za očuvanje sopstvenog kulturnog i nacionalnog identiteta;
- *prosvećeno-evropska* – koja počiva na kontinuitetu učešća srpske kulture u tekovinama i vrednostima evropskog prosvetiteljstva i procesima modernizacije, koji sve do danas predstavljaju bitan i živ segment srpske kulture. Ova dimenzija, pored usvajanja vrednosti ličnih sloboda, socijalne pravde i pravnog poretka, obuhvata i srednjoevropski segment srpskog kulturnog prostora i kulturnog identiteta;
- *demokratska* – koja svedoči ne samo o institucionalnom usvajanju demokratskih vrednosti kao važnog segmenta srpske istorije u prethodna dva veka, nego i o tradicijama egalitarnosti negovanim i očuvanim u srpskom društvu, uprkos različitim istorijskim izazovima;

- *kontaktna ili dimenzija otvorenosti* – koja objedinjuje sve potencijale otvorenosti srpske kulture i njenog stvaralačkog prožimanja sa drugim kulturama, ali i otvorenosti ka samopreispitivanju i prihvatanju različitih identitetskih izbora.

Ukazivanjem na aspekte srpske kulture i srpskog kulturnog identiteta podstiče se i poziva na produktivan dijalog i saradnju između nosilaca različitih kulturnih identiteta i različitih kulturnih tradicija koje čine jedinstvo kulturnog prostora Republike Srbije. Živ kulturni dijalog između različitih aktera u kulturi i dijalog sa kulturnim nasleđem predstavljaju važan podsticaj savremenom stvaralaštvu u našoj zemlji, kao i rastu svesti o važnoj ulozi kulture u razvoju celokupnog društva.

Ova strategija kulturnog razvoja zasnovana je na sledećim načelima:

- opredeljenost za zaštitu i negovanje nacionalne kulture;
- zaštita kulturnih prava nacionalnih manjina;
- unapređenje uzajamnog razumevanja i ravnopravno uključivanje osetljivih grupa u kulturni život;
- zaštita i vrednovanje kulturnog nasleđa kao neobnovljive i jedinstvene zaostavštine;
- podsticanje i promovisanje umetničkog stvaralaštva kao slobodnog izraza ljudskog duha;
- široka dostupnost kulture i ravnopravno i aktivno učešće u kulturnom životu;
- razvoj međunarodne kulturne saradnje i doprinošenje ugledu zemlje u svetu;
- podrška savremenim modelima finansiranja i shvatanje kulture kao privrednog potencijala.

Kulturna politika rukovođena ovim načelima zasniva se na:

- efikasnoj i promišljenoj zakonodavnoj aktivnosti;
- odgovornoj kadrovskoj politici;
- autonomiji subjekata u kulturi;
- principu aktivnog učešća građana i stručne javnosti u procesu donošenja odluka;
- transparentnim procedurama donošenja odluka;
- principu strateškog upravljanja u kulturi, praćenja i vrednovanja;
- analizama, istraživanjima i statistikama u oblasti kulture;
- usaglašenosti sa drugim sektorima državne politike.

Načela razvoja kulture i kulturne politike utemeljena su na *Ustavu Republike Srbije*, međunarodnim ugovorima, sporazumima i konvencijama koje je potpisala Republika Srbija, *Zakonu o kulturi*, kao i domaćim strateškim dokumentima. Važnost utemeljenja instrumenata kulturne politike na empirijskim podacima ogleda se u neophodnosti da oni odgovaraju stvarnim potrebama društva i svih učesnika u kulturnom procesu.

U skladu sa usvojenim načelima, kao i istraživanjima sadašnjeg stanja i analizama potreba i mogućnosti kulture u Republici Srbiji, Strategijom su definisana tri prioriteta:

1. Razvoj kadrova i infrastrukture;
2. Evropske integracije i međunarodna saradnja;
3. Podsticanje uloge kulture u razvoju društva.

Isticanje razvoja kadrova i infrastrukture kao prioriteta kulturnog razvoja nastoji da odgovori na društvene izazove i izazove sistema kulture, da odgovori na potrebu istraživanja, očuvanja, predstavljanja i interpretacije kulturnog nasleđa, produkcije savremenog stvaralaštva, kao i na neophodnost savremenog koncipiranja programa i aktivnosti u kulturi.

Prioritet evropskih integracija i međunarodne saradnje svedoči o tome da kultura doprinosi ne samo unutrašnjoj koheziji društva, nego i integrativnim procesima, kao procesima kojima se uspostavljaju poverenje i saradnja na međunarodnom nivou.

Isticae prioriteta uloge kulture u harmoničnom razvoju društva, kao i u unapređenju odnosa u društvu i omogućavaju njegovo samoodređenje.

Navedeni prioriteti u strateškom razvoju kulture u Republici Srbiji dosledno će se ostvarivati prvenstveno kroz dva područja:

1. kulturno nasleđe i
2. savremeno stvaralaštvo.

Strategijom se naglašava važnost istraživanja, zaštite, predstavljanja i interpretacije kulturnog nasleđa kao potvrde kontinuiteta i bogatstva raznolikosti kulture Republike Srbije, pri čemu se posebno insistira na jačanju institucionalnog okvira koji bi unapredio brigu o kulturnom nasleđu, kao i njegovu ulogu u savremenoj srpskoj kulturi i društvu, uključujući i njegov razvojni potencijal.

Kada je u pitanju prioriteta područje savremenog stvaralaštva, Strategijom se ukazuje na to da treba stvoriti stimulatívne uslove za umetničko stvaranje, pre svega stabilan institucionalni i finansijski okvir, da treba poboljšati infrastrukturu objekata i omogućiti transparentan način raspodele sredstava namenjenih umetničkoj produkciji. U skladu sa tim, poboljšanje uslova za rad i socijalnog položaja umetnika, posebno samostalnih, prepoznato je kao jedan od najvažnijih oslonaca razvoja kulture.

Na osnovu uvida u postojeće stanje sistema kulture u Republici Srbiji, na osnovu postavljenih načela kulturne politike i prioriteta kulturnog razvoja, vizija željenog stanja koju zagovara ovaj strateški dokument glasi:

Posvećena čuvanju i negovanju kulturnog i istorijskog nasleđa, prepoznatljiva i jedinstvena kultura Republike Srbije predstavlja prostor za slobodno stvaralaštvo, doprinoseći harmoničnom razvoju ljudske ličnosti, društva i međunarodnih odnosa, zadovoljavajući kulturne potrebe svih građana Republike Srbije i pripadnika srpskog naroda van matice.

Ovako definisanom željenom stanju doprinosi ostvarivanje jednog opšteg i pet posebnih ciljeva.

Opšti cilj Strategije razvoja kulture Republike Srbije jeste:

unapređenje uloge kulture u životu građana Republike Srbije.

Posebni ciljevi Strategije su:

1. unapređenje regulatornog okvira, institucionalnih kapaciteta i sistema finansiranja u kulturi;
2. razvoj sistema ulaganja u ustanove kulture i zaštitu kulturnog nasleđa;

3. razvoj produkcije, kulturnih potreba i ravnopravno učešće građana u kulturnom životu;
4. unapređenje međunarodne saradnje i procesa evropskih integracija u oblasti kulture;
5. digitalizacija u kulturi.

U posebnim ciljevima 1. *unapređenje regulatornog okvira, institucionalnih kapaciteta i sistema finansiranja u kulturi* i 2. *razvoj sistema ulaganja u ustanove kulture i zaštitu kulturnog nasleđa*, ostvaruje se prioritet razvoja kadrova i infrastrukture, kao normativna, infrastrukturna i upravljačka osnova za razvoj kulture i stvaranje neophodnog institucionalnog ambijenta za savremeno stvaralaštvo i zaštitu kulturnog nasleđa.

Posebni cilj 3. *razvoj produkcije, kulturnih potreba i ravnopravno učešće građana u kulturnom životu* usmeren je ka podsticanju savremenog stvaralaštva i predstavljanja i interpretacije kulturnog nasleđa, kao i brizi o njihovoj dostupnosti svim građanima Republike Srbije, čime se u prvom redu unapređuje uloga kulture u razvoju društva.

Posebni cilj 4. *unapređenje međunarodne saradnje i procesa evropskih integracija u oblasti kulture*, usmeren je na aktivno prisustvo kulture i umetnosti Republike Srbije u inostranstvu i intenzivno međunarodno predstavljanje, kako savremenog stvaralaštva i kreativnih industrija, tako i kulturnog nasleđa, a u potpunosti je posvećen ostvarivanju prioriteta evropskih integracija i međunarodne kulturne saradnje, kao i sveukupnom razvoju kulture u Republici Srbiji.

Posebni cilj 5. *digitalizacija u kulturi* odgovara na savremene izazove razvoja tehnologija i komunikacijskih sistema, i podrazumeva razvoj procesa digitalizacije u kulturi, što je od velikog značaja za istraživanje, zaštitu, predstavljanje i interpretaciju kulturnog nasleđa, kao i za produkciju, predstavljanje i interpretaciju savremenog stvaralaštva. Regulisanje procesa digitalizacije u kulturi Republike Srbije odgovara na sva tri prioriteta strateškog razvoja kulture.

Jedan od segmenata posebnog cilja 1. predstavlja mera *negovanje srpskog jezika i ćirilice i povezivanje srpskog kulturnog prostora*, koja ima veliki značaj za očuvanje kulturnog identiteta Republike Srbije i srpskog naroda i koja je posvećena ostvarivanju prioriteta podsticanja uloge kulture u razvoju društva, posebno imajući u vidu stvaranje, oblikovanje, očuvanje i prenošenje društvenih i kulturnih vrednosti i važnost očuvanja, predstavljanja i interpretacije kulturnog identiteta.

Takođe, u okviru posebnog cilja 1. povodom međuresorne saradnje kulture i nauke, posebna pažnja će biti posvećena kulturi sećanja, koja podrazumeva sećanje zajednice, uključujući i sećanje na važne istorijske događaje i na zajednička stradanja. Strategija u tom smislu posebno podstiče istraživanja i negovanje kulture sećanja na žrtve genocida nad srpskim narodom u 20. veku, žrtve Holokausta i žrtve Porajmosa, kao i istraživanja usmerena na prevladavanje istorijskog i kulturnog revizionizma.

Prioriteti i ciljevi predloženi u Strategiji počivaju na preciznoj analizi sadašnjeg stanja u kulturi Republike Srbije, uz uvažavanje njene identitetske pluralnosti i razvojnih potencijala. Pored mera i aktivnosti Ministarstva kulture i informisanja i ustanova kulture, u Strategiji su određene mere i aktivnosti usmerene ka stvaranju podsticajnog okruženja za delovanje svih subjekata u kulturi, uključujući civilni i privatni sektor. Sveobuhvatnim pristupom i posvećenošću očuvanju javnog interesa u kulturi, Strategija se zalaže za produktivan i stvaralački odnos prema svim segmentima savremene kulture i kulturnog nasleđa, uključujući i produktivno

bogatstvo različitosti, i ohrabruje kulturu Republike Srbije da izrazi svoje pune potencijale.

Sastavni deo *Strategije razvoja kulture Republike Srbije od 2020 do 2029.* godine je Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja kulture Republike Srbije od 2020. do 2022. godine.

Akcioni plan predstavlja najdetaljniji dokument javne politike kojim se razrađuje opšti planski dokument, u ovom slučaju strategija, radi upravljanja dinamikom sprovođenja mera javne politike.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije izrađen je za srednjoročni period od 2020. do 2022. godine, sa razrađenim merama koje doprinose ostvarivanju posebnih ciljeva Strategije. U njemu su određene aktivnosti i rok za njihov završetak, kao i pokazatelji učinka, kako na nivou mera tako i na nivou aktivnosti. Na nivou trogodišnjeg Akcionog plana navedene su i ciljne vrednosti koje će se realizovati u periodu obuhvaćenom Akcionim planom. Takođe, Akcioni plan precizira i institucije partnere odgovorne za sprovođenje mera i aktivnosti, kao i instituciju nosioca koja je odgovorna za praćenje sprovođenja i izveštavanje o realizaciji Strategije. Dokument sadrži i iznos potrebnih sredstava za sprovođenje aktivnosti, kao i izvor finansiranja. Pre izrade sledećeg Akcionog plana, sprovešće se *ex post* analiza efekata javne politike. Prilikom sprovođenja ove analize predlagač će razmotriti potrebu revizije Strategije razvoja kulture Republike Srbije. Ukoliko dođe do revizije dokumenta predlagač će posebno razmotriti efekte predloženih mera i za buduće mere predvideti različite opcije za postizanje predviđenih rezultata.

Sve mere i aktivnosti koje su pomenute u narativnom delu Strategije, a koje nisu obuhvaćene srednjoročnim Akcionim planom za period od tri godine, biće realizovane posle 2022. godine.

Troškovi Akcionog plana za sprovođenje Strategije utvrđeni su u skladu sa Priručnikom za obračun troškova javnih politika (koji je u pripremi), koji se metodološki bazira na primeni Uputstva Evropske komisije o obračunu troškova iz Metodoloških smernica za obračun troškova strukturnih reformi iz 2019. godine, kao i SIGMA smernica Zbirke alata i iskustava za obračun troškova politika (koje podrazumevaju da se prilikom obračuna troškova dokumenta javne politike obračunavaju dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u okviru Akcionog plana i dostizanja posebnih ciljeva Strategije, pri čemu u obzir nisu uzimane redovne/tekuće aktivnosti, već samo dodatne ili uvećan obim tekućih aktivnosti koje su Ministarstvo kulture i informisanja i relevantne institucije Republike Srbije predvidele svojim budžetima i programskim aktivnostima u okviru njih).

Ukupna indikativna dodatna sredstva neophodna za sprovođenje Akcionog plana Strategije planirana su u odnosu na sredstva opredeljena za sprovođenje planiranih aktivnosti u 2019. godini kao baznoj, imajući u vidu i sredstva planirana u skladu sa Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2020. godinu („Službeni glasnik RS”, broj 84/19), kao i odgovarajuće projekcije za 2021. i 2022. godinu.

Ukupna procenjena dodatna sredstva u odnosu na 2019. godinu kao baznu, utvrđena u skladu sa SIGMA metodologijom obračuna troškova, koja su neophodna za sprovođenje planiranih mera i koja su iskazana u Akcionom planu za period 2020-2022. godine iznose 6.823.292.000 dinara (u 2020. godini – 2.134.230.000 dinara, u 2021. godini – 2.336.523.000 dinara i u 2022. godini – 2.352.539.000 dinara).

Deo planiranih aktivnosti iskazanih u akcionom planu će se finansirati sredstvima obezbeđenim Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2020. godinu („Službeni glasnik RS”, broj 84/19) kao i sredstvima planiranim u okviru limita

rashoda i izdataka utvrđenih u procesu pripreme i donošenja Zakona o budžetu i iskazanih projekcijama budžeta za 2021. i 2022. godinu.

U narednom periodu očekuje se obezbeđivanje dela sredstava za finansiranje planiranih aktivnosti iskazanih u Akcionom planu za period 2020-2022. godine putem odobravanja projektnog i programskog zajma od strane Banke za razvoj Saveta Evrope (CEB).

Za pojedine aktivnosti predviđene Akcionim planom izvori sredstava će se utvrditi tokom sprovođenja istog i te aktivnosti sprovodiće se u skladu sa obezbeđenim sredstvima, imajući u vidu ograničene bilansne mogućnosti budžeta Republike Srbije.

Osnovu planiranja međunarodnih razvojnih sredstava u narednom periodu predstavljaće dokument Nacionalni prioriteti za međunarodnu pomoć (NAD) za period 2019 - 2025 (trenutno u izradi) kao i novi strateški i finansijski okvir Evropske unije za period 2021 - 2027 koji je takođe trenutno u izradi.

Praćenje ostvarivanja strateških ciljeva postavljenih u dokumentu Strategije vršiće Ministarstvo kulture i informisanja u partnerstvu sa Nacionalnim savetom za kulturu i Zavodom za proučavanje kulturnog razvitka, a uz pomoć stručnjaka i naučnih institucija (instituta i visokoškolskih ustanova).

Strategijom se predviđa obaveza svih učesnika u razvoju kulture da ovim institucijama blagovremeno dostavljaju sve podatke relevantne za njihov rad kako samostalno tako i na zahtev institucija.

Ministarstvo kulture i informisanja je zaduženo za podnošenje preseka izveštaja o sprovođenju Strategije, uzimajući u obzir i mišljenja Nacionalnog saveta za kulturu. Izveštaj se podnosi Vladi, a javnosti će biti dostupan preko internet stranice Ministarstva kulture i informisanja.

Svi pojmovi u Strategiji upotrebljeni u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

2. Sadašnje stanje u kulturi

2.1. Sadašnje stanje u prioritetnim područjima razvoja kulture

Kao prioritetna područja razvoja kulture u Republici Srbiji Strategija izdvaja kulturno nasleđe i savremeno stvaralaštvo. U ovom poglavlju biće razmotreno sadašnje stanje kulture Republike Srbije u ovim oblastima, kao i sadašnje stanje, u Strategiji definisanih posebnih ciljeva razvoja kulture.

2.1.1. Kulturno nasleđe

Čuvanje i zaštita arhivske građe

Arhivi su ustanove čija je delatnost regulisana *Zakonom o kulturnim dobrima* („Službeni glasnik RS”, br. 71/94, 52/11 – dr. zakon i 99/11 – dr. zakon). Na teritoriji Republike Srbije radi 41 arhiv. Ministarstvo kulture i informisanja ima osnivačka prava nad dva istorijska i dva filmska arhiva, a stara se i o uslovima za rad šest arhiva sa teritorije Autonomne Pokrajine Kosova i Metohije. Autonomna Pokrajina Vojvodina je osnivač Arhiva Vojvodine, a jedinice lokalne samouprave osnivači su 30 arhiva. Centralna arhivska ustanova je Arhiv Srbije. Teritorijalna nadležnost arhiva regulisana je *Rešenjem o utvrđivanju teritorije arhiva* („Službeni glasnik RS”, broj 7/96).

U Republici Srbiji postoje i specijalni arhivi, kao što su Arhiv SANU, Rukopisno odeljenje Matice srpske, arhivi kao registrature Narodne biblioteke Srbije, Ministarstva spoljnih poslova, vojske, policije i dr.

Arhivi su ustanove zaštite koje imaju i upravna ovlašćenja, odnosno vrše stručni nadzor nad postupanjem sa arhivskom građom kod njenih stvaralaca i izdaju uverenja o činjenicama sadržanim u arhivskoj građi. Mreža arhiva je neravnomerno razvijena i neujednačena, u rasponu od samo jedne do čak deset opština. Do velikih promena u načinu funkcionisanja i uslovima za stručni rad lokalnih arhiva došlo je nakon njihovog prelaska u nadležnost opštinskih vlasti 2003. godine. S obzirom na to da zavise od finansiranja lokalnih vlasti, veliki broj arhiva radi u teškim uslovima. Iako im se nadležnost prostire u više jedinica lokalne samouprave, teret finansiranja rada arhiva pretežno snose gradovi, odnosno opštine u kojima je sedište arhiva. Većina arhiva više nema raspoloživog prostora u depoima za arhivsku građu koju treba da preuzme iz registratura. Usled toga, velika količina arhivske građe duže se zadržava u neadekvatnom prostoru izvan arhiva, gde je izložena riziku od uništenja ili oštećenja i nije dostupna korisnicima. Arhivski depoi su loše opremljeni, nedostaju i police za smeštaj arhivske građe i aparati za kontrolu uslova u kojima se čuva građa. Najveći broj lokalnih arhiva funkcioniše sa malim brojem radnika (9 do 19 zaposlenih). Za poslednjih deset godina smanjio se broj zaposlenih u arhivima, a istovremeno se povećao obim posla. Arhiv Srbije je centralna ustanova zaštite koja vodi Centralni registar arhivske građe u koji je dosad upisano 21.809 arhivskih fondova iz 32 arhiva (30 u mreži, Arhiv Srbije i Arhiv Jugoslavije) i Muzeja Nikole Tesle (Lični fond Nikole Tesle). Do sada je u Centralni registar upisano 99% fondova.

Proces digitalizacije arhivske građe odvija se sporo, zbog neadekvatnog pravnog okvira, kao i zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, posebno za nabavku opreme za restauraciju i digitalizovanje arhivske građe.¹ Pojedini arhivi započeli su samostalni razvoj programskih rešenja, što otežava njihovo efikasno povezivanje u jedinstven nacionalni elektronski sistem. Ministarstvo kulture i informisanja je 2017. godine donelo odluku da se razvija jedan informacioni sistem, pri čemu je informacioni sistem i sistem upravljanja procesom digitalizacije poveren Arhivu Srbije. Potencijalnim korisnicima arhivskih usluga često su nedostupni opširniji podaci o arhivskoj građi na internetu. Dodatno, Ministarstvo kulture i informisanja kroz konkurs podržava razvoj arhivske delatnosti, pa je u periodu od 2017. do 2019. godine u tu svrhu odredilo 68.406.297,00 dinara za 106 projekata. Mali broj arhiva u Republici Srbiji konkuriše na međunarodnim konkursima za sredstva iz međunarodnih izvora (Evropska unija, razni donatori i sponzori), a evidentna je i nedovoljna saradnja sa stranim arhivskim institucijama. Pri tome treba imati u vidu da je neophodan uslov za digitalizaciju arhivske građe sređena, popisana i na drugi način obrađena arhivska građa. Od ukupnog broja arhiva u Republici Srbiji, samo četiri arhiva imaju laboratoriju za konzervaciju i restauraciju (Arhiv Srbije, Arhiv Jugoslavije, Arhiv Vojvodine, Istorijski arhiv Beograda). Mikrofilmsku laboratoriju poseduje Arhiv Srbije (Centar za mikrofilmovanje arhivske građe), a još deset arhiva poseduje mikrofilmske kamere.

Zaštita nepokretnog kulturnog nasleđa

U Republici Srbiji radi 14 zavoda za zaštitu spomenika kulture. Teritorijalna nadležnost je utvrđena *Rešenjem o utvrđivanju teritorije Zavoda za zaštitu spomenika kulture* („Službeni glasnik RS”, broj 48/95). Svi zavodi su nadležni za više gradova i/ili opština. Republički zavod za zaštitu spomenika kulture je, prema *Zakonu o kulturnim dobrima*, centralna ustanova koja vodi i Centralni registar nepokretnih kulturnih dobara. U registar su trenutno upisana 2572 nepokretna kulturna dobra, od toga 2218 spomenika kulture, 82 prostorno kulturno-istorijske celine, 194 arheološka nalazišta i 78 znamenitih mesta. Kategorisana su 782 nepokretna kulturna dobra, od

¹ Videti: Lazarević, A. (ur.2010). *Lokalne kulturne politike*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Lazarević, A. (ur.; 2011). *Kulturni resursi okruga Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

kojih je 200 od izuzetnog, a 582 od velikog značaja.² Na Uneskovu *Listu svetske baštine* upisana su kulturna dobra: Stari Ras i Sopoćani (1979), manastir Studenica (1986), srpski srednjovekovni spomenici na Kosovu i Metohiji (2006), Gamzigrad – Romulijana (2007) i Stećci - srednjovekovni nadgrobnici spomenici (Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora i Srbija) (2016). Srpski srednjovekovni spomenici na Kosovu i Metohiji upisani su i na Uneskovu *Listu svetske baštine u opasnosti*. Na *Tentativnoj listi svetskog nasleđa* nalazi se šest kulturnih dobara: Caričin grad–*Iustiniana Prima* –arheološko nalazište, Utvrđeni manastir Manasija, Kulturni predeo Bača sa okolinom, Negotinske pivnice, Smederevska tvrđava i Granice Rimskog carstva. Za zaštitu, očuvanje i istraživanje nepokretnog kulturnog nasleđa Ministarstvo kulture i informisanja je u periodu 2017–2019. izdvojilo 409.962.499,00 dinara za 151 projekat.

Bogato arheološko nasleđe Republike Srbije suočeno je sa rizicima od propadanja zbog sve većeg broja građevinskih i infrastrukturnih poduhvata, učestalih prirodnih nepogoda, rasprostranjenih ilegalnih iskopavanja i ilegalnog prometa arheoloških nalaza, kao i nedovoljne svesti društva o njegovom značaju. Postoji potreba za razvijanjem saradnje organa uprave, policije i sudstva na zaštiti nepokretnog kulturnog, posebno arheološkog nasleđa. Sa svoje strane Ministarstvo kulture i informisanja svake godine podržava zaštitu i istraživanje arheološkog nasleđa preko konkursa, pa je u periodu od 2017. do 2019. godine izdvojilo 82.229.196,00 dinara za 127 projekata.

Zakonodavni okvir u oblasti zaštite nepokretnog kulturnog nasleđa nije se menjao od 1994. godine. Od tada do danas, Republika Srbija je ratifikovala više međunarodnih konvencija u oblasti zaštite kulturnog nasleđa čime se postavljaju novi izazovi pred zavode za zaštitu spomenika kulture, koji sprovode sistem zaštite nepokretnih kulturnih dobara.

Sistem zaštite nepokretnog kulturnog nasleđa 2003. godine decentralizovan je na nepotpun način. Tada je odgovornost za finansiranje osnovne delatnosti svih zavoda za zaštitu spomenika kulture, izuzev Republičkog zavoda, preneti sa ministarstva nadležna za poslove kulture na uprave gradova u kojima se nalaze njihova sedišta. Tada nisu sprovedene procedure prenosa osnivačkih prava sa Republike Srbije na jedinice lokalne samouprave. Istovremeno, zadržana je teritorijalna nadležnost ovih ustanova, koja često obuhvata i više desetina opština. Tako je nepokretno kulturno nasleđe na teritoriji Republike Srbije stavljeno u neravnopravan položaj, budući da je finansiranje njegove zaštite postalo odgovornost samo pojedinih gradova, čiji su kapaciteti različiti, a u svim slučajevima nedovoljni. Trenutna organizacija zaštite nepokretnih kulturnih dobara predstavlja skup prostorno razmeštenih institucija zaduženih za zaštitu spomenika kulture na određenoj teritoriji i nema istinska svojstva mreže, to jest jedinstvenog sistema službe zaštite. Većina zavoda smatra da osnivačka prava i finansiranje delatnosti treba da se vrati na republički nivo, ali i da se uspostavi sistem koordinacije i komunikacije Republičkog zavoda i teritorijalno nadležnih zavoda, kao i sistem evaluacije rada ovih ustanova. Najveći problem u sferi zaštite nepokretnih kulturnih dobara predstavlja netačnost podataka iz Centralnog registra, kao i nedostatak analize stanja na terenu. Iz svega navedenog, jasno je da je potrebno uspostaviti jedinstveni informacioni sistem i digitalno vođenje Centralnog registra. Neophodna je i izrada dugoročnog plana prioriteta finansiranja u oblasti zaštite nepokretnih kulturnih dobara na nacionalnom nivou.

Veliki problem zaštite predstavlja i nedostatak stručnog kadra u zavodima za zaštitu spomenika kulture (16% nedostajućeg kadra), a posebno arheologa i arhitekata. Takođe, potreban je i unapređen jedinstveni sistem sticanja zvanja u

²http://www.heritage.gov.rs/cirilica/nepokretna_kulturna_dobra.php, pristupljeno 24. 09. 2019.

zavodima. U skladu sa tokovima zaštite, ove ustanove imaju i veliku potrebu za redovnim stručnim usavršavanjem kadrova, koje je ili nedovoljno ili često izostaje, i to prvenstveno zbog nedostatka finansijskih sredstava. Stoga je neophodno definisati jedinstveni program stručnog usavršavanja zaposlenih u zavodima, uz otvaranje ka alternativnim izvorima finansiranja u tu svrhu, pre svega stranim donacijama i fondovima. Republički zavod za zaštitu spomenika kulture najveći deo obuka finansira na ovaj način, ali to nije praksa u ostalim zavodima.³

Zaštita pokretnog kulturnog nasleđa i muzejska delatnost

Zaštitu pokretnog kulturnog nasleđa obavljaju javni muzeji (republički, pokrajinski i lokalni), kao i oni u privatnom vlasništvu (privatni muzeji i kolekcionarske zbirke).

Suštinu i temelj postojanja i rada svakog muzeja i muzejske ustanove čine javne zbirke u kojima se čuvaju predmeti pokretnog kulturnog nasleđa i koje su predmet neposredne odgovornosti kustosa. Sveobuhvatna baza podataka o muzejskim zbirkama (obim, sadržaj, struktura, stepen obrađenosti, muzeološki, naučni, kulturni i civilizacijski značaj, uslovi čuvanja i korišćenja) i kustosima (stručnost, osposobljenost, kompetentnost, efikasnost, funkcionalnost) nije izrađena. U muzejima su najviše zastupljene arheološke, fotografske, numizmatičke i etnografske zbirke. Muzeji su, većinom, smešteni u objektima koji su građeni za druge namene. S retkim izuzecima, prostorije za čuvanje zbirki (depoi) opremljene su uglavnom improvizovanim mobilijarom i sredstvima za smeštaj i fizičku zaštitu predmeta.

Delatnost muzeja regulisana je *Zakonom o kulturnim dobrima*,⁴ a u ovom zakonu je usvojena definicija muzeja data u statutu Međunarodnog saveta muzeja (*The International Council of Museums – ICOM*). Posebnim zakonom regulisan je rad Matice srpske, koja obavlja i muzejsko-izlagačku delatnost.

U Republici Srbiji deluje ukupno 149 muzejskih prostora,⁵ od kojih samostalnu muzejsku delatnost obavlja 69 muzeja.⁶ Vlada je osnivač 12 muzeja, a takođe se stara i o Muzeju u Prištini čije je privremeno sedište u Beogradu. *Rešenjem o utvrđivanju nadležnosti muzeja prema vrstama umetničko-istorijskih dela i prema teritoriji* („Službeni glasnik RS”, br. 28/95 i 102/16) i *Rešenjem o dopuni rešenja o utvrđivanju nadležnosti muzeja prema vrstama umetničko-istorijskih dela i prema teritoriji* iz 2016. godine utvrđeno je osam matičnih muzeja (Narodni muzej u Beogradu, Istorijski muzej Srbije, Etnografski muzej, Muzej nauke i tehnike, Muzej primenjene umetnosti, Muzej savremene umetnosti, Prirodnjački muzej, Muzej naivne i marginalne umetnosti), čija je dužnost da pružaju specijalizovanu stručnu pomoć drugim muzejima u očuvanju određene vrste umetničko-istorijskih dela. Autonomna Pokrajina Vojvodina je osnivač tri muzeja i dve spomen-zbirke. Kada je reč o posećenosti, muzejske prostore u 2018. godini posetilo je ukupno 2.273.000 posetilaca.⁷ Pored finansiranja redovne delatnosti 12 republičkih muzeja, Ministarstvo kulture i informisanja svake godine raspisuje konkurs za zaštitu, očuvanje i prezentaciju muzejskog nasleđa. U te svrhe u periodu 2017–2019. izdvojeno je 16.796.313,20 dinara za 238 projekata.

³ http://www.kulturnonasledje.com/assets/studija_akademija_umetnosti.pdf Akademija umetnosti i Republički zavod za zaštitu spomenika kulture (2016): Analiza organizacije i kapaciteta mreže zavoda za zaštitu spomenika kulture u Srbiji.

⁴ *Službeni glasnik RS*, br. 71/94, 52/11 – dr. zakoni i 99/11 – dr. zakon.

⁵ Podaci iz baze podataka E-kultura Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka za 2018. godinu.

⁶ Baza podataka Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka za 2018. godinu.

⁷ Podaci iz baze podataka E-kultura Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka za 2018. godinu.

Muzejska delatnost se obavlja i u drugim ustanovama kulture, najčešće polivalentnim centrima i bibliotekama, ali i u ustanovama čija primarna delatnost nije kultura (Muzej Srpske pravoslavne crkve, Muzej vazduhoplovstva, PTT muzej, Železnički muzej, Vojni muzej, Muzej fudbalskog kluba Crvena zvezda i drugi).

Problemi sa kojima se muzeji suočavaju odnose se na ljudske resurse (potrebe za edukacijom, dodatnim obrazovanjem i novim zanimanjima u skladu sa razvojem informacionih tehnologija), nedostatak prostora ili neuslovne prostore za depoe, kao i tehničku neopremljenost, koja otežava praćenje savremenih tokova u muzeologiji.⁸ Problem predstavljaju i skromna sredstva za akviziciju pokretnih kulturnih dobara, kao i ilegalna trgovina pokretnim kulturnim dobrima.

Centralni institut za konzervaciju predstavlja interdisciplinarnu bazu za zaštitu kulturnog nasleđa, povezujući stručne i naučno-istraživačke kompetencije u oblasti konzervacije. Delatnost Instituta se realizuje kroz aktivnosti konzervacije-restauracije, preventivne konzervacije, multidisciplinarnih istraživanja, dokumentacije i edukacije, kao i kroz komunikaciju i promovisanje značaja očuvanja kulturnog nasleđa.

Zaštita nematerijalnog nasleđa

Važeći *Zakon o kulturnim dobrima* ne prepoznaje pojam nematerijalnog kulturnog nasleđa. Od maja 2010. godine, kada je Republika Srbija ratifikovala Uneskovu *Konvenciju o očuvanju nematerijalnog kulturnog nasleđa*, Ministarstvo kulture i informisanja je uspostavilo osnove sistema zaštite i očuvanja nematerijalnog kulturnog nasleđa, u skladu sa smernicama i uputstvima Uneska i postojećom zakonskom regulativom. Formirana je nacionalna mreža za zaštitu nematerijalnog kulturnog nasleđa, koju čine Nacionalni komitet za nematerijalno kulturno nasleđe, Centar za nematerijalno kulturno nasleđe Srbije pri Etnografskom muzeju u Beogradu, Komisija za upis u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasleđa u Etnografskom muzeju u Beogradu i šest regionalnih koordinatora za zaštitu nematerijalnog kulturnog nasleđa (za AP Vojvodinu, Beograd, zapadnu, istočnu, centralnu Srbiju i AP Kosovo i Metohiju). Takođe je formirano posebno odeljenje za nematerijalno kulturno nasleđe u Narodnom muzeju u Zaječaru, a Muzej Staro selo u Sirogojnu predstavlja edukativni centar za tradicionalne zanate. Uspostavljen je *Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasleđa* koji se vodi u Centru za nematerijalno kulturno nasleđe. U ovaj nacionalni registar do sada je upisano 49 elemenata nematerijalnog kulturnog nasleđa.⁹ Krsna (porodična) slava je 2014. godine uneta na Uneskovu *Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog nasleđa čovečanstva*, što predstavlja prvi upis kulturnih dobara iz Republike Srbije na ovu listu. Potom, kao deo nematerijalnog kulturnog nasleđa Srbije, u 2017. godini Uneskov Međuvladin komitet za očuvanje nematerijalnog kulturnog nasleđa uneo je *kolo, tradicionalnu narodnu igru* na Uneskovu *Reprezentativnu listu*, a u 2018. godini *pevanje uz gusle*. Ministarstvo kulture i informisanja podržava kako materijalno tako i nematerijalno nasleđe. Za konkurs za nematerijalno kulturno nasleđe u periodu 2017–2019. izdvojeno je 39.940.000,00 dinara za 121 projekat.

Zaštita stare i retke bibliotečke građe

Zakonom o staroj i retkoj bibliotečkoj građi („Službeni glasnik RS”, broj 52/11) uređuje se zaštita stare i retke bibliotečke građe kao kulturnog nasleđa, njeno

⁸ Martinović, D., Jokić, B. (2009). *Muzeji Srbije – aktuelno stanje*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Jokić, B. (2010). *Muzejski stručnjaci i razvoj muzejske delatnosti*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Martinović, D. (2011). *Kulturna politika nacionalnih muzeja u Srbiji*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

⁹ <https://etnografskimuzej.rs/o-muzeju/centar-za-nematerijalno-kulturno-nasledje-srbije/>, pristupljeno 24. 09. 2019.

čuvanje, sređivanje i obrada, kao i uslovi i način korišćenja. Poslove od opšteg interesa u zaštiti stare i retke bibliotečke građe obavljaju Narodna biblioteka Srbije, Biblioteka Matice srpske i biblioteke koje rešenjem odredi ministar nadležan za kulturu, na predlog Narodne biblioteke Srbije i Biblioteke Matice srpske. Za oblast zaštite stare i retke bibliotečke građe u periodu od 2017. do 2019. godine Ministarstvo kulture i informisanja je odredilo 28.698.905,00 dinara i podržalo 30 projekata. *Rešenjem o određivanju biblioteka koje obavljaju poslove od opšteg interesa u zaštiti stare i retke bibliotečke građe* („Službeni glasnik RS”, broj 14/13) određeno je 26 biblioteka koje obavljaju poslove zaštite. Zakon predviđa da konzervaciju i restauraciju stare i retke bibliotečke građe sprovode samo ovlašćene laboratorije, a to su u ovom trenutku samo laboratorije Narodne biblioteke Srbije i Biblioteke Matice srpske, što nije dovoljno. Otvaranje, odnosno opremanje još dve do tri ovlašćene laboratorije u okviru većih matičnih biblioteka, znatno bi doprinelo boljoj organizaciji, a samim tim boljem sistemu zaštite.

Kulturno nasleđe na teritoriji AP Kosovo i Metohija

Područje AP Kosovo i Metohija pripada regijama Evrope koje su izuzetno bogate spomenicima kulture, s obzirom na to da se na njemu nalazi preko 1300 ostataka hrišćanskih spomenika. Najvredniji su srednjovekovni manastiri Srpske pravoslavne crkve (SPC), jedinstveni po tome što svedoče o susretu vizantijske i romaničke arhitekture. Poseban značaj kulturnog nasleđa na teritoriji AP Kosovo i Metohija ogleda se u njegovom svedočenju o nastanku srpske države, crkve i kulture, pa zato ono predstavlja ključni element kulturnog identiteta srpskog naroda. Kulturno nasleđe na teritoriji AP Kosovo i Metohija, posebno ono srednjovekovno, predstavlja integralni deo kulturnog nasleđa Evrope i sveta.

Od juna 1999. godine do danas, na Kosovu i Metohiji su srušena, oštećena i oskrnavljena 174 verska objekta. Od toga je 61 verska građevina zaštićena zakonom pre 1989. godine. U pogromu 17. marta 2004. godine ozbiljna oštećenja pretrpelo je najznačajnije srednjovekovno nasleđe, srpski srednjovekovni spomenici na području AP Kosovo i Metohija, a posebno Crkva Bogorodica Ljeviška u Prizrenu, nakon čega je ova Crkva, zajedno sa Gračanicom i Pećkom Patrijaršijom, stavljena 2006. godine na *Listu svetske baštine u opasnosti*, proširenjem dobra Manastir Dečani, koji su prethodno upisani 2004. godine. Samo 17. marta 2004. godine je srušeno, oštećeno i oskrnavljeno 36 srpskih pravoslavnih verskih mesta, od kojih je 16 zaštićeno zakonom pre 1989. godine. Na delovima teritorije AP Kosovo i Metohija naseljenim pretežno ili isključivo albanskim stanovništvom bogato srpsko kulturno nasleđe i dalje je izloženo visokom riziku od namernog uništenja.

U toku borbenih dejstava 1998. i 1999. godine na području AP Kosovo i Metohija oštećene su tri džamije iz osmanskog perioda i 14 albanskih stambenih kula registrovanih kao spomenici kulture. Srušen je i znatan broj minareta džamija koje nisu utvrđene kao spomenici kulture.

Više od 80% Srba koji su živeli na prostoru AP Kosovo i Metohija proterano je i raseljeno posle juna 1999. godine. Statistike Raško-prizrenske eparhije, Srpske pravoslavne crkve i Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju govore da je u periodu od 1999. do 2011. godine uništeno i oštećeno preko 9.750 spomenika na 270 srpskih grobalja, a sa pojedinačnim ili grupnim incidentima, zaključno s januarom 2014, taj broj premašuje 10.000. Od 1999. godine traje i uništavanje spomen-obeležja posvećenih ne samo Srbima, već i ostalim borbama protiv okupacije i fašizma iz perioda dva svetska rata.

Stradale su i prostorno kulturno-istorijske celine. Među njima je stambeni, zanatski i trgovački kompleks u Prizrenu, osnovan početkom 19. veka, pretežno naseljen srpskim stanovništvom. Već od juna 1999. godine, od proterivanja Srba, počelo je uništavanje ove spomeničke celine, a marta 2004. godine kuće su

zapaljane i srušene. U drugoj polovini prve decenije 21. veka počinje obnova naselja, najvećim delom sredstvima iz međunarodne pomoći. Raščišćavanje je uglavnom izvedeno potpunim rušenjem starih objekata i uklanjanjem njihovih temelja, a izgrađeni su novi objekti veće spratnosti i gabarita koji formiraju urbanu strukturu bez spomeničkih svojstava. Proterivanjem srpskog stanovništva, nepovratno je nestao jedinstveni kulturni prostor sa svojom kulturom stanovanja, kulturom odevanja, zanatima, običajima, verovanjima, govorom i svim onim što čini njegovo nematerijalno nasleđe.

Od juna 1999. godine srpski stručnjaci su proterani iz institucija zaštite kulturnog nasleđa na teritoriji AP Kosovo i Metohija. UNMIK nije obrazovao svoju službu za očuvanje spomenika kulture, već je nadležnost za zaštitu i čuvanje spomenika kulture 2001. godine preneo Privremenim institucijama samouprave, koje nemaju stručne reference da obavljaju tu nadležnost (nalazi svih misija Uneska i SE) i nisu pokazale brigu da se delotvorno staraju o kulturnom nasleđu.

Već posle juna 1999. godine srpski stručnjaci su pokazali volju da se bave zaštitom sopstvenog kulturnog nasleđa, a to su uspešno činili okupljeni u nevladinu organizaciju Mnemosina (*Mnemosyne*). Od 2002. godine obnovljen je rad Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Leposaviću. Republički zavod za zaštitu spomenika kulture je, u periodu od 1999. godine do danas, realizovao više konzervatorskih projekata u saradnji sa SPC. Na predlog Državne zajednice Srbija i Crna Gora, Unesko je 2004. godine uvrstio manastir Dečane na *Listu svetske baštine*, a 2006. godine ekstenzijom ove nominacije dobro pod nazivom „Srpski srednjovekovni spomenici na Kosovu i Metohiji” upisano je na Uneskovu *Listu svetske baštine* i *Listu svetske baštine u opasnosti*. U skladu sa *Konvencijom o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine*, Republika Srbija, kao članica Uneska, redovno izveštava o stanju ovog kulturnog dobra, koje čine manastiri Visoki Dečani, Pećka patrijaršija, Gračanica i Crkva Bogorodica Ljeviška u Prizrenu. Ustanova koja sačinjava izveštaje je Republički zavod za zaštitu spomenika kulture.

Ipak, nedostaje koordinacija u ostvarivanju politike zaštite kulturnih dobara, a ne postoje ni uslovi za sprovođenje jedinstvenog upravljanja, obezbeđivanja projekata, njihovog finansiranja i kontrole realizacije. Projekte često finansiraju međunarodne institucije kao što je Unesko, strane ambasade i drugi donatori, ali bez jasnih i stručno verifikovanih prioriteta i planova.

Pored ustanova kulture, za proces opstanka i revitalizacije srpskog naroda na području AP Kosovo i Metohija značajnu ulogu imaju i ustanove obrazovanja, naročito visokog, kao i mediji.

Pored svega toga, posle marta 2004. godine, umesto institucionalnih rešenja zaštite kulturnog nasleđa na teritoriji AP Kosovo i Metohija, otpočeo je proces formiranja *ad hoc* instrumenata. Potpisivanjem Memoranduma o opštim principima obnove srpskih pravoslavnih verskih spomenika između SPC (Sinoda), privremenih institucija samouprave u Prištini (Ministarstva kulture, omladine i sporta) i Saveta Evrope, sa UNMIK-om kao garantom sporazuma, obnova je uključila samo pojedinačne stručnjake koji su angažovani pod okriljem SPC.

2.1.2. Savremeno stvaralaštvo

Savremeno stvaralaštvo obuhvata umetničko i kulturno stvaralaštvo u oblastima književnosti i izdavaštva, muzičke umetnosti, likovnih, primenjenih, vizuelnih umetnosti, dizajna i arhitekture, pozorišne umetnosti, filmske umetnosti i drugog audio-vizuelnog stvaralaštva, umetničke igre (klasičnog baleta, narodne igre, savremene igre), digitalnog stvaralaštva i multimedija, i druge oblike izvođenja kulturnih programa i sadržaja (mjuzikl, pantomima, cirkus, ulična umetnost i slično).

Sadašnje stanje u ovim oblastima zahteva razvoj stabilnog sistema kulture koji će omogućiti unapređenje savremenog stvaralaštva. Sadašnji trenutak karakteriše, pre svega, nedovoljno podsticajni ambijent za umetničko stvaralaštvo i relativno nizak nivo učešća građana u kulturnim aktivnostima, i kao stvaralaca i kao publike. Kulturni život se ne odvija u svim sredinama podjednako, što onemogućava ravnomerni kulturni razvoj na celoj teritoriji Republike Srbije. Takođe, slaba zastupljenost kapitalnih projekata u oblasti kulture i neodgovarajuća i nedovoljno opremljena kulturna infrastruktura, toliko potrebna svim umetničkim oblastima, ukazuju na neophodnost poboljšanja postojećih kapaciteta. Otvoreno je i pitanje ljudskih resursa, jer u nekim segmentima umetničkog stvaralaštva, ali i umetničkih oblasti, nedostaju stručni i naučni kadrovi, pa čak i određeni nivoi umetničkog obrazovanja. Položaj umetnika, posebno samostalnih, kao i radnika u kulturi oslabljen je socijalnom nesigurnošću i gubitkom društvene afirmacije, što u velikoj meri utiče na mogući izbor mladih i njihovu odluku da se bave profesijama u oblasti umetnosti i kulture. Slično je i sa amaterizmom, izvorom nove publike i potencijalnih profesionalnih umetnika, čija bi uloga trebalo da bude redefinisana u 21. veku, a čemu nije posvećeno dovoljno pažnje. Pored navedenih problema, koji pogađaju celo savremeno stvaralaštvo, i svaka umetnička oblast ima raznovrsnu i svojevrsnu problematiku.

Pored definisanja i sprovođenja kulturne politike, podršku razvoju podsticajnog ambijenta za savremeno stvaralaštvo Ministarstvo kulture i informisanja ostvaruje i kroz konkurse za finansiranje i sufinansiranje projekata. Tako je u periodu od 2017. do 2019. godine u oblasti savremenog stvaralaštva (književnost i izdavaštvo, pozorišna umetnost, umetnička igra, muzička umetnost, vizuelne umetnosti, filmska umetnost, kulturna delatnost dece i mladih, nacionalnih manjina i osoba sa invaliditetom) podržano 2253 projekta sa 1.074.902.000,00 dinara. Ustanove i organizacije prepoznale su konkurs kao veoma značajan za savremeno stvaralaštvo što potvrđuje i 7560 prijavljenih projekata u navedene tri godine.

Književnost, izdavaštvo i bibliotečko-informaciona delatnost

U Republici Srbiji izdavaštvom se bave ustanove, organizacije, preduzeća i drugi subjekti, a tokom godine njih trista objavi deset ili više knjiga. Štampa i izdavaštvo predstavljaju najznačajniju delatnost zasnovanu na autorskom pravu. U ovoj kreativnoj industriji zaposleno je 25.584 lica, što čini 1,15% ukupne zaposlenosti.¹⁰ Izdavačka preduzeća su gotovo sasvim privatizovana. Reprezentativna udruženja u kulturi koja okupljaju književnike, prevodioce i izdavače učestvovala su u osnivanju reprografske organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskih i srodnih prava.

Na osnovu podataka Narodne biblioteke Srbije, u oblasti književnosti, u proseku dve trećine (oko 3000) naslova koji se izdaju na godišnjem nivou pripada domaćim autorima, a jednu trećinu (oko 1500) čine prevodi. Najmanje polovina izdavačkih kuća štampa knjige u tiražu od 500 do 1000 primeraka.

Širom Republike Srbije organizuje se veliki broj književnih manifestacija, uključujući i dodele nagrade za književna ostvarenja. Od tri značajna sajma knjiga u Republici Srbiji (u Novom Sadu, Beogradu i Nišu), Međunarodni sajam knjiga u Beogradu, sa više od 195.166 posetilaca u 2018. godini, ima status najveće i najposećenije književne, pa i sajamske manifestacije u zemlji i regionu.

Ministarstvo kulture i informisanja, putem konkursa, pomaže održavanje književnih manifestacija i dodelu nagrada, koje se takođe finansiraju iz pokrajinskog i lokalnih budžetskih izvora. Konkurs za objavljivanje kapitalnih i vrednih dela i

¹⁰ Radulović, B. (2015). *Doprinos delatnosti zasnovanih na autorskom pravu privredi Srbije*. Beograd: ZIS.

konkurs za otkup knjiga namenjenih javnim bibliotekama, čine već ustaljeni mehanizam podrške izdavaštvu. Književna i uopšte kulturna periodika opstaje isključivo zahvaljujući redovnom konkursu za sufinansiranje izdavanja periodičnih publikacija koji raspisuje Ministarstvo kulture i informisanja i uz pomoć dotacija pojedinih gradskih ili opštinskih uprava, i nema razvijenu distribuciju unutar knjižarske mreže niti elektronska izdanja dostupna širem čitalačkom krugu. U periodu od 2017. do 2019. godine na konkursu Ministarstva kulture i informisanja u oblasti književnosti, izdavaštva i prevoda podržano je 630 od 1657 prijavljenih projekata, ukupnim iznosom od 150.030.000,00 dinara.¹¹

Bibliotečko-informacioni sistem regulisan je *Zakonom o bibliotečko-informacionoj delatnosti Republike Srbije* i čini ga ukupno 2686 biblioteka.¹² Mrežu javnih biblioteka, koje spadaju u oblast kulture čine: Narodna biblioteka Srbije, Biblioteka Matice srpske, Narodna i univerzitetska biblioteka „Ivo Andrić” na Kosovu i Metohiji i mreža od 157 javnih biblioteka.¹³ Prema zakonu, centralna nacionalna bibliotečka ustanova je Narodna biblioteka Srbije. Mrežu matičnih biblioteka u Srbiji, prema *Rešenju o određivanju biblioteka koje obavljaju matične funkcije u bibliotečko-informacionoj delatnosti* („Službeni glasnik RS”, broj 122/12) čine još 23 bibliotečke ustanove, većinom smeštene u centrima okruga i nadležne za sve biblioteke u okrugu. Na osnovu zakona donet je niz podzakonskih akata koji bliže uređuju pojedina pitanja iz bibliotečko-informacione delatnosti. Za analizu rada javnih biblioteka od posebnog su značaja dva akta: *Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje bibliotečko-informacione delatnosti javnih biblioteka* („Službeni glasnik RS”, broj 13/13) i *Pravilnik o nacionalnim standardima za obavljanje bibliotečko-informacione delatnosti* („Službeni glasnik RS”, broj 39/13). U svakoj urbanoj sredini radi javna biblioteka, a brojne gradske biblioteke imaju ogranke u seoskim područjima, i to su najčešće jedine ustanove kulture na seoskom području koje redovno rade uprkos veoma teškim uslovima. U 34 opštine biblioteke su jedine ustanove kulture, pa funkcionišu i kao polivalentni centri za kulturu organizujući raznovrsne kulturne aktivnosti. U mreži javnih biblioteka, 97 biblioteka su članice virtuelne bibliotečke mreže Kobis (COBISS – Korporativni onlajn bibliografski sistem i servisi), dok je 17 biblioteka u članstvu Bisisa (BISIS – Bibliotečki informacioni sistem).

Narodna biblioteka Srbije je 2015. godine, u saradnji sa Narodnom bibliotekom „Vuk Karadžić” iz Kosovske Mitrovice, prikupila podatke za 58 biblioteka na teritoriji AP Kosovo i Metohija (3 opštinske, 1 specijalna, 43 školske i 11 visokoškolskih, od kojih su pojedine izmeštene sa prostora AP Kosovo i Metohija i nalaze se u drugim gradovima u Republici Srbiji, uključujući i Narodnu univerzitetsku biblioteku „Ivo Andrić” u Prištini, privremeno smeštenu u zgradi Narodne biblioteke Srbije).

U 2017. godini bilo je registrovano 530.273 člana javnih biblioteka, što čini 7,38% ukupne populacije.¹⁴ Prema nacionalnim standardima, broj upisanih korisnika trebalo bi da obuhvati najmanje 12% ukupnog broja stanovnika grada, odnosno opštine.

¹¹ Podaci se odnose na pet konkursnih linija u oblastima: književnosti – manifestacije i nagrade; izdavačke delatnosti – kapitalna dela koja se objavljuju na srpskom jeziku iz oblasti kulture i vredna dela iz oblasti domaće i prevodne književnosti; izdavačke delatnosti – periodične publikacije iz oblasti umetnosti i kulture; prevođenja reprezentativnih dela srpske književnosti; organizacije i realizacije predstavljanja savremene srpske književnosti i izdavaštva na međunarodnim sajmovima knjiga.

¹² <https://www.nb.rs/pages/article.php?id=1284>, pristupljeno 27. 09. 2019.

¹³ <https://www.nb.rs/pages/article.php?id=1284>, pristupljeno 27. 09. 2019.

¹⁴ <http://publikacije.stat.gov.rs/G2018/Pdf/G20186003.pdf>

Prema podacima iz baze „Mreža biblioteka Srbije” (MBS), mreža javnih biblioteka Republike Srbije radila je u 2016. godini na 102.922 m², odnosno u razmeri 14,32 m² na 1000 stanovnika. Poređenje raspoloživog prostora sa parametrima iz nacionalnih standarda, u celini gledano, ostaje u okvirima nepovoljne ocene prostornih kapaciteta.

Biblioteke se uglavnom oslanjaju na otkup Ministarstva kulture i informisanja, dok su sredstva od osnivača nedovoljna ili pak izostaju.¹⁵ Primena *Zakona o javnim nabavkama* („Službeni glasnik RS”, br. 124/12, 14/15 i 68/15) otežava blagovremenu i povoljnu nabavku izdanja u skladu sa zanimanjem korisnika i dinamikom objavljivanja knjiga i onemogućava direktnu nabavku bibliotečke građe. U mreži javnih biblioteka 2017. godine nabavljena je ukupno 491.651 knjiga, što je 57,45% od propisanih standarda.¹⁶ Obim nabavke knjiga je izrazito nedovoljan i ugrožava rad i razvoj javnih biblioteka, odnosno ostvarivanje njihovih osnovnih funkcija. Zakonska je obaveza osnivača javnih biblioteka, organa lokalne samouprave, da obezbeđuju dovoljna sredstva za nabavku bibliotečko-informacione građe i izvora.

Javne biblioteke Republike Srbije (zajedno sa nacionalnim bibliotekama) raspolagale su (na kraju 2017. godine) opštim fondom od 17.629.449 knjiga, odnosno sa 2,5 knjige po stanovniku. Ministarstvo kulture i informisanja svake godine organizuje otkup knjiga za sve javne biblioteke u Republici Srbiji. U periodu od 2017. do 2019. godine na konkursu za otkup knjiga Ministarstva kulture i informisanja pribavljeno je 428.200 publikacija za biblioteke. U ovu svrhu u pomenutom periodu izdvojeno je 292.997.843 dinara.

Takođe, biblioteke su nedovoljno opremljene računarskom tehnikom za same korisnike, kao i opremom za digitalizaciju za svakodnevni stručni rad i uključivanje u virtuelne mrežne sisteme poput Kobisa i Bisisa. Za finansiranje ili sufinansiranje projekata u oblasti bibliotečko-informacione delatnosti u periodu od 2017. do 2019. godine izdvojeno je ukupno 75.843.000,00 dinara za 83 projekta. Nepovoljan je status školskih biblioteka, čije je opremanje u nadležnosti lokalnih samouprava.

Pozorište

Pozorišni sistem u Republici Srbiji čini 36 profesionalnih pozorišta, 47 amaterskih pozorišnih trupa, 14 dečjih pozorišta,¹⁷ ali i umetnička udruženja i udruženja građana u ovoj oblasti, kao i brojni umetnici, saradnici i stručnjaci u kulturi. U sezoni 2017/2018. odigrano je 6698 pozorišnih predstava. Predstave je gledalo 1.387.257 građana.¹⁸

Najrazvijeniji pozorišni život ima Beograd (14 profesionalnih pozorišta, 5 amaterskih i 6 dečjih pozorišnih ustanova), potom Novi Sad, Subotica, Niš i Kragujevac, što čini više od polovine svih srpskih pozorišta. U ostalim delovima Republike Srbije, ove ustanove kulture su neravnomerno raspoređene, što umanjuje dostupnost kvalitetnih umetničkih programa i predstava. Takođe, pored ograničenih finansijskih sredstava, većina pozorišta radi u neuslovnim zgradama, bilo da su u pitanju nenamenski objekti ili objekti namenski građeni za pozorišta, ali u lošem stanju i slabo tehnički opremljeni. Zbog nepovoljnih uslova rada, većina mladih umetnika i stručnjaka ne odlazi van Beograda ili Novog Sada, što je dovelo do toga da većina teataru u Republici Srbiji nema potpuno profesionalne umetničke

¹⁵ Lazarević, A. (ur.; 2010). *Lokalne kulturne politike*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Lazarević, A. (ur.; 2011). *Kulturni resursi okruga Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka i projekat *Kulturne industrije u Srbiji*.

¹⁶ <http://publikacije.stat.gov.rs/G2018/Pdf/G20186003.pdf>

¹⁷ http://e-kultura.net/wp-content/uploads/2019/01/Kultura_2017_20122018.pdf

¹⁸ http://e-kultura.net/wp-content/uploads/2019/01/Kultura_2017_20122018.pdf

ansamble. Pored navedenih otežavajućih uslova, pozorišta nedovoljno saraduju međusobno, kako na regionalnom, tako i na međunarodnom planu i nemaju strateške planove rada. Dečja i lutkarska pozorišta takođe nisu ravnomerno teritorijalno raspoređena i dovoljno umrežena.

Godišnje se u Republici Srbiji održavaju brojni pozorišni festivali i manifestacije, pojedini od njih zauzimaju značajno mesto na međunarodnoj, a posebno regionalnoj kulturnoj mapi. Izvestan broj festivala se, i pored nedostatka jasnog umetničkog koncepta, održava redovno i predstavlja glavni a često i jedini segment pozorišnog života u nekoj sredini.

Umetnici su udruženi u nekoliko strukovnih udruženja koja se bave statusnim pitanjima dramskih umetnika i saradnika a povremeno realizuju i manje produkcije. Takođe, pozorišne ustanove su povezane u dve asocijacije: Zajednice profesionalnih pozorišta Srbije (za pozorišta centralne Srbije izvan Beograda) i Zajednice profesionalnih pozorišta Vojvodine. Beogradska pozorišta ne učestvuju u radu pomenutih udruženja, ali su članovi važnih međunarodnih pozorišnih asocijacija.

Pored navedenih udruženja, aktivna su i brojna udruženja građana koja se bave kako produkcijom, tako i ostalim pozorišnim aktivnostima. Predstavljaju važan segment savremenog pozorišnog stvaralaštva koje odlikuju specifični oblici i estetske forme savremene prakse.

Postoje dva muzeja pozorišne umetnosti (u Beogradu i Novom Sadu) i Centar za pozorišnu dokumentaciju u okviru Sterijinog pozorja, kao i nekoliko stručnih časopisa.

Ministarstvo kulture i informisanja je kroz konkurs namenjen scenskom stvaralaštvu (pozorišnom stvaralaštvu i umetničkoj igri) u periodu od 2017. do 2019. podržalo 328 projekata sa ukupno 265.300.000,00 dinara.

Umetnička igra

(klasični balet, narodna igra, savremena igra)

Iako narodne igre imaju dužu tradiciju i uživaju veću popularnost, i druge umetničke forme igre, prevashodno klasični balet, a u nešto manjem obimu i savremena igra, prisutne su na kulturnoj sceni Republike Srbije. U okviru ustanova kulture deluje samo pet ansambala (Narodno pozorište u Beogradu, Srpsko narodno pozorište u Novom Sadu, Ansambl narodnih igara i pesama Srbije „Kolo” i Ansambl narodnih igara i pesama Kosova i Metohije „Venac” i Pozorište na Terazijama u Beogradu). Oni prvenstveno obuhvataju klasičan balet i narodnu igru, osim Pozorišta na Terazijama koje uglavnom izvodi mjuzikle i ima manji profesionalni igrački ansambl. Od oktobra 2009. godine u okviru Bitef teatra uspešno radi i stvara Bitef dens kompani (*Bitef dance company*), profesionalna trupa za savremeni ples.

Narodna igra je zastupljena širom Republike Srbije, ali prvenstveno kroz amaterizam, koji obuhvata veliki broj društava, umetničkih udruženja i ostalih udruženja građana.

Dobra polazišta za unapređenje ove oblasti jesu postojanje tradicije klasičnog baleta, kao i rad značajnih stvaralaca u oblasti savremene igre i velikog broja amatera koji se bave najrazličitijim formama igre, što predstavlja široku osnovu za potencijalne profesionalne igrače.

Važan segment u stvaranju kvalitetne umetničke produkcije i dostizanja evropskih standarda rada umetnika predstavlja umetničko obrazovanje igrača. Naš sistem obrazovanja igrača neophodno je izmeniti i osavremeniti, jer su, između ostalog, tri niže i srednje baletske škole smeštene u Beogradu, Pančevu i Novom Sadu, i tako nedostupne za najveći broj dece i mladih u Republici Srbiji. Odnedavno

radi i prva akreditovana visokoškolska ustanova u oblasti umetničke igre, koja za sada ne može u potpunosti da zadovolji potrebe u ovoj oblasti.

U jačanju savremene plesne scene i formiranju nove publike posebno važnu ulogu imao je Beogradski festival igre, osnovan 2004. godine. Festival je dao značajan doprinos pozicioniranju ove umetničke grane, stvarajući novu, mladu publiku i popularišući umetničku igru.

Udruženje baletskih igrača Srbije od 1996. godine organizuje Festival koreografskih minijatura čiji je cilj podsticanje rada mladih koreografa savremenog plesnog izraza, dok udruženje Stanica – servis za savremeni ples, već nekoliko godina organizuje međunarodni festival „Kondenz“, kao i brojne obrazovne programe namenjene koreografima i igračima.

Socijalni položaj igrača predstavlja gorući dugogodišnji problem, koji obuhvata širi spektar tema, među kojima su najvažnije nerešena pitanja radnog staža i statusa. Ustanove kulture su primorane da angažuju honorarne saradnike kao izvođače tekućeg repertoara, jer stalno angažovani stariji igrači više nisu u mogućnosti da izvršavaju svoje radne obaveze. Zaposlenih igrača u Republici Srbiji ima manje od 200, pa se nameće potreba da se razmotri promena starosne granice za odlazak igrača u penziju, njihova prekvalifikacija, kao i poboljšanje njihove zdravstvene zaštite.

Najznačajniji napredak u oblasti umetničke igre ostvaren je u finansijskom pogledu, to jest u izdvojenim budžetskim sredstvima Ministarstva kulture i informisanja, koja su u proteklom periodu višestruko uvećana. Reprezentativno udruženje u ovoj oblasti je Udruženje baletskih umetnika Srbije, sa oko 400 članova, a u Novom Sadu deluje vojvođansko Udruženje baletskih umetnika Vojvodine koje broji 33 člana.

Muzičko stvaralaštvo

Nosioci organizacije muzičkih aktivnosti u gradovima Republike Srbije, pored nekoliko specijalizovanih ustanova, većinom su muzičke škole, organizacije civilnog društva, kao i polivalentni centri za kulturu. Kulturna infrastruktura u muzičko-scenskoj oblasti u našoj zemlji uglavnom je u nezavidnom stanju, ne samo kada je reč o koncertnim dvoranama, višenamenskim salama u lokalnim sredinama i letnjim scenama na otvorenom, nego i dotrajalim muzičkim instrumentima i informacionoj tehnologiji.

U oblasti muzičkog stvaralaštva u Republici Srbiji funkcionišu tri simfonijska orkestra, od kojih je jedan republički (Beogradska filharmonija), jedan pokrajinski (Vojvođanski simfonijski orkestar u Novom Sadu) i jedan koji je osnovala jedinica lokalne samouprave – Niški simfonijski orkestar. Grad Požarevac osnivač je Gradskog ženskog hora „Barili“, a Grad Kragujevac Muzičkog centra u okviru koga deluju Kragujevački simfonijski orkestar, Gradski kamerni hor „Liceum“, Gradski kamerni orkestar „Šlezinger“, Kragujevački akademski orkestar akordeonista, Gradski omladinski hor i Gradski dečiji hor.

Hiperprodukcija muzičkih manifestacija najrazličitijeg profila pokušava da zameni siromašni koncertni život vezan pretežno za Beograd, Novi Sad i Niš. U ova tri najrazvijenija urbana centra Republike Srbije dolaze ugledni inostrani umetnici i ansambli, uglavnom u okviru renomiranih muzičkih ciklusa ili festivalskih produkcija. Organizatori festivala u Republici Srbiji prinuđeni su da se prilagođavaju konkursima, pa je teško planirati gostovanja eminentnih inostranih umetnika i ansambala, čiji je raspored koncertnih nastupa popunjen godinama unapred.

U pratećim delatnostima, izdavaštvu – notnoj i diskografskoj delatnosti, nedostaju sredstva za projekte. Diskografija je u nepovoljnoj situaciji, a notno

izdavaštvo je skoro sasvim ugašeno, naročito posle ukidanja Muzičko-informativnog centra (2006), ustanove sa solidnom bazom podataka o domaćim kompozitorima i njihovom opusu, kao i rukopisa i partitura. Muzičkoj izdavačkoj delatnosti neophodna je podrška da bi opstala u uslovima sve prisutnijih nematerijalnih oblika distribucije muzike (*streaming, download*).

Ministarstvo kulture i informisanja je u proteklom periodu stimulisalo nekoliko relevantnih muzičkih (notnih) izdanja u saradnji sa Udruženjem kompozitora Srbije, Muzikološkim društvom Srbije i Muzikološkim institutom SANU, ali se to pokazalo nedovoljnim, budući da ova mera nije ustanovljena kao sistemska i kontinuirana. Takođe, Ministarstvo kulture i informisanja svake godine raspisuje konkurs u oblasti muzičkog stvaralaštva. U tu svrhu u periodu od 2017. do 2019. godine izdvojeno je 188.530.000,00 dinara i podržano 227 projekata.

Vizuelne umetnosti

Vizuelne umetnosti predstavljaju veoma široku oblast koja obuhvata mnogobrojne umetničke forme: od tradicionalnih, poput slikarstva ili skulpture, preko primenjenih umetnosti i umetničkih zanata, do fotografije, video-umetnosti, novih medija i performansi.

Galerije su prostori za izlaganje dela vizuelnih umetnosti, pre svega savremene umetnosti, ali i umetničkih dela kulturnog nasleđa. U Republici Srbiji izložbena delatnost obavlja se u 173 izložbena prostora,¹⁹ od čega 21 galerija funkcioniše kao samostalna javna ustanova kulture.²⁰ Vlada obezbeđuje uslove za rad Galerije umetnosti u Prištini. U 2017. godini održana je 2081 izložba ukupno 993.273 posetioca.²¹

Čest problem je nedostatak prostora za izlaganje, kao i za smeštaj umetničkih zbirki (depoi), naročito u galerijama koje se nalaze u okviru drugih ustanova. Takođe, nedovoljna su sredstva za izložbe, nabavku tehničke opreme, zapošljavanje stručnih kadrova, kao i za materijalne troškove. I pored sve intenzivnijeg korišćenja interneta i virtuelnog prostora, kao i različitih negalerijskih *in situ* projekata, galerije i izložbeni prostori ostaju najvažniji segment sistema za predstavljanje vizuelnih umetnosti i multimedija. Jedan od većih problema sistema čini nedovoljna prilagodljivost savremenim tokovima u Evropi i u svetu. Institucije, galerije i pojedinci iz Republike Srbije tek sporadično učestvuju u međunarodnoj razmeni i na savremenoj svetskoj umetničkoj sceni.

Kao instrument podrške koji je dugo nedostajao, Ministarstvo kulture i informisanja je 2014. godine pokrenulo specijalizovani konkurs za finansiranje (otkup) umetničkih dela iz oblasti vizuelnih umetnosti. U periodu od 2017. do 2019. godine za (su)finansiranje umetničkih dela iz oblasti vizuelnih umetnosti nastalih u proteklih pet godina, kao i za stvaranje novih umetničkih dela savremenih umetnika, određeno je 78.955.756,00 dinara i podržano je 176 projekata. Značaj ovog konkursa je mnogostruk, od upotpunjavanja zbirki delima savremenih umetnika i poboljšanja položaja umetnika, do razvoja publike, budući da se umetnička dela finansiraju i za javne ustanove drugih resora, poput bolnica, škola i fakulteta, specijalizovanih ustanova itd. Pored toga, svake godine konkursom se podržavaju projekti iz oblasti vizuelnog stvaralaštva (godišnji programi galerija / izlagačkih prostora, likovne kolonije, nastupi u inostranstvu i drugo). Tako je u periodu od 2017. do 2019. godine za te potrebe izdvojeno 161.800.000,00 dinara za 360 projekata. Položaj savremenih umetnika veoma je otežan nefunkcionalnim sistemom podrške

¹⁹ http://e-kultura.net/wp-content/uploads/2019/01/Kultura_2017_20122018.pdf

²⁰ Baza Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka, 2019.

²¹ http://e-kultura.net/wp-content/uploads/2019/01/Kultura_2017_20122018.pdf

samostalnim umetnicima, neuređenim tržištem savremene umetnosti, kao i malim brojem privatnih kolekcionara, agenata i menadžera.

Filmska umetnost i audio-vizuelno stvaralaštvo

Filmska umetnost i ostalo audio-vizuelno stvaralaštvo u Republici Srbiji predstavlja kompleksnu delatnost sa snažnom kulturnom komponentom i ekonomskim potencijalom, koju istovremeno prati i tržišni rizik. Audio-vizuelne delatnosti predstavljaju važan deo kreativnih industrija koje se danas ubrzano razvijaju. Investicije države uložene u ovu delatnost vraćaju se višestruko: kroz plaćanje poreza, plaćanje i korišćenje širokog spektra usluga, kroz aktivnosti na privlačenju stranih investicija i promociji lokacija, kao i kroz razvoj turizma i povećanje vidljivosti države na međunarodnoj kulturnoj mapi.

U 2018. godini ukupno su proizvedena 23 domaća igrana dugometražna filma, među kojima je deset rezultat manjinske srpske koprodukcije, i 14 dokumentarnih dugometražnih filmova. U 2018. godini 94 ustanove su obavljale bioskopsku delatnost na 162 ekrana. Prikazano je 8365 filmova, 16% domaće produkcije. Filmske projekcije, kojih je bilo 115.217, posetilo je 3.089.259 građana. U bioskopima je tokom 2017. godine prikazano 16 domaćih filmova, 97 evropskih, 102 američka i 15 filmova iz drugih zemalja (ukupno 230 filmova).²²

Tokom godine u Republici Srbiji organizuje se oko 100 filmskih manifestacija i festivala, uključujući i dodelu filmskih nagrada. Ministarstvo kulture i informisanja putem konkursa pomaže filmske festivale, manifestacije, radionice i kolonije. U periodu od 2017. do 2019. godine na ovaj način podržano je 227 projekata u oblasti filmskog i drugog audio-vizuelnog stvaralaštva sa 188.530.000,00 dinara.

Ustanova za podsticaj filmske delatnosti, Filmski centar Srbije, obavlja zakonom poverene stručne poslove u kinematografiji: razvija filmsku kulturu, podstiče kinematografsku delatnost, promovira kinematografska dela Republike Srbije na međunarodnoj sceni, prikuplja i, putem javnog konkursa, dodeljuje sredstva za filmsko stvaralaštvo, podržava i organizuje stručno i profesionalno usavršavanje u oblasti kinematografije. U periodu od 2016. do 2018. godine za konkurse Filmskog centra Srbije određeno je 1.964.382.647,00 dinara, dok je u 2019. godini za 20 konkursnih kategorija planirano dodatnih 932.386.000,00 dinara.²³

Imajući u vidu da važeći *Zakon o kinematografiji* („Službeni glasnik RS”, br. 99/11, 2/12 – ispravka i 46/14 – US) nije usklađen sa regulativom Evropske unije, neophodno je donošenje novog zakona, koji bi na sveobuhvatan način uredio filmsku oblast i oblast ostalog audio-vizuelnog stvaralaštva. U tom smislu je potrebno imati u vidu i odluku Ustavnog suda iz aprila 2014. godine, kojom je utvrđeno da član 19. tač. 3) i 4) *Zakona o kinematografiji* nije u saglasnosti sa Ustavom,²⁴ te je potrebno da se donese novi zakon, koji bi bio u skladu sa domaćim pravnim okvirom i normama Evropske unije.

Polivalentni centri

U Republici Srbiji radi 176 polivalentnih centara (domovi kulture, domovi omladine, kulturni centri ili centri za kulturu),²⁵ koji su najbrojnije ustanove u javnoj mreži ustanova kulture. Većinom su ih osnivale lokalne samouprave tokom šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog veka, pre svega u AP Vojvodini (oko

²² <http://publikacije.stat.gov.rs/G2018/Pdf/G20186003.pdf>

²³ <http://www.fcs.rs/o-fcs/o-nama/>, pristupljeno 27.09.2019.

²⁴ Odluka Ustavnog suda IUz-128/2012, „Službeni glasnik RS”, br. 46/14.

²⁵ Baza Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka, 2019.

40%), gde ih je najviše i opstalo u ruralnom području.²⁶ Reč je o ustanovama kompleksnog tipa, u kojima se odvijaju različite vrste kulturnih programa i koje neguju, između ostalog, izvođačke delatnosti i amatersku scenu, izložbene aktivnosti, edukativni program (tribine i književne večeri) i mogu imati funkciju bioskopa ili biblioteke. U SFRJ aktivnosti polivalentnih centara za kulturu, u izvesnoj meri, bile su koordinirane kroz rad krovnih organizacija (saveza domova kulture, saveza amatera, kulturno-prosvetnih zajednica). S prestankom funkcionisanja ovih organizacija, otežana je organizacija i praćenje rada polivalentnih centara za kulturu, kojima često nedostaje kvalifikovana uprava i jasan programski koncept. Problemi se ogledaju i u lošem stanju prostora i opreme, naročito u centrima s bioskopskom delatnošću.²⁷

Specifične ustanove kulture

Matica srpska je najstarija aktivna kulturno-naučna ustanova srpskog naroda (osnovana je 1826. godine), a *Srpska književna zadruga* je izdavačka kuća sa najdužim trajanjem (osnovana je 1892. godine) čije *Kolo* predstavlja najugledniju ediciju u srpskom izdavaštvu. Uvažavajući njihov ukupni značaj, ove ustanove i danas deluju prema posebnim zakonima.

Zavod za proučavanje kulturnog razvitka je jedina ustanova kulture u Republici Srbiji koja se bavi naučnim, primenjenim i akcionim istraživanjima u oblastima teorije i sociologije kulture i kulturne politike. Ova ustanova ima znatan potencijal za pružanje podrške u definisanju i primeni kulturne politike u različitim oblastima, koji može biti bolje iskorišćen, posebno osnaživanjem funkcionalnih veza sa Ministarstvom kulture i informisanja i podsticanjem naučnoistraživačkog rada.

U Republici Srbiji postoji više zavoda za kulturu nacionalnih manjina, čije su aktivnosti usmerene na negovanje nacionalnog identiteta i kulture pripadnika nacionalnih manjina.

Veoma je važno pomenuti *Srpsku akademiju nauka i umetnosti*, kao najvišu naučnu i umetničku ustanovu u Republici Srbiji, osnovanu još 1841. godine, čiji je rad regulisan *Zakonom o Srpskoj akademiji nauka i umetnosti*.²⁸

2.2. Sadašnje stanje i ciljevi kulturnog razvoja

2.2.1. Unapređenje regulatornog okvira, institucionalnih kapaciteta i sistema finansiranja u kulturi

Kulturna politika Republike Srbije se, u skladu sa Ustavom i zakonima, kreira na nacionalnom, a sprovodi na republičkom, pokrajinskom i nivou lokalne samouprave. Važnu ulogu u ovom procesu imaju Ministarstvo kulture i informisanja i nadležni organi obe autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave.

U Akcionom planu Vlade Republike Srbije kultura je u najvećoj meri zastupljena u domenu strateškog planiranja, saradnje obrazovnih ustanova i ustanova kulture, odnosno međuresorne saradnje kulture i obrazovanja, kao i praćenja posećenosti ustanova kulture na mesečnom nivou. Zavod za proučavanje kulturnog razvitka u okviru projekta e-Kultura prati stanje na nivou muzeja, pozorišta i bioskopa, u redovnim godišnjim ciklusima, dok se podaci o članovima biblioteka i korisnicima arhiva preuzimaju od Narodne biblioteke Srbije i Arhiva Srbije. Sve

²⁶ Lazarević, A. (ur.; 2010). *Lokalne kulturne politike*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Lazarević, A. (ur.; 2011). *Kulturni resursi okruga Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

²⁷ Subašić, B., Opačić, B., Damjanović, J. (2013). *Bioskopi u Srbiji*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; e-Kultura (<http://e-kultura.net>).

²⁸ „Službeni glasnik RS”, br. 18/2010.

aktivnosti u sprovođenju Akcionog plana Vlade Republike Srbije koordinira Republički sekretarijat za javne politike.

Republički nivo

U skladu s članom 18. *Zakona o ministarstvima* („Službeni glasnik RS”, br. 44/14, 14/15, 54/15, 96/15 – dr. zakon i 62/17), Ministarstvo kulture i informisanja je organ državne uprave u čijem je delokrugu rad na razvoju i unapređenju kulture i umetničkog stvaralaštva, zaštita i čuvanje kulturnog nasleđa, kao i realizacija istraživanja u kulturi. U definisanju nacionalne kulturne politike, očuvanju, razvoju i širenju kulture podršku Narodnoj skupštini, Vladi i Ministarstvu kulture i informisanja daje Nacionalni savet za kulturu, koji je, u skladu sa *Zakonom o kulturi*, stručno-savetodavno telo. Takođe, budući da savremene kulturne politike polaze od činjenica utvrđenih empirijskim istraživanjima, važnu pomoć Ministarstvu kulture i informisanja pruža Zavod za proučavanje kulturnog razvitka. U sprovođenju nacionalne kulturne politike važnu ulogu ima pet republičkih ustanova iz oblasti savremenog stvaralaštva i 21 ustanova čija je delatnost zaštita kulturnog nasleđa.

Pokrajinski nivo

U skladu sa *Zakonom o kulturi*, autonomna pokrajina se stara o sprovođenju nacionalne kulturne politike na svojoj teritoriji i uređuje pitanja od pokrajinskog značaja u oblasti kulture. Prema *Zakonu o utvrđivanju nadležnosti Autonomne Pokrajine Vojvodine* („Službeni glasnik RS”, br. 99/09 i 67/12-US). AP Vojvodina se kroz rad Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose s verskim zajednicama stara o sprovođenju kulturne politike u pokrajini i obezbeđuje uslove za rad 17 pokrajinskih ustanova kulture. Ustanove kulture na prostoru AP Kosovo i Metohija, privremeno smeštene na teritorijama sa većinskim srpskim stanovništvom i one dislocirane iz južne pokrajine, u nadležnosti su Ministarstva za kulturu.

Lokalni nivo

Jedinice lokalne samouprave, gradovi i opštine, u skladu sa *Zakonom o kulturi* i *Zakonom o lokalnoj samoupravi* („Službeni glasnik RS”, br. 129/07, 83/14 – dr. zakon i 101/16), staraju se o sprovođenju kulturne politike na svojoj teritoriji i obezbeđuju uslove za rad lokalnih ustanova kulture. Jedinice lokalne samouprave su osnivači 465 ustanova kulture.²⁹ U skladu sa nacionalnom, lokalne kulturne politike definišu se u upravama zaduženim za oblast kulture. To su službe/sekretarijati/uprave/odeljenja za društvene delatnosti ili odeljenja za vanprivredne/opšte delatnosti i finansije, kao službe u kojima je kultura jedna od aktivnosti. Posebni sekretarijati za kulturu postoje samo u Gradu Beogradu i Gradu Novom Sadu. U savremenim državama zakoni predstavljaju osnov za delovanje u različitim domenima javne politike, što podrazumeva i kulturnu politiku kao javnu politiku u kulturi (spisak zakona i podzakonskih akata iz oblasti kulture, potvrđenih međunarodnih ugovora i odgovarajućih dokumenata dat je u Aneksu 1). Oblast kulture ne funkcioniše odvojeno od drugih oblasti društvenog, ekonomskog i političkog života. Stoga na kulturu utiču i akti iz domena državne uprave i lokalne samouprave (na primer, *Zakon o utvrđivanju nadležnosti Autonomne Pokrajine Vojvodine*, *Zakon o lokalnoj samoupravi*, *Zakon o glavnom gradu*), ekonomije (na primer, *Zakon o budžetskom sistemu*, *Zakon o javnim nabavkama*, *Zakon o porezima na imovinu*, *Zakon o porezu na dobit pravnih lica*, *Zakon o porezu na dohodak građana*, *Carinski zakon*), prostornog planiranja (na primer, *Zakon o planiranju i izgradnji* i *Zakon o državnom premeru i katastru*), unutrašnjih poslova (na primer, *Krivični zakonik*), akti iz oblasti rada (*Zakon o radu*), socijalnog osiguranja (*Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje*), uređenja javnih službi (*Zakon o javnim službama*), obrazovanja (*Zakon o osnovama sistema vaspitanja i*

²⁹ Baza Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka.

obrazovanja), turizma (*Zakon o turizmu*), zvanične statistike, udruživanja građana, ljudskih i manjinskih prava, i tako dalje.

Zakon o kulturi donet je 2009. godine, a izmene i dopune 2016. i 2020. godine. Pored pune primene ovog zakona kojim se reguliše celokupna oblast, potrebno je doneti zakone kojima će se regulisati njeni pojedini segmenti. Reč je najpre o savremenim propisima iz oblasti kulturnog nasleđa, jer je važeći *Zakon o kulturnim dobrima*, prema mišljenju stručnjaka iz ove oblasti, zastareo i prevaziđen,³⁰ što se odražava i na primenu *Zakona o planiranju i izgradnji*, u kome se upućuje na propise iz zaštite kulturnog nasleđa. Potrebno je i da predstavnici kulture aktivnije učestvuju u fazi izrade akata koji nisu u direktnoj nadležnosti Ministarstva kulture i informisanja, kako bi se pre definisanja konačne forme akta uvažile specifičnosti svojstvene umetnosti i kulturi. Takođe, postoji mogućnost da se inicijativama za izmene i dopune zakona oni prilagođavaju zahtevima kulture.

Potrebe kulturnog razvoja treba da budu prepoznate u aktima iz domena ekonomije, pre svega u *Zakonu o javnim nabavkama* (problemi u angažovanju dodatnih stručnjaka, nabavke opreme, izvođenja radova tehničke zaštite, nabavke knjiga i tako dalje), kao i *Zakonu o porezu na dohodak građana* (važan za ostvarivanje socijalne sigurnosti samostalnih umetnika i profesionalaca u kulturi). Pokazalo se da treba da se ojača međuresorna saradnja u izradi zakona i podzakonskih akata od značaja za opšti održivi razvoj Republike Srbije i u vezi sa tim povećaju kapaciteti Ministarstva kulture i informisanja.

Zakon o kulturi, *Zakon o osnovama sistema vaspitanja i obrazovanja* i *Strategija razvoja obrazovanja u Republici Srbiji do 2020. godine* načelno ističu potrebu za povezanošću kulture i prosvete, i neophodno je da se jasnije definišu obaveze oba resora, kao i vidovi saradnje. *Strategijom razvoja turizma Republike Srbije za period od 2016. do 2025. godine* određeni su dugoročni ciljevi planiranja i razvoja turizma i njegovi efekti na razvoj kulture i obrazovanja, kao i na druge komplementarne delatnosti.

Zbog komplikovanih važećih procedura, u kulturnoj praksi ostaju neiskorišćene olakšice predviđene *Zakonom o porezu na dobit pravnih lica*, kao što se gotovo ne koriste mogućnosti koje pruža *Zakon o zadužbinama i fondacijama*.

Ustanove kulture su ključni akteri u sprovođenju kulturne politike i ostvarivanju razvoja kulture. Prema *Zakonu o kulturi*, direktori rukovode ustanovama, upravni odbori upravljaju ustanovama, dok nadzorni odbori nadziru poslovanje ustanova. Odgovorna upravljačka i kadrovska politika počiva na specifičnim funkcijama menadžmenta – strateškom planiranju, organizovanju, vođstvu i kontroli. Većina problema koji se susreću u praksi proističu upravo iz neostvarivanja ovih funkcija, iako u pravnom okviru nema ograničenja da sama ustanova uspostavi jasne procedure rada i kriterijume odlučivanja, organizuje podelu poslova i radnih zadataka, da na različite načine motiviše zaposlene, razvije aktivnu komunikaciju sa javnošću i dugoročno, strateški planira svoj razvoj i razvoj publike. Razlozi za to su nedovoljne upravljačke kompetencije rukovodilaca i članova upravnih odbora u pogledu savremenih koncepata upravljanja kulturnim institucijama, ponekad čak i kada je reč o osobama od ugleda u oblastima umetnosti i kulture. Uglavnom, nisu doneti srednjoročni i dugoročni planovi razvoja, pa se javljaju diskontinuiteti u radu. Dodatnu nepovoljnu okolnost predstavlja činjenica da nije zaživeo sistem vrednovanja (evaluacije) koji bi pružao osnovu za buduće planove, uključujući i plan razvoja ljudskih resursa.

³⁰ Vukanović, M., Stojanović, A. (2014). *Kulturna politika i zavodi za zaštitu spomenika kulture*. elektronsko izdanje: <http://zaprokul.org.rs/wp-content/uploads/2015/10/Kulturna-politika-i-zavodi-za-zastitu-spomenika-Masha-Vukanovic-i-Ana-Stojanovic.pdf>.

Od stupanja na snagu *Zakona o načinu određivanja maksimalnog broja zaposlenih u javnom sektoru* („Službeni glasnik RS”, br. 68/15, 81/16 – US i 95/18), smanjen je broj zaposlenih u kulturi. Shodno *Odluci o maksimalnom broju zaposlenih na neodređeno vreme u sistemu državnih organa, sistemu javnih službi, sistemu APV i sistemu lokalne samouprave za 2017. godinu*,³¹ u ustanovama čiji je osnivač Republika Srbija ukupno ima 2176 zaposlenih, što je za 2,38% manje nego 2015. Prema podacima Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka početkom 2018. godine u ustanovama kulture u Republici Srbiji bilo je 10.824 zaposlenih.

Civilni sektor ima i veoma značajnu ulogu u kreiranju umetničke i kulturne scene Republike Srbije, budući da proizvodi veliki broj programa i projekata u kulturi. Takođe, uloga civilnog sektora na polju kulturnog nasleđa je važna, posebno u smislu interpretacije kulturnog nasleđa, animacije i medijacije. Stoga je neophodno raditi na poboljšanju saradnje javnog i civilnog sektora i jačati kapacitete civilnog društva na ukupnoj teritoriji Republike Srbije, posebno ukoliko imamo u vidu da civilni sektor nije dovoljno razvijen van većih gradskih centara.

Ustanove kulture moraju biti otvorenije za saradnju sa civilnom sektorom, ne samo zato što saradnja jača i njihove kapacitete, već i zato što je delovanje civilnog sektora od javnog interesa. Javni interes u delovanju civilnog sektora ogleda se u: podsticanju razvoja savremenog stvaralaštva i očuvanja kulturnog nasleđa putem interpretacije, animacije i medijacije; stvaranju inovativnih umetničkih formi, alternativnih umetničkih izraza i modela u kulturi; razvoju programa i projekata koji nadopunjuju delovanje ustanova kulture; otvaranju javnog diskursa i ustanova kulture prema inkluzivnim praksama i društveno osetljivim grupama.

Civilni sektor značajan je činilac razvoja međunarodne saradnje, internacionalizacije i pozicioniranja Republike Srbije u regionalnim, evropskim i svetskim okvirima. Ovo je tim pre značajno ukoliko uzmemo u obzir da su organizacije civilnog društva članice međunarodnih mreža i strukovnih organizacija.

Važne aktere u kulturi predstavljaju strukovna udruženja koja okupljaju umetnike i profesionalce u kulturi, radi unapređenja položaja svojih članova i njihovog profesionalnog razvoja, i udruženja građana koja članstvo okupljaju u ostvarivanju umetničkih i drugih kulturnih programa i projekata. Obe grupe udruženja formalno-pravno registruju se u skladu sa *Zakonom o udruženjima* („Službeni glasnik RS”, br. 51/09, 99/11 – dr. zakon, 99/11 – dr. zakon i 44/18 – dr. zakon). Rad strukovnih udruženja je delimično regulisan *Zakonom o kulturi*, prema kome udruženja mogu steći status reprezentativnih udruženja u kulturi, shodno zakonu i *Pravilniku o sastavu i načinu rada Komisije za utvrđivanje reprezentativnosti udruženja u kulturi i bližim uslovima i načinu utvrđivanja i prestanka statusa reprezentativnog udruženja u kulturi* („Službeni glasnik RS”, br. 57/10, 21/13 i 11/17). Na predlog Komisije ministar donosi *Rešenje o utvrđivanju statusa reprezentativnog udruženja u kulturi*. U Republici Srbiji funkcionišu 34 reprezentativna udruženja, a njihov registar vodi Ministarstvo kulture i informisanja.

Status istaknutog umetnika, odnosno istaknutog stručnjaka u kulturi utvrđuje Nacionalni savet za kulturu, na predlog udruženja u kulturi, odnosno u slučaju pripadnika nacionalne manjine i na predlog nacionalnog saveta nacionalne manjine. Nakon dodeljivanja navedenih statusa, vrši se upis u evidenciju lica koja samostalno obavljaju kulturnu delatnost, koju, prema *Pravilniku o sadržini i načinu evidencije lica koja samostalno obavljaju umetničku ili drugu delatnost u oblasti kulture*, vodi odgovarajuće reprezentativno udruženje. Institucionalni sistem podrške samostalnim umetnicima treba učiniti funkcionalnijim, pre svega redefinisanjem njegovog pravnog

³¹ „Službeni glasnik RS”, 61/17, 82/17, 92/17, 111/17, 14/18, 45/18, 78/18, 89/18, 102/18, 30/19, 42/19, 59/19.

okvira. Umetnici i profesionalci u kulturi koji nisu stalno zaposleni u ustanovama kulture u nepovoljnom su položaju zato što nemaju stalna i sigurna primanja.

Reprezentativna udruženja u kulturi, prema članu 68 *Zakona o kulturi*, predlažu umetnike i stručnjake u kulturi koji su dali vrhunske doprinose nacionalnoj kulturi, i/ili kulturi nacionalnih manjina, za dobijanje statusa istaknutog umetnika, odnosno istaknutog stručnjaka u kulturi, a kriterijumi su regulisani u *Pravilniku o kriterijumima za sticanje statusa istaknutog umetnika, odnosno istaknutog stručnjaka u kulturi*. Vlada predlaže četiri člana iz reda istaknutih umetnika i istaknutih stručnjaka u kulturi za članove Nacionalnog saveta za kulturu.

Među udruženjima građana razlikuju se grupe čiji se članovi profesionalno bave umetnošću i amaterska udruženja. Profesionalne grupe su važni posrednici u upoznavanju domaće javnosti sa savremenim umetničkim tendencijama, dok su amaterska društva često prva instanca u upoznavanju mladih sa umetnošću i tradicionalnom kulturom, a u ruralnim sredinama predstavljaju jedine aktivne nosioce kulturnog života. Amatersko stvaralaštvo predstavlja značajan potencijal, posebno za razvoj publike, participativnost, promociju kulturne raznolikosti, kao i za očuvanje narodnih običaja, pesama i igara. Amaterizam je plodno tlo i za stvaranje vrhunskih umetničkih dostignuća.

Kada je u pitanju međuresorna saradnja koja je od velike važnosti za razvoj institucionalnog sistema kulture, prioritetna međuresorna područja kulture, prepoznata u odredbama *Zakona u kulturi* su: obrazovanje u kulturi; kultura u obrazovanju; doživotno učenje; kulturni turizam; kulturna prava; interkulturni dijalog; naučna istraživanja i međunarodna saradnja. Navedeni, ali i drugi prioriteti međuresorne saradnje definisani ovim zakonom (ravnomerni regionalni razvoj, međunarodna saradnja i kreativna industrija), kao i mere i instrumenti za njihovo unapređenje (stimulativna poreska politika u kulturi, programi bilateralne i multilateralne saradnje, mere podsticanja preduzetništva u kulturi i tako dalje) jesu područja podjednako značajna i za kulturno nasleđe i za oblast savremenog stvaralaštva.

Strateški dokumenti i agende usvojeni u međunarodnoj zajednici od kraja 20. veka naglašavaju važnost sinergijskih odnosa između obrazovanja i kulture, potencijale i doprinose kvalitetnog umetničkog obrazovanja pozitivnoj obnovi obrazovnog sistema, postizanju društvenih i kulturnih ciljeva za dobrobit dece, mladih i svih onih u celoživotnom učenju, kao i u rešavanju društvenih i kulturnih problema. Gradska uprava Kragujevac je 2018. godine uvidela važnost povezivanja kulture i obrazovanja, te je radi unapređenja međuresorne saradnje potpisan Memorandum o saradnji između Grada Kragujevca i osnovnih i srednjih škola grada Kragujevca, kojim su đaci direktno uključeni u kulturni život grada. Cilj ovog dokumenta je razvoj kulturnih potreba i navika učenika i podizanje svesti o značaju savremenog stvaralaštva i kulturno-istorijskog nasleđa.³²

Zakonom o kulturi kao opšti interes u kulturi određeno je širenje i unapređivanje edukacije u kulturi, ali postojeći sistem marginalizuje ove oblasti i ne stavlja ih u prioritete. *Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja* („Službeni glasnik RS”, br. 88/17, 27/18 – dr. zakoni i 10/19), s druge strane, kao cilj ističe kvalitetna znanja i veštine u oblasti kulture, umetnosti i stvaralaštva, ali aktuelni sistem obrazovanja ne može da ostvari postavljene ciljeve. Analiza oba zakona ukazuje na postojanje zakonskih odredaba koje otvaraju prostor za uspostavljanje saradnje i zajedničko delovanje u oblasti kulture i u obrazovanju. Ova dva zakona

³² Đukić, V., Vukićević, V., Dragićević-Šešić, M., Subašić, B., Opačić, B., Đeković, V., Nikolić, T., Stojanović, A. (2018). *Modeli lokalnih kulturnih politika kao osnova za povećanje kulturne participacije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

međusobno nisu usklađena, niti se u praksi podržava kontinuirani razvoj, održivost i efikasnost u sprovođenju međuresorne saradnje.

Ministarstvo nadležno za turizam je od 2010. godine izdvojilo znatna sredstva za razvoj kulturnog turizma, uz odgovarajuću podršku Ministarstva kulture i informisanja i Turističke organizacije Srbije.

Treća prepoznata oblast međuresorne saradnje jesu naučna istraživanja u kulturi. *Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije za period od 2016. do 2020. godine* društveno-humanističke nauke tretira kao društveni prioritet i stavlja ih u kontekst unapređenja procesa donošenja državnih odluka i afirmacije nacionalnog identiteta. Ipak, društvene i humanističke nauke su u našoj zemlji nedovoljno podstaknute i njihova vidljivost na međunarodnoj sceni je nezadovoljavajuća. Istraživači nisu nedovoljno povezani sa donosiocima odluka u državnoj politici. Mreža naučnoistraživačkih organizacija nije reformisana, a neke su na samoj granici finansijske održivosti.

Kada je reč o doprinosu kulture društvenom razvoju od početka 21. veka na nivou Evropske unije, u pojedinačnim evropskim državama, kao i u Republici Srbiji raste učešće kulture u ostvarenom bruto društvenom proizvodu (BDP). Primenom *WIPO* metodologije u Republici Srbiji, učešće industrija zasnovanih na autorskim i srodnim pravima 2012. godine u bruto domaćem proizvodu je iznosio 4%, što je više od učešća rudarstva (1,7% BDP) ili delatnosti smeštaja i usluga (1% BDP).³³ Takođe, i izveštaj Svetske banke pokazuje slične podatke prema kojima je učešće kreativne industrije u Republici Srbiji 2016. godine u bruto domaćem proizvodu (uži koncept) iznosilo 3.33%.³⁴

Najveći deo budžetskih sredstava za kulturu u Republici Srbiji usmerava se posredstvom Ministarstva kulture i informisanja, a u manjoj meri kulturne projekte finansiraju i druga ministarstva. Ministarstvo kulture i informisanja raspolaže sredstvima za kapitalne investicije, a u posebnom delu zakona o budžetu na razdelu Ministarstvo kulture i informisanja određena su sredstva za rad Ministarstva kulture i informisanja, sredstva za konkurse i projekte, kao i sredstva za podršku rada ustanova u oblasti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa i ustanova kulture u oblasti savremenog stvaralaštva.

Ministarstvo kulture i informisanja finansira rad 26 ustanova kulture čiji je osnivač Republika Srbija, kao i 14 ustanova kulture sa teritorije AP Kosovo i Metohija. Sredstva koja se izdvajaju za rad ustanova kulture pretežno se troše za plate zaposlenih i materijalne troškove, a najmanje za programske aktivnosti (oko 20%).³⁵

Ministarstvo kulture i informisanja najmanje jednom godišnje raspisuje konkurse za finansiranje i sufinansiranje projekata u kulturi. Pravo učešća na konkursima imaju ustanove, umetnička i druga udruženja registrovana za obavljanje delatnosti kulture, subjekti u kulturi koji su u inostranstvu registrovani za obavljanje kulturne delatnosti, pravna lica koja posluju u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija kao i drugi subjekti u kulturi, osim ustanova kulture čiji je osnivač

³³ Radulović, B. (2015). *Doprinos delatnosti zasnovanih na autorskom pravu privredi Srbije*. Beograd: ZIS.

³⁴ *Creative Industries Policy Notes*. (2017). Prepared by the World Bank under the Result Based Managment Reimbursable Advisory Services Agreement.

³⁵ Lazarević, A. (ur.; 2010). *Lokalne kulturne politike*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Lazarević, A. (ur.; 2011). *Kulturni resursi okruga Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

Đukić, V., Vukićević, V., Dragičević-Šešić, M., Subašić, B., Opačić, B., Đeković, V., Nikolić, T., Stojanović, A. (2018). *Modeli lokalnih kulturnih politika kao osnova za povećanje kulturne participacije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

Republika Srbija. O izboru projekata po raspisanom javnom konkursu odlučuje stručna komisija koju obrazuje organ koji raspisuje konkurs.

Ograničenost sredstava oslikava se na konkursnu proceduru i način raspodele sredstava po projektima. Finansira se veći broj projekata, ali su sredstva za pojedinačne projekte najčešće skromna. Najzad, neophodno je razvijati sistem vrednovanja, kako bi veća pažnja posvetila efektima podržanih projekata i programa.

Republika Srbija, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave mogu sufinansirati tekuće rashode i izdatke ustanova i drugih subjekata u kulturi koji se ne finansiraju redovno iz njihovih budžeta, ako ovi svojim programima trajnije zadovoljavaju kulturne potrebe građana na odgovarajućem području.

Shodno *Zakonu o utvrđivanju nadležnosti Autonomne Pokrajine Vojvodine*, rad 17 pokrajinskih ustanova kulture finansira se iz budžeta pokrajine. Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama raspisuje godišnje konkurse za sufinansiranje projekata od značaja za razvoj kulture na teritoriji AP Vojvodine.

Gradovi i opštine su, shodno članu 20. *Zakona o lokalnoj samoupravi*, dužni da obezbede razvoj kulture na svojoj teritoriji, ali ispunjavanje te obaveze uglavnom počiva na finansiranju rada ustanova kulture sredstvima prenetim iz budžeta Republike. Gradovi u kojima su sedišta okruga za kulturu izdvajaju sredstva u prosečnom iznosu od oko 6% lokalnih budžeta.³⁶ Međutim, kada se sagledaju nominalni iznosi, uočava se da je, zapravo, reč o skromnim sredstvima. *Zakon o kulturi* (član 76) propisuje obavezu sufinansiranja projekata u kulturi putem konkursa što je regulisano *Uredbom o kriterijumima, merilima i načinu izbora projekata u kulturi koji se finansiraju i sufinansiraju iz budžeta Republike Srbije, Autonomne Pokrajine, odnosno jedinica lokalne samouprave* („Službeni glasnik RS”, broj 105/16). U 2018. godini 17 gradova – sedišta okruga, od ukupno 25, raspisivalo je konkurs samo za projekte i programe u kulturi, dok je osam gradova kulturu pomagalo kroz opšte konkurse za podršku projektima organizacija civilnog sektora.³⁷ Na republičkom nivou, prema podacima Vladine Kancelarije za saradnju sa civilnom društvom iz 2015. godine, 19 organa je pružilo podršku udruženjima i drugim organizacijama civilnog društva čijim sredstvima je odobreno 2545 projekata. Za konkurse za organizacije civilnog društva na republičkom nivou izdvojeno je ukupno 5,8 milijardi dinara, dok je Ministarstvo kulture i informisanja pružilo podršku za 880 projekata udruženja u iznosu od 454 miliona dinara.³⁸

Kao i u većini drugih država, u Republici Srbiji je prepoznata mogućnost podsticajnih fiskalnih mera, pa je još 2002. godine objavljen *Pravilnik o ulaganjima u oblasti kulture koja se priznaju kao rashod* („Službeni glasnik RS”, broj 9/02), da bi 2018. godine bio objavljen novi *Pravilnik o ulaganjima u oblasti kulture koja se priznaju kao rashod* („Službeni glasnik RS”, broj 78/18) koji je usklađen sa članom 15. *Zakona o porezu na dobit pravnih lica* koji propisuje da se izdaci za ulaganja u

³⁶Lazarević, A. (ur.; 2010). *Lokalne kulturne politike*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Lazarević, A. (ur.; 2011). *Kulturni resursi okruga Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka

Đukić, V., Vukićević, V., Dragičević-Šešić, M., Subašić, B., Opačić, B., Đeković, V., Nikolić, T., Stojanović, A. (2018). *Modeli lokalnih kulturnih politika kao osnova za povećanje kulturne participacije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

³⁷ Lazarević, A. (ur.; 2010). *Lokalne kulturne politike*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

³⁸ Banović, M. (2015). *Godišnji zbirni izveštaj o utrošku sredstava koja su kao podrška programskim i projektnim aktivnostima obezbeđena i isplaćena udruženjima i drugim organizacijama civilnog društva iz sredstava budžeta Republike Srbije u 2015. godini*. Beograd: Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije.

oblasti kulture, uključujući i kinematografsku delatnost, priznaju kao rashodi u iznosu najviše do 5% od ukupnog prihoda. Taj procenat je, tokom godina, povećavan: sa 1,5% od ukupnog prihoda u *Zakonu o porezu na dobit preduzeća* na sadašnjih 5% u *Zakonu o porezu na dobit pravnih lica* („Službeni glasnik RS”, br. 25/01, 80/02, 80/02 – dr. zakon, 43/03, 84/04, 18/10, 101/11, 119/12, 47/13, 108/13, 68/14 – dr. zakon, 142/14, 91/15 – dr. propis, 112/15, 113/17, 95/18 i 86/19). Republika Srbija od 2005. godine kroz podsticaje u vidu subvencija i oslobođenja od plaćanja dela poreza i doprinosa za zaposlene, pored ostalog, u mikro i malim pravnim licima, podržava preduzetništvo u kulturi. Zakonom kojim je uređen porez na dohodak građana, kao i zakonom kojim su uređeni doprinosi za obavezno socijalno osiguranje, propisane su olakšice za poslodavce po osnovu zasnivanja radnog odnosa sa novozaposlenim licem. Sponzorstva, donacije i sredstva ostvarena na osnovu rezultata konkursa koje sprovode fondacije jesu zakonski prepoznati vanbudžetski izvori finansiranja, ali je u ostvarenim sredstvima ustanova kulture njihovo učešće marginalno.

Srpski književni jezik predstavlja jezik komunikacije stanovnika Republike Srbije različite izvorne govorne pripadnosti i predstavlja jedan od najvažnijih kulturnih kohezionih faktora u društvu. S druge strane, Republika Srbija afirmiše jezike i kulture svih naroda koji u njoj žive.

U savremenim uslovima globalne komunikacije, jezička kultura u javnom prostoru, kao i zastupljenost ćirilice kao istorijskog pisma srpskog naroda, trpe negativne posledice koje iziskuju sistemski rešenja i podršku. Projekti kao što su izrada Rečnika srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika Srpske akademije nauka i umetnosti nisu završeni, a ukazuje se potreba i za rečnicima savremenog srpskog jezika i drugim jezičkim priručnicima za širu upotrebu.

Neophodno je izgraditi i ojačati mehanizme pomoću kojih bi udaljeni delovi srpskog naroda mogli očuvati intenzivnu kulturnu komunikaciju sa maticom i ojačati nacionalni identitet izložen neizbežnim asimilacionim procesima, a u skladu sa Strategijom očuvanja i jačanja odnosa matične države i dijaspora i matične države i Srba u regionu koju je donela Vlada.

Osnovni instrument Ministarstva kulture i informisanja u ovoj oblasti u prethodnoj deceniji bio je redovni godišnji konkurs za sufinansiranje kulturnih delatnosti Srba u inostranstvu (dijaspore i region).

Izuzetno vredan deo kulturnog nasleđa srpskog naroda nalazi se izvan teritorije Republike Srbije, u susednim zemljama, ali i u Italiji, Austriji, Grčkoj, kao i u drugim zemljama u kojima Srbi vekovima žive. Ovo nasleđe čini integralni deo srpskog kulturnog prostora. Najznačajnije kulturno nasleđe izvan teritorije Republike Srbije čine spomenici kulture u vlasništvu Srpske pravoslavne crkve, koja čuva u svojim riznicama i vredna umetničko-istorijska dela, arhivsku građu i staru i retku bibliotечku građu. Posebno se izdvaja manastir Hilandar u Grčkoj, manastir Krka u Hrvatskoj i crkve u Sentandreji i Trstu. Od neprocenjivog značaja su i kulturna dobra, naročito arhivska građa, koja se čuva pri srpskim pravoslavnim crkvenim opštinama van granica Republike Srbije (Beč, London, Dubrovnik, Šibenik...). Republika Srbija je u proteklom periodu uložila znatna sredstva u obnovu srpskog kulturnog nasleđa u Republici Hrvatskoj, Mađarskoj, Rumuniji i Grčkoj, ali nije imala poseban mehanizam kulturne politike za sistemsku podršku istraživanju, dokumentovanju, konzervaciji i restauraciji pomenutog nasleđa.

Pored očuvanja srpskog kulturnog nasleđa van granica Republike Srbije važan deo čine sve aktivnosti organizacija i aktera koji neguju srpsku kulturu i stvaralaštvo na prostorima drugih zemalja. Da bi se ostvarila veza između matice i dijaspora važno je obezbediti kontinuirano i sistematsko povezivanje ovih aktera.

Od formiranja Sektora za razvoj digitalne istraživačke infrastrukture u oblasti kulture i umetnosti (2016), odnosno Sektora za digitalizaciju kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva (promena naziva Sektora, 2019), težilo se ka donošenju normativnih rešenja u oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva radi regulisanja procesa digitalizacije.

Tokom 2019. godine, Sektor za digitalizaciju kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva doneo je smernice, preporuke i pravilnike kojima se definišu prava i obaveze učesnika u procesu digitalizacije i delegiranja nadležnosti u oblasti digitalizacije na matične, regionalne i lokalne ustanove kulture. Usvojen je pravilnik koji reguliše pravni okvir u procesu digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva kao i druga normativna rešenja kojim se bliže uređuje proces digitalizacije. Takođe, tokom 2019. godine, sprovedena je javna nabavka za izradu elektronskog sistema prijave na javne konkurse za podršku projektima Ministarstva kulture i informisanja uz uspostavljanje javno dostupne baze podataka o realizovanim projektima.

U narednom periodu planirana je izrada novih Smernica i preporuka radi definisanja prava i obaveza učesnika u procesu digitalizacije (2020. godine), razvijanje sistema rečnika kontrolisanih termina i metapodataka za potrebe opisivanja digitalizovanog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva u skladu sa međunarodnim terminima (2022. godine)

Unapređivanjem međuresorne saradnje sa Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Sektor za digitalizaciju kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva planira da uvede korišćenje Nacionalnog portala Republike Srbije u školsku nastavu, kao i izdavanje elektronskih udžbenika.

Takođe, da bi se povećala vidljivost kulturnog sadržaja primenom novih tehnologija Sektor digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva nastoji da izradi nacionalni digitalni kulturno-turistički vodič i druga softverska rešenja, koja koriste odrednice Nacionalnog portala u predstavljanju turističkog sadržaja u saradnji sa Ministarstvom trgovine, turizma i telekomunikacija i Turističkom organizacijom Srbije.

2.2.2. Razvoj sistema ulaganja u ustanove kulture i zaštitu kulturnog nasleđa

Jedan od najvećih problema sistema kulture u Republici Srbiji je nesrazmerna razvijenost infrastrukture objekata namenjenih kulturi na njenoj teritoriji, nedostatak adekvatnih i namenski građenih objekata za ustanove kulture i njihova slaba i neadekvatna opremljenost, zatim nedostatak prostora za bazične delatnosti ustanova kulture, kakvi su, na primer, depoi u muzejima i arhivima.

Navedeni problemi neposredno utiču na produkciju u savremenom stvaralaštvu i zaštitu kulturnog nasleđa, kao i na razvoj kulturnih potreba i ravnopravno učešće građana u kulturnom životu. U tom smislu postoji potreba za planski usmerenim kapitalnim ulaganjima u ustanove kulture i zaštitu kulturnog nasleđa, kao i investiciono održavanje kulturne infrastrukture i tehničko-tehnološke modernizacije na bazi jasno definisanih prioriteta.

2.2.3. Razvoj produkcije, kulturnih potreba i ravnopravno učešće građana u kulturi

Ustav Republike Srbije i postojeći zakonski okvir obezbeđuju potpuno i ravnopravno učešće svih građana u javnom kulturnom životu u Republici Srbiji. *Zakon o kulturi* ističe da se sprovođenje kulturne politike zasniva na načelima slobode izražavanja u kulturnom i umetničkom stvaralaštvu, autonomije subjekata u

kulturi, otvorenosti i dostupnosti kulturnih sadržaja javnosti, uvažavanja raznolikosti kulturnih izraza, demokratičnosti kulturne politike, ravnopravnosti subjekata u kulturi i decentralizaciji u odlučivanju, organizovanju i finansiranju kulturnih delatnosti. *Zakon o lokalnoj samoupravi* nalaže jedinicama lokalne samouprave da se staraju o tome da građani imaju mogućnosti za zadovoljavanje kulturnih potreba.

Nacionalni program pod nazivom *Gradovi u fokusu*, započet 2016. godine, ima za cilj unapređenje kapaciteta u kulturi i razvoj kulturnog sektora, kroz prepoznavanje specifičnosti kulturnog identiteta i održivog razvoja lokalne zajednice. Na konkursu *Gradovi u fokusu* koji je raspisalo Ministarstvo kulture i informisanja, od 2016. do 2019. godine određeno je 574.963.442,00 dinara i podržano 49 projekta.

Ipak, u Republici Srbiji ima velikih razlika u dostupnosti kulturnih sadržaja i građanima iz unutrašnjosti je teže da zadovolje svoje kulturne potrebe. Istraživanjima koja su sprovedli različiti akteri³⁹ tokom prethodnih godina identifikovane se suštinske nepovoljnosti, čiji su uzroci, između ostalog:

- nesrazmerna razvijenost kulturne infrastrukture na teritoriji Republike Srbije;
- nepovezanost aktera u kulturi, na svim nivoima;
- izostanak strateškog pristupa kulturnim delatnostima, naročito na lokalnom nivou;
- problemi u prostornoj i tehničkoj opremljenosti objekata kulture u lokalnim sredinama, što se odnosi i na objekte pod zaštitom države;
- nedostatak kadrova obrazovanih u oblasti menadžmenta u kulturi, kao i za obavljanje poslova po principu projektnog menadžmenta;
- manjak programa animacije i medijacije u ustanovama kulture;
- nedovoljan obim kulturnih sadržaja za decu i mlade, kao i kulturnih sadržaja u školama i medijskim programima;
- ograničen pristup kulturnim sadržajima za osobe sa invaliditetom;
- zatvorenost ustanova kulture za predloge i sugestije povodom pitanja programske koncepcije i nedovoljna javnost delovanja;
- nedovoljna vidljivost rada kulturno-umetničkih društava i amatera, uz tek sporadičnu saradnju profesionalaca i amatera;
- zapostavljanje javnih rasprava u donošenju važnih odluka.

Kulturne potrebe javljaju se još u najranijem detinjstvu a razvijaju se do kraja života. Razvoj kulturnih potreba uslovljen je stepenom kulturne participacije koja

---

³⁹ Istraživanja Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka: *Lokalne kulturne politike* (2009), *Kulturna politika u oblasti kulturnog nasleđa i transformacija institucija* (2009), *Istraživanje muzejske publike u Srbiji* (2009), *Pozorišna publika u Srbiji* (2010), *Kulturni resursi okruga Srbije* (2011), *Kulturne prakse građana Srbije* (2011), *Bioskopi u Srbiji* (2013), *Programske politike galerija u Srbiji i raspodela javnih sredstava* (2013), *Kulturna politika i zavodi za zaštitu spomenika kulture* (2013), *Vrednosti i kulturni aktivizam maturanata Srbije* (2013), *Modeli lokalne kulturne politike kao osnova za povećanje kulturne participacije* (2018). Korišćeni su i sledeći dokumenti: prerađen dokument *Nacrt strategije decentralizacije kulture u Srbiji* na kome je radila Komisija za decentralizaciju u Srbiji Ministarstva kulture i informisanja, a koju je tekstualno uobličio dr Predrag Cvetičanin, *Strategija razvoja kulture u Republici Srbiji 2011–2021* (radna verzija), strategije razvoja kulture u gradovima Novi Sad, Kragujevac, Niš, Zrenjanin, Pančevo, Temerin, Sremska Mitrovica, Kruševac.

podrazumeva kulturnu potrošnju, kulturnu proizvodnju i kulturnu interakciju.⁴⁰ To znači da se participacija sagledava kroz intenzitet bavljenja umetnošću, učestalost poseta kulturnim događajima i uživanju u kulturnim sadržajima kod kuće.

Tokom prethodnih godina sprovedena su istraživanja čiji je cilj bio da ispituju kulturne potrebe i navike građana Republike Srbije,⁴¹ mladih⁴² i starih.⁴³ Najčešće, u svim ispitanim grupama, kulturne potrebe se zadovoljavaju u privatnom prostoru: čitanjem knjiga i štampe, gledanjem filmova na televiziji ili računaru, pretraživanjem interneta. Rezultati istraživanja pokazuju slabo interesovanje za aktivnu participaciju (bavljenje umetnošću ili kreativnim hobijem), kao i za recepciju kulturnih sadržaja u javnom prostoru, sa izuzetkom festivala.⁴⁴ Ranija istraživanja kulturne ponude namenjene deci, tokom sedamdesetih i osamdesetih godina 20. veka, pokazala su da se kulturnim potrebama dece i tada poklanjalo malo pažnje, pa stoga i ne čudi slabo interesovanje za učešće u kulturnom životu današnjih roditelja i njihove dece.⁴⁵ Poseban izazov predstavlja visok procenat nepublike i prinudne publike (55,3%), koja ne voli i ne ide na kulturne događaje ili iako ne voli ponekad se na njima nađe (zbog obaveze, praveći društvo nekome i slično).⁴⁶

Istraživanja Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka koja su se bavila kulturnim potrebama mladih ukazala su na nizak nivo učešća mladih u kulturnom životu Republike Srbije. Naime, najveći broj srednjoškolaca u Republici Srbiji ne čita ništa drugo osim lektire, veoma retko ili uopšte ne odlazi u pozorišta, muzeje, galerije i slično. Iako gotovo polovina (49,5%) mladih ljudi (15–29 godina) ističe da ima tri do pet sati slobodnog vremena tokom dana, samo 9,3% posetu kulturnim sadržajima svrstava među tri omiljene aktivnosti za njegovo popunjavanje. Mladi, takođe, veoma često pripadaju grupi prinudne publike.⁴⁷

Istraživanja na temu kulturne politike pokazala su da je saradnja između ustanova kulture i ustanova obrazovanja na niskom nivou. Ona se najčešće svodi samo na posete ustanovama kulture. Sadržaji koji se najviše posećuju su izložbe i pozorišne predstave, a uzrast dece koja najčešće organizovano odlaze na kulturne programe je od pet do deset godina. Nakon toga posete se proređuju ili ih često uopšte nema. Ovaj podatak potvrđuje i *Strategija razvoja obrazovanja u Republici Srbiji do 2020. godine*, koja navodi da su škole izolovane (zatvorene u sebe), ne sarađuju sa drugim obrazovnim, kulturnim i naučnim institucijama, ni s lokalnom

⁴⁰ Mrđa, S. (2016). *Demokratske vrednosti i kulturna participacija u Srbiji – Politikološko-kulturološki pristup – doktorska disertacija*. Fakultet političkih nauka: Univerzitet u Beogradu.

⁴¹ Cvetičanin, P. (2007). *Kulturne potrebe, navike i ukus građana Srbije i Makedonije*. Niš: Odbor za građansku inicijativu; Cvetičanin, P., Milankov, M. (2011). *Kulturne prakse građana Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Opačić, B., Subašić B. (2016). *Kulturne potrebe i navike građana Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

⁴² Mrđa, S. (2011a). *Kulturni život i potrebe studenata u Srbiji*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Mrđa, S. (2011b). *Kulturni život i potrebe učenika srednjih škola u Srbiji*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Subašić, B., Opačić B. (2013). *Vrednosti i kulturni aktivizam maturanata u Srbiji*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

⁴³ Milankov, M., Opačić, B. (2012). *Kultura starenja i stari u kulturi*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

⁴⁴ Videti: Martinović, D., Jokić, B. (2012). *Noć muzeja kao kulturološki i društveni fenomen u Srbiji*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Jokić, B., Mrđa, S. (2014). *Posetioci jesenjih beogradskih manifestacija i festivala*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

⁴⁵ Videti: Rosandić R., Ignjatović-Savić N., Stojić Lj. (1973). *Deca i masovna kultura*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Rosandić R., Ignjatović-Savić N., Mitrović M. (1984). *Kulturna ponuda namenjena deci Beograda*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

⁴⁶ Opačić, B., Subašić, B. (2016). *Kulturne potrebe i navike građana Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

⁴⁷ Opačić, B., Subašić, B. (2016). *Kulturne potrebe i navike građana Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

sredinom. U školskim planovima često postoje posete nekoj kulturnoj instituciji, ali ne postoji planirana i osmišljena saradnja sa utvrđenim programom, ciljevima i načinima rada (koji su uneti u planove rada obe institucije).⁴⁸

Neophodnost kulturne participacije dece još od predškolskog uzrasta prepoznata je u procesu izrade *Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju*, a programi kreativnog i interaktivnog rada sa decom pokazuju da ta deca u odrasloj dobi više učestvuju u kulturi i imaju razvijenije kulturne potrebe. Takođe, potreba za kulturnom participacijom starih osoba bila je prepoznata i u *Nacionalnoj strategiji o starenju 2006–2015*, a u skladu sa konceptom aktivnog starenja.

Kultura međusobnog razumevanja i kulturne raznolikosti značajne su za poštovanje ljudskih prava i u fokusu su praktičnih politika u našoj zemlji, koje se rukovode kako domaćim zakonskim okvirom tako i ključnim međunarodnim ugovorima Ujedinjenih nacija, u kojima je Republika Srbija država ugovornica.⁴⁹ Takođe, potrebno je pomenuti i dokumente Uneska koji su fokusirani na kulturnu raznolikost.⁵⁰ Niz reformskih procesa odvija se u saradnji i uz pomoć Saveta Evrope, što je značajno u kontekstu evropskih integracija.⁵¹

Pravni okvir Republike Srbije u oblasti ljudskih prava širok je i raznovrstan; od *Ustava Republike Srbije* i zakona kojima se, poput *Zakona o kulturi*, kao opšti interes navode pojedine društveno osetljive grupe, preko takozvanih *lex specialis*-a, do strateških dokumenata i akcionih planova.

Kultura nacionalnih manjina na teritoriji Republike Srbije integralni je deo kulturne scene Republike Srbije i predstavlja njeno bogatstvo oličeno u različitosti. Nacionalni saveti nacionalnih manjina staraju se o prioritetima kulturne politike svoje manjine i kao relevantni partneri saraduju sa svim organima javne vlasti radi kvalitetnog ostvarivanja kolektivnih kulturnih prava. U izveštaju ekspertske misije Evropske unije, koja je u Republici Srbiji boravila 2015. godine, konstatuje se da je važeći pravni okvir za nacionalne manjine i dalje iznad evropskog proseka, ali i da nedostaci naznačeni u izveštaju eksperata iz 2012. godine (poput onoga da postoje znatna ograničenja u vezi sa delotvornom primenom važećih zakona, ili mišljenja da postoje znatne razlike između Autonomne pokrajine Vojvodine i ostalog dela Republike Srbije) i dalje postoje.

⁴⁸ Subašić, B., Opačić, B. (2013). *Vrednosti i kulturni aktivizam maturanata Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Milankov, M., Opačić, B., Subašić, B., Zagorac, D., Đorđević, J. (2017). *Prosvetni radnici – kulturno obrazovanje i kulturna participacija*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

⁴⁹ *Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR); Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR); Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (CERD); Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW); Konvencija o pravima deteta (CRC); Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom (CRPD); preporuka UN Komiteta za ekonomska, socijalna i kulturna prava iz Zaključnih zapažanja u vezi sa Drugim periodičnim izveštajem o primeni Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (E/C.12/SRB/2, 2014. godine).*

⁵⁰ *Uneskova Konvencija o zaštiti i unapređenju raznolikosti kulturnih izraza; Univerzalna deklaracija Uneska o kulturnoj raznolikosti (Pariz, 2001); Uneskov Međuvladin komitet za zaštitu i promociju raznolikosti kulturnih izraza, Prva vanredna sednica, dokument: CE/08/1.EXT.IGC/INF.4., Pariz, 24–27. jun 2008.*

⁵¹ *Relevantna dokumenta Saveta Evrope u ovoj oblasti su Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina i Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima.*

2.2.4. Unapređenje međunarodne saradnje i procesa evropskih integracija u kulturi

Međunarodna kulturna saradnja predstavlja jedan od glavnih instrumenata kako spoljne, tako i kulturne politike. U suočavanju sa procesima i problemima globalizacije i digitalnog okruženja, instrumenti tradicionalne spoljne politike pokazali su se neadekvatnim, pa kraj 20. veka i početak 21. veka donosi orijentacije na multilateralnu saradnju i zahteva traganje za novim oblicima delovanja. Međunarodni odnosi u svetu danas imaju ojačanu kulturnu dimenziju: širenje kulturnog uticaja kroz učenje jezika i prevođenje; razmena kulturnih sadržaja i proizvoda i prevazilaženje kulturnih razlika kroz dijalog; globalno jačanje uticaja kulturne i kreativne industrije u društvenim lancima vrednosti.

Glavni akteri međunarodne saradnje, ali i kreatori spoljne politike na nacionalnom nivou u oblasti kulture su Ministarstvo spoljnih poslova i ministarstvo nadležno za poslove kulture, koji to čine preko diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Srbije i kulturno-informativnih centara Republike Srbije u inostranstvu, međunarodnih manifestacija u zemlji i u inostranstvu (Međunarodni sajam knjiga, Bitef i Fest u Beogradu, Bijenale u Veneciji, Filmski festival u Kanu i drugo), međunarodnih takmičenja, ali i činom potpisivanja međunarodnih bilateralnih i multilateralnih ugovora. Paralelno sa ustanovama kulture, u polju međunarodne razmene i tržišta identifikuju se i novi akteri kao što su regioni, gradovi, mreže, fondacije i organizacije civilnog društva. Za potrebe međunarodne saradnje Ministarstvo kulture i informisanja organizuje pet konkursa, čiji je cilj da povećaju prisustvo srpske kulture i umetnosti u inostranstvu i da je predstave.

Posvećenost Republike Srbije razvoju međunarodnih odnosa u kulturi ima dugu tradiciju i jako sistemsko uporište u institucionalnom, zakonodavnom i programskom delovanju. Republika Srbija je naslednica potpisanih sporazuma o kulturnoj saradnji SFRJ, koji predstavljaju osnov za nove i savremene bilateralne sporazume i programe saradnje koji su rezultirali nizom uspešnih projekata predstavljanja kulture naše zemlje. Dinamičnost sektora kulturnih industrija Republike Srbije ogleda se u prisustvu na manifestacijama kulturnih industrija, posebno u izdavaštvu (sajmovi u Frankfurtu, Lajpcigu) i kinematografiji (Berlin, Kan, Venecija). Međutim, vidljiv je nedostatak operativne mreže institucija ili tela za strateško širenje srpskog kulturnog prisustva i jezika u inostranstvu (kulturno-informativni centri, katedre i lektorati srbistike, lobističke grupe, grupe prijatelja i drugo.)

Aktivnu uključenost u međunarodnu scenu pokazuje i članstvo i učešće Republike Srbije u relevantnim programima u oblasti kulture (Program participacije, Mreža kreativnih gradova Uneska, inicijativa Uneska/EU za borbu protiv ilegalne trgovine kulturnim dobrima (*Peer-to-peer UNESCO/EU project*), program *Kreativna Evropa* i *Evropske prestonice kulture* Evropske unije, filmski fond *Eurimaž*, *Kulturne rute* Saveta Evrope i drugo). Republika Srbija je članica Saveta ministara kulture jugoistočne Evrope od samog osnivanja 2004. godine, i jedan od lidera u mehanizmu Centralne i Istočne Evrope i Kine (17+1) i potpisnik je svih konvencija Saveta Evrope koje se bave kulturom i kulturnim nasleđem.

Proglašenjem Grada Novog Sada za Evropsku prestonicu kulture 2021. godine i pružanjem podrške projektu *Novi Sad 2021 – Evropska prestonica kulture*, Republika Srbija aktivno učestvuje u programu Evropske unije pod nazivom *Evropske prestonice kulture*.

2.2.5. Digitalizacija u kulturi

Nosioci poslova digitalizacije u našoj zemlji su ustanove kulture na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou čiji su osnivači Republika, pokrajina ili

organ lokalne samouprave. Nosioци poslova digitalizacije mogu biti, ukoliko Ministarstvo kulture i informisanja tako utvrdi, i ustanove kulture čiji je osnivač fizičko ili pravno lice, udruženje građana i samostalnih umetnika, pojedinac ili pravno lice čije ostvarenje spada u korpus digitalne umetnosti ili digitalnog nasleđa na osnovu *Povelje Uneska o digitalnom nasleđu*.

Kako je uočeno prilikom pregleda sadašnjeg stanja u prioritnim područjima razvoja kulture (kulturno nasleđe i savremeno stvaralaštvo), proces digitalizacije se odigrava sporo, bez planskog pristupa i postojanja adekvatnog regulatornog okvira. Zbog ovakvog stanja digitalizacije u kulturi najviše trpe arhivi, bioskopi i polivalentni centri, ali i celokupne oblasti savremenog stvaralaštva kakve su audio-vizuelne, vizuelne umetnost ili muzička umetnost. Zato je u 2016. godini Ministarstvo kulture i informisanja uvelo novi specijalizovani konkurs iz oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i za te potrebe izdvojilo 51.549.210,00 dinara i podržalo 34 projekta.

Od 2017. godine oformljen je Sektor za digitalizaciju kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva, u čijem su delokrugu rada: poslovi koji se odnose na koordinaciono-organizacione, razvojne i tehnološko-operativne aktivnosti koje za cilj imaju izradu nacionalne strategije i planova digitalizacije, definisanje tehnoloških, pravnih i organizacionih okvira za uspešnu izgradnju digitalne istraživačke infrastrukture, kao i najširu koordinaciju svih učesnika u ovom procesu; koordinacija sa međunarodnim organizacijama i institucijama, radi sprovođenja efikasne izgradnje digitalne istraživačke infrastrukture, koja kao izrazito važnu komponentu ima zaštitu kulturnog nasleđa u nadležnosti Vlade Republike Srbije; sprovođenje vertikalne, horizontalne i međunarodne koordinacije aktivnosti na izgradnji digitalne istraživačke infrastrukture, kao i drugi poslovi iz delokruga Sektora.

Putem javnih konkursa za podršku projektima iz oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva, Sektor za digitalizaciju kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva dodelio je: u 2017. godini putem javnog Konkursa za finansiranje ili sufinansiranje projekata iz oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa u Republici Srbiji u 2017. godini 26.000.000,00 dinara; u 2018. godini putem javnog Konkursa za finansiranje ili sufinansiranje projekata iz oblasti implementacije digitalnih multimedijalnih vodiča za promociju kulturnog nasleđa u Republici Srbiji za 2018. godini 6.000.000,00 dinara; putem javnog Konkursa za finansiranje ili sufinansiranje projekata iz oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva u Republici Srbiji u 2018. godini 41.000.000,00 dinara i u 2019. godini putem javnog Konkursa za finansiranje ili sufinansiranje projekata iz oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva za 2019. godinu 52.000.000,00 dinara.

Pravilnik o bližim uslovima za digitalizaciju kulturnog nasleđa donet je 2018. godine („Službeni glasnik RS”, broj 76/18). Ovim pravilnikom uređeni su bliži uslovi, zadaci, poslovi, standardi i procesi digitalizacije kulturnog nasleđa, odnosno pokretnih i nepokretnih kulturnih dobara, nematerijalnog kulturnog nasleđa i dobara koja uživaju prethodnu zaštitu.

Ustanova zaštite koja vrši delatnost zaštite kulturnih dobara u procesu digitalizacije koristi informacioni sistem određene vrste kulturnog dobra, i to:

- 1) muzej – Jedinostveni informacioni sistem (IMUS) kojim upravlja Istorijski muzej Srbije;
- 2) zavod – Informacioni sistem nepokretnih kulturnih dobara kojim upravlja Republički zavod za zaštitu spomenika kulture;
- 3) arhiv – Arhivski informacioni sistem kojim upravlja Arhiv Srbije;

4) biblioteka – Baza digitalizovane bibliotečko-informacione građe, koja se odnosi na staru i retku knjigu, kojom upravlja Narodna biblioteka Srbije;

5) kinoteka – Informacioni sistem filmske i audio-vizuelne građe kojim upravlja Jugoslovenska kinoteka.

Podaci o kulturnom dobru koje se nalazi van ustanova zaštite unose se u odgovarajući informacioni sistem. Informacioni sistemi obezbeđuju prikupljanje i dostavljanje grupe podataka za vođenje registara i centralnih registara za koje su nadležne matične, odnosno centralne ustanove.

Pretraživač kulturnog nasleđa pokrenulo je 2019. godine Ministarstvo kulture i informisanja da bi se najširoj javnosti predstavili raznovrsni digitalizovani fondovi i da bi se obezbedile informacije o nasleđu koje čuvaju biblioteke, arhivi, muzeji, galerije, zavodi za zaštitu spomenika i drugi subjekti u kulturi. Kao prvi zvanični nacionalni pretraživač kulturnog nasleđa Republike Srbije, on može biti pokretač mnogih pozitivnih procesa kako u međuinstitucionalnoj saradnji, tako i u razumevanju i jačanju kulturnog identiteta, privlačenju nove publike i popularizaciji kulture i umetnosti u samom društvu.

Pretraživač čini transparentnim rad ustanova kulture u zakonskim okvirima. Kao pouzdan izvor informacija, on doprinosi naučno-istraživačkom radu, obrazovanju, promovisanju kulturnog nasleđa i kulturnoj delatnosti uopšte.

Pored izuzetne važnosti za savremeno stvaralaštvo i zaštitu kulturnog nasleđa, proces digitalizacije u kulturi ima veliki značaj za razvoj kulturnih potreba i ravnopravno učešće građana u kulturi, kao i međunarodnu kulturnu saradnju i predstavljanje naše kulture u svetu.

U procesu izrade Strategije uzimala su se u obzir mišljenja i interesi svih ministarstava u Vladi Republike Srbije, autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave, Nacionalnog saveta za kulturu, ustanova kulture, reprezentativnih udruženja u kulturi, predstavnika nacionalnih manjina i verskih zajednica, organizacija civilnog društva i privatnog sektora.

Izradu Strategije pratio je i konsultativni proces, dok je, po objavljivanju Nacrta Strategije započeta javna rasprava. Odlukom Odbora za javne službe Vlade Republike Srbije na sednici održanoj 1. avgusta 2017. godine, po sticanju svih uslova, određen je Program javne rasprave o Nacrtu Strategije razvoja kulture Republike Srbije. Javna rasprava o Nacrtu sprovedena je u periodu od 1. avgusta do 30. septembra 2017. godine. Nacrt strategije objavljen je na zvaničnoj internet stranici Ministarstva kulture i informisanja, a zainteresovana lica mogla su svoje predloge, primedbe i sugestije da dostave na elektronsku adresu ili poštom. Tokom javne rasprave održano je sedam tribina u sledećim gradovima: Novi Sad, Subotica, Užice, Kosovska Mitrovica, Kragujevac, Niš i Beograd. Na osnovu Izveštaja o javnoj raspravi, objavljenom na sajtu Ministarstva, pisane predloge, primedbe i sugestije na elektronsku adresu ili putem pošte dostavilo je ukupno 46 pojedinaca, ustanova ili organizacija, dok su na tribinama usmene predloge, primedbe i sugestije, o kojima postoji i zvučni zapis, iznela 83 subjekta.

Predlagač Nacrta Strategije razmotrio je sve iznete načelne i pojedinačne predloge, primedbe i sugestije. Svi predlozi, primedbe i sugestije za koje je procenjeno da unapređuju tekst Nacrta strategije uneti su u tekst.

Po zaključenju javne rasprave, Nacrt strategije je dobio pozitivna mišljenja svih ministarstava u Vladi Republike Srbije i Republičkog sekretarijata za javne politike. U martu 2019. godine, na zahtev Ministarstva finansija, a polazeći od odredaba člana 19. stav 1. tačka 5. *Zakona o planskom sistemu*, pristupilo se radu na dopuni Odeljka 4. Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja kulture.

3. Ciljevi razvoja kulture

Na osnovu analize postojećeg stanja, kao i uspostavljenih načela kulturnog razvoja, Strategija se zalaže za značajniju ulogu kulture u Republici Srbiji, oslanjajući se na relevantna istraživanja i planski i sistematski pristup razvoju sistema kulture kao dinamičnog i pokretačkog segmenta društvenog i institucionalnog sistema naše zemlje. To ne bi bilo ostvarivo bez razumevanja i isticanja kulture kao čuvara, prenosioca i stvaraoca vrednosti, a samim tim i važnosti kulture za svakog pojedinca, celokupno društvo i njegov razvoj, kao i predstavljanje naše države i naroda u međunarodnom kontekstu.

Zbog toga, Strategija je opredeljena za viziju željenog stanja koja glasi:

Posvećena čuvanju i negovanju kulturnog i istorijskog nasleđa, prepoznatljiva i jedinstvena kultura Republike Srbije predstavlja prostor za slobodno stvaralaštvo, doprinoseći harmoničnom razvoju ljudske ličnosti, društva i međunarodnih odnosa, zadovoljavajući kulturne potrebe svih građana Republike Srbije i pripadnika srpskog naroda van matice.

Pored toga, Strategijom se definiše jedan opšti i pet posebnih ciljeva.

Opšti cilj Strategije razvoja kulture Republike Srbije jeste:

unapređenje uloge kulture u životu građana Republike Srbije.

Pokazatelj na nivou opšteg cilja, određen kao učešće građana Republike Srbije u programima ustanova kulture, merljiv je prema broju poseta kulturnim programima, odnosno broju korisnika ustanova kulture, što su podaci dostupni zahvaljujući izveštajima Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije, Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka i Narodne biblioteke Srbije.

Posebni ciljevi Strategije jesu:

1. unapređenje regulatornog okvira, institucionalnih kapaciteta i sistema finansiranja u kulturi;
2. razvoj sistema ulaganja u ustanove kulture i zaštitu kulturnog nasleđa;
3. razvoj produkcije, kulturnih potreba i ravnopravno učešće građana u kulturnom životu;
4. unapređenje međunarodne saradnje i procesa evropskih integracija u oblasti kulture;
5. digitalizacija u kulturi.

Posebni cilj 1. Unapređenje regulatornog okvira, institucionalnih kapaciteta i sistema finansiranja u kulturi

U procesu organizacionog i funkcionalnog unapređenja svakog sistema u jednoj državi, odnosno uspostavljanja efikasnog i efektivnog sistema za svaku oblast društvenog razvoja, najpre je neophodno je urediti regulatorni okvir u skladu sa realnim potrebama sistema. U tom smislu, u ostvarenju posebnog cilja unapređenja regulatornog okvira, institucionalnih kapaciteta i sistema finansiranja u kulturi najpre se polazi od svesti o neophodnosti da se unapredi regulatorni okvir kao najopštijeg uslova za planski i sistematski razvoj kulture u Republici Srbiji, koja je Ustavom određena kao država zasnovana na vladavini prava.

Mera 1.1. Unapređenje opšteg zakonskog okvira u kulturi i usklađivanje sa propisima iz drugih oblasti od značaja za kulturu

Pravni okvir sistema kulture zasnovan je na postojanju dve grupe zakona i podzakonskih akata. U prvu grupu spadaju akti kojima se reguliše kultura u celini ili u

nekom njenom delu, a u drugu spadaju akti kojima se primarno reguliše neka druga oblast društvenog života, a utiču i na oblast kulture (videti Aneks 1).

Strategija je u domenu unapređivanja normativnog okvira orijentisana na sistematsko iniciranje zakona iz oblasti kulture, kao i, u saradnji sa nadležnim ministarstvima, zakona iz drugih resora koji se tiču ove oblasti.

Da bi se realizovale ove mere, svakako je neophodno ostvarivanje sistemsko praćenje primene zakona iz kulture, kao i njihovo blagovremeno donošenje, menjanje i dopunjavanje. Neophodno je koordinisati mrežu predstavnika republičkih i lokalnih institucija i organizacija za redovno izveštavanje o primeni zakona iz kulture i saradnju sa inspekcijskim službama više ministarstava: finansija, državne uprave, lokalne samouprave i pravosuđa, kao i sa organima Ministarstva unutrašnjih poslova i drugim ustanovama i organizacijama, sa kojima treba razraditi mehanizme blagovremenog reagovanja i otklanjanja problema. Pored toga, treba uspostaviti pravnu osnovu za formiranje posebne inspekcijske službe u sektoru kulture, kao i proširiti normativni okvir na oblasti kulture koje nisu pravno uređene na odgovarajući način.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- stvaranje pravnog osnova za uspostavljanje inspekcijske službe u kulturi na osnovu Zakona o kulturi;
- kreiranje i pokretanje inicijativa za izmenu zakona od strane Ministarstva kulture i informisanja, kao i obrada i prosljeđivanje inicijativa dobijenih od drugih organa i organizacija, radi usklađivanja sa drugim propisima i uvažavanja specifičnosti i interesa u kulturi (*Zakon o igrama na sreću, Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Zakon o javnim nabavkama, Zakon o porezu na dohodak građana, Zakon o porezu na imovinu, Zakon o porezu na dobit pravnih lica, Zakon o porezu na dodatu vrednost, Zakon o nacionalnoj infrastrukturi geoprostornih podataka, Zakon o planiranju i izgradnji, Zakon o budžetskom sistemu, Krivični zakonik...*)
- izmene i dopune medijskih zakona
- donošenje akta o obrazovanju Saveta za srpski jezik radi praćenja i predlaganja aktivnosti, s ciljem realizacije mera iz Strategije

Mera 1.2. Unapređenje i razvoj kapaciteta u oblasti kulturnog nasleđa

U prioritetnom području kulturnog nasleđa u okviru ove mere teži se stvaranju uslova za formiranje stabilnog i pouzdanog normativnog okvira za efikasnu brigu o kulturnom nasleđu, njegovo prepoznavanje, istraživanje, vrednovanje, zaštitu, prezentaciju, tumačenje i uključivanje u savremene tokove života.

Jedna od analiza najvećih izazova, koja će pomoći u definisanju novih propisa, urađena je u oblasti zaštite nepokretnog kulturnog nasleđa, odnosno oblasti funkcionisanja i organizacije zavoda za zaštitu spomenika kulture koji su nadležni za zaštitu nepokretnog kulturnog nasleđa. U skladu sa analizom, zakonska regulativa nastojace da reši pitanja osnivačkih prava i organizacije mreže zavoda i njihove nadležnosti, kao i nadležnosti centralnog Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture, pitanja organizacije Centralnog registra kulturnih dobara i njihove zaštite, organizacije rada i stručnog kadra u zavodima i druga važna pitanja.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- donošenje Zakona o kulturnom nasleđu
- donošenje Zakona o zaštiti nepokretnih kulturnih dobara

- donošenje Zakona o muzejskoj delatnosti
- donošenje Zakona o Ustanovi spomen-žrtve (Staro sajmište)
- donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti stare i retke bibliotečke građe i odgovarajućih podzakonskih akata
- unapređenje standarda u oblasti obavljanja arhivske, muzejske i zaštite nepokretnih kulturnih dobara kroz usvajanje Pravilnika.

Mera 1.3. Stvaranje povoljnog ambijenta za razvoj i unapređenje savremenog stvaralaštva i kreativnih industrija

U prioritetnom području savremenog stvaralaštva teži se ka uspostavljanju stabilnog i podsticajnog normativnog okvira za delovanje kako ustanova kulture, tako i samostalnih umetnika, organizacija civilnog društva i privatnog sektora.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- donošenje Zakona o audio-vizuelnim delatnostima
- donošenje Zakona o pozorištu.

Mera 1.4. Uspostavljanje regulatornog okvira u oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva

U oviru mere uspostavljanja regulatornog okvira u oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva prioritet će imati aktivnosti povezane sa izradom smernica i preporuka za definisanje prava i obaveza učesnika u procesu digitalizacije, unapređenjem zakonodavnog okvira u ovoj oblasti kroz izradu pravilnika, razvijanjem sistema rečnika kontrolisanih termina i metapodataka za potrebe opisivanja digitalizovanog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva u skladu sa međunarodnim terminima i praćenjem primene usvojenih normativnih rešenja u javnim ustanovama kulture.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- izrada smernica i preporuka za definisanje prava i obaveza učesnika u procesu digitalizacije i delegiranje nadležnosti u oblasti digitalizacije na matične regionalne i lokalne ustanove kulture;
- unapređenje zakonodavnog okvira u oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva kroz izradu pravilnika;
- razvijanje sistema rečnika kontrolisanih termina i metapodataka za potrebe opisivanja digitalizovanog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva u skladu sa međunarodnim terminima;
- praćenje primene usvojenih normativnih rešenja u javnim ustanovama kulture.

Mera 1.5. Unapređenje upravljanja u sistemu kulture

Kao segment posebnog cilja uspostavljanja regulatornog okvira, institucionalnih kapaciteta i sistema finansiranja u kulturi, orijentisan ka institucionalnom jačanju ustanova kulture, ali i celokupnog sistema kulture u Republici Srbiji, mera unapređenja upravljanja u sistemu kulture zasnovana je na potrebi snažnijeg institucionalnog zasnivanja delatnosti u kulturi i njenog planskog i sistematskog razvoja. Prilikom njegovog ostvarivanja neophodno je definisati modalitete strateškog upravljanja u radu ustanova kulture, kao i vrednovanja ustanova u skladu sa ostvarivanjem planskih i budžetskih pretpostavki. Predložene mere bi trebalo da doprinesu usklađenijem i održivijem funkcionisanju sistema kulture u našoj zemlji, zarad njegove spremnosti da odgovori na realne potrebe građana u kulturi i doprinese ulozi kulture u razvoju društva.

Pored institucionalnog unapređivanja ustanova kulture, posebnu pažnju treba posvetiti jačanju sistema konkursnog finansiranja u kulturi, pre svega u smislu njegove transparentnosti, kao i podsticanju jedinica lokalne samouprave da neiskorišćene prostore i objekte ustupaju za potrebe kulture, što su mere usmerene ka ostvarivanju povoljnijih uslova za stvaralaštvo samostalnih umetnika.

Cilj razvoja institucionalnog sistema orijentisan je i na poboljšanje socijalnog položaja svih umetnika, posebno samostalnih, kao i svih radnika u kulturi, što se prepoznaje kao jedan od prioriteta kulturnog razvoja. Posebna analiza u delatnosti zaštite nepokretnih kulturnih dobara već je pokazala nedovoljan broj zaposlenih od 16% na nivou zavoda za zaštitu spomenika kulture, nedostatak stručnog kadra, a posebno arheologa i arhitekata, visoku starost stručnog kadra među kojima 41% ima 50 i više godina, što znači da se može očekivati da će, za deset godina kada stručnjaci odu u penziju, oblast zaštite naglo ostati bez najiskusnijih. Ovakve analize neophodne su i u svim ostalim oblastima kulture, jer će se na osnovu njih urediti polje razvoja ljudskih resursa. Takođe, kako su umetničke profesije u nekim oblastima izgubile i na ugledu i na socijalnoj sigurnosti, kroz rad i aktivnosti reprezentativnih udruženja i drugih aktera neophodno je doprineti osnaživanju socijalne sigurnosti i ukupnoj afirmaciji ovih profesija, naročito imajući u vidu problem odlaska velikog broja mladih ljudi iz zemlje, među kojima se nalaze i umetnici i publika. Praćenje sprovođenja zaštite autorskih i srodnih prava, kao i podrška kolektivnim organizacijama u toj oblasti, takođe će unaprediti položaj umetnika i pomoći im da ostvaruju svoja prava.

Kada je socijalni položaj umetnika u pitanju, posebno je važno rešiti problem prestanka aktivnog igračkog staža i prekvalifikacije izvođača umetničke igre, kako bi nastavili svoj radni vek u nekoj od primenjenih oblasti igre, što neposredno utiče na unapređenje produkcije u ovoj oblasti.

U dijalogu sa predstavnicima nacionalnih manjina biće razmotrene sve dodatne institucionalne mogućnosti unapređivanja njihovog kulturnog stvaralaštva kao važnog segmenta sistema kulture u Republici Srbiji.

Jasne kriterijume, takođe, treba uspostaviti i za određivanje ustanova i manifestacija od nacionalnog i posebnog značaja za razvoj kulture, kao i za dodelu priznanja za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi, odnosno kulturi nacionalnih manjina. U skladu sa *Zakonom o kulturi*, Vlada može dodeliti priznanje u vidu doživotnog mesečnog novčanog primanja umetniku, odnosno stručnjaku u kulturi, za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi, odnosno kulturi nacionalnih manjina. Pošto je reč o vrhunskom društvenom priznanju, a ne o socijalnoj kategoriji, posebna pažnja će biti usmerena na postupak izbora i način dodele priznanja. Imajući u vidu raspoložive budžetske mogućnosti, iznos će biti vezan za prosečnu neto zaradu u Republici Srbiji.

U prioritetnom području kulturnog nasleđa takođe je veoma važna analiza potreba za reorganizovanjem upravnih i stručnih funkcija u službi zaštite kulturnih dobara, standardizacija procesa zaštite i konzervacije, kao i donošenje planova upravljanja za nepokretno kulturno nasleđe, naročito za spomenike sa Uneskovе Liste svetske baštine. Posebna aktivnost odnosi se na formiranje mreže ustanova zaštite kulturnog nasleđa, kao sistema komunikacije, stručne razmene i koordinacije aktivnosti, radi sistemskog unapređivanja ove oblasti.

U prioritetnom području savremenog stvaralaštva, za razvoj upravljačkog i kadrovskeg potencijala, posebno je važno unapređenje organizacione strukture dva strukturalno najsloženija pozorišta u našoj zemlji (Narodno pozorište u Beogradu i Srpsko narodno pozorište u Novom Sadu), radi njihovog efikasnijeg funkcionisanja u skladu sa savremenim upravljačkim praksama i potrebama sistema kulture u Republici Srbiji.

Posebne aktivnosti pri ovoj meri podrazumevaju uvećanje ulaganja iz javnih sredstava za potrebe kulture, bez čega je nemoguć njen uspešan razvoj, podsticanje većeg ulaganja privatnog sektora u kulturu i preduzetništva u ovoj oblasti, uvećanje plata zaposlenih kao i sredstava iz međunarodnih organizacija i fondova za potrebe javnih ustanova kulture.

Finansiranje kulturnih delatnosti pre svega počiva na javnim sredstvima koja su određena republičkim, pokrajinskim i budžetom jedinica lokalne samouprave, dok, pored javnih sredstava, kako pokazuju iskustva brojnih evropskih država, veoma važnu podršku razvoju kulture može pružiti i privatni sektor.

Zastupajući stav da je u razvoj kulture potrebno ulagati sredstva u iznosu od najmanje 1% budžeta države, težiće se da se izdvajanja, koja se odnose na rad ustanova kulture, kapitalne investicije, finansiranje i sufinansiranje programa i projekata, priznanje za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi, podsticanje projekata međuresorne saradnje, uvećavaju u skladu sa mogućnostima i fiskalnom politikom Republike Srbije.

Može se očekivati dalji rast plata u kulturnom, kao i u ostalim sektorima, u skladu sa mogućnostima Republike Srbije. Pošto u ovom trenutku ne može biti poznat procenat rasta, ovo povećanje nije uključeno u Akcioni plan za sprovođenje Strategije, ali se podrazumeva da će do njega doći kada Vlada Republike Srbije donese odgovarajuću odluku.

Povećanje sredstava za sufinansiranje projekata treba da bude usklađeno sa uvećanjem mogućnosti za korišćenje sredstava iz drugih izvora (javno-privatna partnerstva, sponzorstva, sredstva iz samostalnih prihoda jedinica lokalne samouprave, i tako dalje). Od suštinskog je značaja uspostavljanje sistema vrednovanja završenih projekata i njihovog uticaja na kvalitet kulturnog života zajednice, kao i bolje vidljivosti u javnosti svih detalja važnih za ostvarenje projekata, uključujući i rad komisija koje odlučuju o njihovom finansiranju.

Posebno je važno da se teži usklađivanju pravnih akata svih organa javne uprave kojima se reguliše finansiranje programa i projekata od javnog interesa koje realizuju organizacije civilnog društva iz budžetskih sredstava sa *Uredbom o sredstvima za podsticanje programa ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa od javnog interesa koja realizuju udruženja* („Službeni glasnik RS”, broj 16/18), čime se obezbeđuje veća transparentnost izbora projekata i omogućava sprovođenje antikorupcijskih mera i mera za sprečavanje sukoba interesa.

U skladu sa tim, Vlada je, na predlog Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom, usvojila Zaključak o potrebi usaglašavanja propisa Vlade i organa državne uprave koji uređuju finansiranje programa/projekata udruženja u određenim oblastima sa *Uredbom o sredstvima za podsticanje programa ili nedostajućeg dela*

sredstava za finansiranje programa od javnog interesa koje realizuju udruženja 05 broj 401-8330/2018-1 od 20. septembra 2018. godine.

Potrebno je da se celokupno društvo angažuje na poboljšanju materijalnog položaja zaposlenih u kulturi, u skladu sa ukupnim ekonomskim napretkom u državi.

Kako je u prikazu sadašnjeg stanja u pogledu finansiranja ukazano, učešće kulturnih i kreativnih industrija u ostvarenom bruto domaćem proizvodu značajno je ne samo u evropskim državama, već i u našoj zemlji. Stepem toga učešća umnogome počiva na podsticanju preduzetništva, što je bio slučaj i u Republici Srbiji do 2008. godine, i sa takvom praksom treba nastaviti.

Potrebno je sprovoditi odgovarajuće kampanje za povećanje broja ustanova i organizacija kulture koje bi sa inovativnim projektima konkurisale za sredstva iz fondova Evropske unije koji uključuju programe za podsticanje prekogranične saradnje. Takođe, potrebno je organizovati sistemsku obuku i trening za pripremu projekata sa kojima će se aplicirati, u saradnji sa institucijama koje imaju iskustva u toj oblasti (na primer, Ministarstvom za evropske integracije). Važnu ulogu u tom procesu imaju nacionalne kancelarije za sprovođenje programa Evropske unije na nacionalnom nivou.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- utvrđivanje početnog stanja vrednosti indikatora u oblastima kulture;
- praćenje primene propisa o planiranju na svim nivoima vlasti;
- izrada strateških planova na nivou ustanova kulture;
- jačanje sistema konkursnog finansiranja u kulturi;
- formiranje organizacionih jedinica pri ustanovama kulture za razvoj u oblastima scenske umetnosti, knjige, enciklopedistike, vizuelnih umetnosti, muzike, digitalizacije i drugih prioritetnih područja koje će pružati podršku u sprovođenju kulturne politike Ministarstva kulture i informisanja;
- ustupanje postojećih neiskorišćenih prostora i objekata jedinica lokalne samouprave za potrebe kulture (knjižare, bioskopi, galerije i druga mesta koja doprinose kulturnoj participaciji);
- određivanje ustanova i manifestacija od nacionalnog i posebnog značaja za razvoj kulture;
- edukacija kadrova u ustanovama kulture radi jačanja kapaciteta za apliciranje kod različitih finansijera i fondova;
- podrška radu reprezentativnih i strukovnih udruženja radi obezbeđivanja socijalne sigurnosti što većeg broja samostalnih umetnika i stručnjaka u kulturi;
- unapređenje načina dodele priznanja za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturu kroz izmenu Uredbe o bližim uslovima i načinu dodele priznanja za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi, odnosno kulturi nacionalnih manjina, odnosno redefinisane postojećih kriterijuma za dodelu priznanja, i dodela priznanja;
- definisanje liste prioriteta i trogodišnjeg plana finansiranja rada zadužbina i fondacija u kulturi;
- kreiranje mreža komunikacije i koordinacije aktivnosti ustanova zaštite kulturnog nasleđa;

- izrada analize potreba za reorganizacijom upravnih i stručnih funkcija u službi zaštite kulturnih dobara;
- donošenje planova upravljanja za nepokretno kulturno nasleđe sa Unesko Liste svetske baštine;
- izrada analize stanja i unapređenje organizacione strukture pozorišta po uzoru na savremene evropske prakse (posebno Narodnog pozorišta u Beogradu i Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu);
- ohrabrivanje saradnje subjekata u kulturi i privrednih subjekata kroz sponzorstva, donacije, konkurse, kao i po modelu javno-privatnog partnerstva;
- veći iznos sredstava koji javne ustanove u kulturi povlače iz međunarodnih organizacija i fondova Evropske unije;
- razvoj preduzetništva u kulturi, preduzetničke kulture i kreativnih industrija;
- unapređenje sistema za dobijanje poreskih olakšica za privlačenje stranih produkcija i njegova popularizacija na međunarodnoj sceni.

Mera 1.6. Usavršavanje i osposobljavanje kadrova za rad u kulturi

Razvoj upravljačkog i kadrovskog potencijala u kulturi mora da počiva na planskom pristupu, jasnim kriterijumima vrednovanja i podršci stručnom usavršavanju.

Radi podsticanja odgovorne kadrovske i upravljačke politike u ustanovama kulture najpre je potrebno strateško planiranje, pri čemu je procena rezultata od ključnog značaja za dalji rad, uz unapređenje sprovođenja stručnih ispita i kriterijumima za sticanje viših zvanja.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- unapređenje kadrovskih kapaciteta ustanova kulture;
- kontinuirano obrazovanje, obučavanje i usavršavanje stručnog kadra u ustanovama kulture, Ministarstvu kulture i informisanja, autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave kroz programe celoživotnog učenja i razmene (domaći i međunarodni programi).

Mera 1.7. Razvoj istraživačko-informacionog sistema

Savremenoj kulturnoj politici u Republici Srbiji svakako je neophodan održivi istraživačko-informacioni sistem, čije su osnove uspostavljene u okviru projekta *e-Kultura*.⁵² Jasno i precizno koncipirana istraživačko-informaciona podrška kulturi omogućava izradu kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja značajnih za planiranje kulturne politike zasnovane na činjenicama, što se direktno odražava na planiranje, praćenje i vrednovanje rada ustanova kulture.

Uspostavljanje baze podataka o realizovanim projektima u okviru konkursa Ministarstva kulture i informisanja znatno će unaprediti transparentnost konkursne procedure, dok će dugoročno rešavanje problema softverske podrške za rad bibliotečko-informacionog sistema, bitno unaprediti rad ovog sistema uz podsticanje kreativnosti domaćih stručnjaka u izradi odgovarajućih softverskih rešenja.

---

⁵² Projekat se naslanja na bazu podataka *Geokulturna karta Srbije* na kojoj je Zavod za proučavanje kulturnog razvitka radio od 2001. godine, a koja je razvijena u informacioni sistem 2005. godine, pod imenom *e-Kultura*. Od 2013. godine *e-Kultura* se razvija u partnerstvu Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka i Republičkog zavoda za statistiku, na osnovu sporazuma o saradnji, što predstavlja u praksi redak slučaj sistemskog usklađivanja istraživačkih i informacionih aktivnosti.

Razvoj informacionog sistema ima veliki značaj i u zaštiti i predstavljanju kulturnog nasleđa, naročito u uslovima porasta nelegalne trgovine i vandalizma. U prioritarnom području savremenog stvaralaštva uspostavljanje baze podataka producenata, distributera i prikazivača imaće veliki značaj za unapređenje proizvodnje i distribucije domaćeg filma, a posebno za različite oblike međunarodne saradnje u ovoj oblasti.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- unapređenje postojećeg informacionog sistema Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka *e-Kultura*;
- kreiranje elektronskog sistema prijave na konkurs Ministarstva kulture i informisanja uz uspostavljanje javno dostupne baze podataka o realizovanim projektima;
- dugoročno rešavanje pitanja softverske podrške za rad bibliotečko-informacionog sistema Republike Srbije uz podršku razvoju domaćih softverskih rešenja;
- revizija i unapređenje centralnih registara nepokretnih kulturnih dobara, umetničko-istorijskih dela, arhivske građe, filmske građe, i stare i retke bibliotečke građe;
- mapiranje kulturnog nasleđa i integrisanje u Nacionalnu infrastrukturu geoprostornih podataka;
- izrada registra o otuđenim kulturnim dobrima uz edukaciju policijskih i carinskih službenika za njegovo korišćenje, kao i prepoznavanje i vraćanje otuđenih dobara;
- izrada registra kulturnog nasleđa u opasnosti i uputstva za saniranje prioritarnih rizika;
- izrada registra srpskog kulturnog nasleđa izvan granica Republike Srbije;
- izrada baze podataka filmske delatnosti u Srbiji: filmskih ostvarenja, glumaca, producenata, distributera, prikazivača i drugih aktera u oblasti filma.

Mera 1.8. Unapređenje međuresorne, međusektorske i saradnje različitih nivoa vlasti

Međuresorna područja kulture jesu ona u kojima se prepliću različiti sistemi (prosvetni, turistički, socijalni, naučni, spoljni poslovi, privreda) i čijim razvojem upravljaju različiti resorni organi i tela državne uprave, dok se međusektorsko povezivanje odnosi na saradnju javnog, civilnog i privatnog sektora. Kontinuirano prožimanje i dopunjavanje različitih funkcija tri sektora, njihovih aktivnosti, programa i sadržaja, specifičnih ciljeva, modela poslovanja i ukupnog delovanja stvara neophodnu dinamiku i ujedno očigledno pokazuje važnost kulture za celokupno društvo.

Značaj saradnje različitih nivoa vlasti, pored zajedničkog rada na sprovođenju ciljeva javnih politika, leži i u stvaranju podsticajnog okruženja za dalji razvoj decentralizacije i demetropolizacije, što je izuzetno značajno za ravnomeran razvoj svih sistema u Republici Srbiji, pa i sistema kulture.

Strategija je u ostvarenju ovog posebnog cilja najpre orijentisana ka sistemskom rešenju, koje podrazumeva formiranje mreže predstavnika kulture na svim nivoima vlasti, radi uspostavljanja redovne komunikacije, razmene informacija i dobre prakse između različitih nivoa vlasti u Republici Srbiji.

U okviru ovog posebnog cilja posebna pažnja će biti posvećena unapređivanju saradnje između sektora kulture, s jedne strane, i obrazovanja, nauke, turizma i zaštite životne sredine, s druge strane, kao i razvoju kreativnih industrija.

Kada je u pitanju odnos između sektora kulture i obrazovanja, dugoročni cilj u narednom periodu jeste razvoj kulture u obrazovanju i obrazovanja u kulturi kroz strateško povezivanje kulture i obrazovanja i njihovo umrežavanje. Međuresorna saradnja u ovom polju važna je zbog razvoja kreativnosti i kritičkog mišljenja, boljeg upoznavanja sa sopstvenom kulturnom tradicijom, interkulturnog dijaloga i poštovanja različitih kultura i identiteta kako zajednica tako i pojedinaca. Zato je posebno važno naglasiti značaj razvoja i uspostavljanja kulturne uloge škole, korišćenje mogućnosti koje postoje u oblasti kulture za poboljšavanje rezultata obrazovanja, potrebu za planskom i sistemskom saradnjom između vaspitno-obrazovnih i kulturnih institucija, značaj razvoja obrazovne funkcije kulturnih institucija, potrebu za formiranjem dodatnih visokoobrazovnih programa za školovanje i usavršavanje kadrova u oblasti kulture, kao i uvođenje stalnih istraživanja u ovoj međuresornoj oblasti.

Budući da se naučnim istraživanjima utvrđuju činjenice na kojima počiva proces donošenja odluka u savremenim javnim politikama, uključujući i kulturnu politiku, prepoznat je njihov izuzetan značaj za razvoj kulture. Važan preduslov za kulturnu politiku zasnovanu na empirijskim podacima i realnim potrebama jesu projekti koji podrazumevaju nastajanje statistika u kulturi, ali i ohrabivanje naučnoistraživačkih projekata u oblasti kulture koje vode novim naučnim sintezama i zaključcima.

Zajednička strategija Ministarstva kulture i informisanja i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja treba da bude efektivna podrška kapitalnim enciklopedijskim i leksikografskim projektima, kao što su izrada *Rečnika srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika SANU*, dijalektološke leksikografije, izrada dijalektološkog atlasa, etimološkog rečnika, terminoloških i istorijskih rečnika srpskog jezika. Prioritet, s druge strane, treba da bude podrška rečnicima savremenog jezika, od višetomnih do izdanja za školsku i široku upotrebu. Sistematska podrška države obuhvata i nova izdanja pravopisa, pravopisnog rečnika i normativne gramatike, posebno njihovo prenošenje u digitalni oblik, kao i davanje snažnog impulsa daljem radu na elektronskom korpusu srpskog jezika i drugim istraživanjima u oblasti srpske korpusne lingvistike. U oblasti standardizacije jezika, država prati i podržava projekat Instituta za srpski jezik SANU *Opis i standardizacija srpskog jezika*, kao i druge naučne projekte od interesa za razvoj srpskog jezika, posebno projekte katedri na kojima se srpski jezik izučava.

Kao važna tema ovog segmenta kulturne politike nameće se i potreba za sistematskim razvojem nacionalne enciklopedistike, koja je od strateške važnosti za očuvanje i oblikovanje srpskog kulturnog identiteta predstavlja osnovu za interkulturnu i transkulturnu saradnju.

Iskustvo genocida tokom 20. veka bitno je odredilo istoriju srpskog naroda i neizbežna je odrednica istorijske samosvesti naše savremenosti i budućnosti. Otuda je važno da se, nakon poluvekovnog ideološki limitiranog pristupa ovoj tematici i u kontekstu aktuelnih izazova relativizacije ili revizije istorijskih činjenica, pristupi sistematskoj podršci ustanovama i istraživačima u izučavanju ove opsežne tematske oblasti, kao i širokom i odgovornom prezentovanju dosadašnjih rezultata, kroz različite oblike kulture sećanja u zemlji i inostranstvu (od muzejskih postavki i tematskih izložbi, do publikacija i komemorativnih manifestacija i programskih sadržaja u školama i medijima). Pri tome, neophodno je negovati pristup koji će izbeći jednostranost i uvažiti sve istorijske i savremene aspekte teme, ali bez dnevne

politizacije sadržaja, koji treba da uputi pre svega na civilizacijski i etički odgovor u sadašnjem i svakom budućem vremenu.

Strategijom se posebno ohrabruje istraživanje Holokausta i Porajmosa, kao i negovanje kulture sećanja na ove događaje.

Kulturni genocid (kulturocid) spada u najmanje istražene fenomene sa kojima se srpski narod suočio tokom svoje istorije. Treba sistematski proučavati okolnosti, uzroke i posledice uništavanja i otuđivanja srpskih kulturnih dobara, naročito arhivske građe, nastojanja da se izmeni njihov karakter i značenje, i kontinuirano osporavati kvazinaučne pokušaje njihove rekontekstualizacije.

Kada je u pitanju kulturni turizam, planski i sistematski treba težiti poboljšanju pozicije Republike Srbije kao odredišta koje ponudu bazira na bogatstvu materijalnog i nematerijalnog kulturnog nasleđa i savremene kulture, što podrazumeva razvoj konkurentnih i atraktivnih (kulturno-turističkih) proizvoda; zatim kreiranju novih nacionalnih i razvoju postojećih kulturno-turističkih ruta na teritoriji naše zemlje, što sve doprinosi povećanju učešća kulturnog turizma u prihodima ostvarenim od turizma i povećanju turističkog prometa na kulturnim lokalitetima i kulturnim sadržajima na lokalnom nivou. Takođe, treba raditi na razvoju kreativne industrije u svrhu turizma, koja nudi velike mogućnosti za podsticanje savremenog stvaralaštva, međunarodnu saradnju i predstavljanje naše zemlje u svetu.

Kreativne industrije, koje Unesco definiše kao industrije koje stvaraju, proizvode i komercijalizuju nematerijalne sadržaje kulturne prirode, ukazuju na mogućnost samoodrživih modela u kulturi, najpre kroz uspešnost na tržištu i povećanje zaposlenosti. Tako se potpomaže i stvaranje uslova za partnerski odnos javnog, privatnog i civilnog sektora, što kulturu afirmiše kao razvojni faktor.

Veoma važan aspekt kreativnih industrija leži u povezivanju kulture sa privredom, turizmom, obrazovanjem, ekonomijom ili kulturnim nasleđem, ali i u njihovom međusobnom preplitanju. Strategijom se stoga predviđa izrada akcionog plana razvoja kreativnih industrija, na osnovu kojeg će biti evidentirani i klasifikovani akteri u ovoj oblasti, u skladu sa prethodno određenim kriterijumima, i gde će se izneti preporuke za njihov dalji razvoj.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- formiranje mreže saradnika u oblasti kulture na svim nivoima radi saradnje u svim oblastima kulture;
- podsticanje saradnje ustanova kulture i organizacija civilnog društva;
- razvoj saradnje vaspitno-obrazovnih ustanova i ustanova kulture;
- prikupljanje predloga za nove vidove saradnje sa Ministarstvom posvete, nauke i tehnološkog razvoja;
- prikupljanje predloga za nove vidove saradnje sa Ministarstvom trgovine, turizma i telekomunikacija;
- prikupljanje predloga za nove vidove saradnje sa Ministarstvom privrede;
- iniciranje uvođenja studijskih programa specifičnih za kulturu u visokoškolske ustanove;
- obogaćivanje fonda školskih biblioteka kroz organizovan otkup knjiga od strane Ministarstva kulture i informisanja i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja;
- uključivanje Pretraživača kulturnog nasleđa u nastavu na svim nivoima obrazovanja;

- razvoj kulturnih politika zasnovanih na činjenicama;
- podsticanje saradnje naučnoistraživačkih ustanova i ustanova zaštite kulturnog nasleđa;
- razvoj kapitalnih leksikografskih i enciklopedijskih projekata kroz podršku iz budžeta Ministarstva kulture i informisanja i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja u izradi rečnika i drugih leksikografskih izdanja SANU i Matice srpske;
- istraživanje teme genocida nad srpskim narodom u 20. veku u okviru negovanja kulture sećanja, kroz podršku naučnoistraživačkim i obrazovnim projektima i programima, i javna prezentacija saznanja o ovoj temi u zemlji i inostranstvu;
- mapiranje i razvoj ključnih kulturno-turističkih proizvoda i odredišta privlačnih za domaće i strane turiste u saradnji Ministarstva kulture i informisanja, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija i Turističke organizacije Srbije;
- promovisanje postojećih evropskih kulturnih ruta na teritoriji Republike Srbije (Art Nouveau, Evropski put globalja, Transromanika, Put rimskih careva i dunavski put vina, Iter vitis ruta, Evropska ruta industrijskog nasleđa, Iron Curtain Trail);
- postavljenje i obnovljanje turističke signalizacije na značajnim kulturno-turističkim tačkama;
- uvođenje korišćenja Nacionalnog portala kulture Republike Srbije u digitalne turističke vodiče, aplikacije i platforme;
- izrada akcionog plana razvoja kulturnih i kreativnih industrija na osnovu analize stanja i aktera u toj oblasti;
- formiranje registra/kataloga materijalnog i nematerijalnog kulturnog nasleđa u zaštićenim prirodnim dobrima, i mapiranje prostora na kojima koegzistiraju kulturna i prirodna dobra;
- uključivanje stručnjaka u kulturi u donošenje planova i upravljanje nacionalnim parkovima i zaštićenim prirodnim dobrima na lokalnom, pokrajinskom i republičkom nivou.

Mera 1.9. Unapređenje zaštite i promocije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva na teritoriji AP Kosovo i Metohija

Očuvanje srpskog kulturnog nasleđa je od prioritnog značaja za opstanak Srba na prostoru AP Kosovo i Metohija. Ono mora biti sačuvano u svom izvornom obliku i nameni i, unapređeno, predato budućim generacijama. Republika Srbija je u obnovu većine ovih spomenika uložila ogromna sredstva i stručni potencijal.

Na području AP Kosovo i Metohija dugo su egzistirale najmanje dve nacionalne kulture i dva kulturna identiteta. Nastojanja albanske etničke zajednice da u postojećoj situaciji preko monoetničkih ustanova i institucija nasilno stvori takozvani „kosovarski” kulturni identitet, nameće neodložnu potrebu da se ponudi rešenje koje evropska praksa poznaje i primenjuje. Više kulturnih identiteta mogu da koegzistiraju ukoliko za to postoji politička volja zainteresovanih strana. Da bi se stvorio potreban ambijent za takvu vrstu koegzistencije u kulturi potrebno je definisati jasnu kulturnu politiku za srpski narod na prostoru AP Kosovo i Metohija.

Nekoliko osnovnih odlika aktuelnog trenutka ukazuje na potrebu donošenja odluka o efikasnijem pristupu zaštiti i očuvanju kulturnog nasleđa na prostoru AP

Kosovo i Metohija. Ti pristupi se, u skladu sa međunarodno usklađenim dokumentima, mogu izraziti kroz sledeće stavove i ocene:

- Kontroverznost poimanja istorijskog nasleđa na području AP Kosovo i Metohija, opterećenje međuetničkim sukobima i uništavanjem, pre svega, srpskih verskih spomenika kulture svih kategorija, kao i produžena konfliktnost sadašnjih međuetničkih odnosa, zahteva preduzimanje dodatnih mera i obnove sistema zaštite kulturnog nasleđa na teritoriji AP Kosovo i Metohija.
- Nadležnost za zaštitu kulturnih dobara i upravljanje spomenicima kulture može se rasporediti kroz sistem uporednih institucija, čije se delovanje određuje prema vrsti i kategoriji kulturnog dobra, teritorijalnom rasporedu i etničkom sastavu lokalnih zajednica, isključivo u skladu sa stručnim kriterijumima i zakonima. Status i imovina institucija Srpske pravoslavne crkve nisu predmet razmatranja u ovom dokumentu.
- Mora se uvažiti činjenica da Srbi nemaju poverenja u spremnost i sposobnost albanske zajednice za upravljanje spomenicima koji predstavljaju temelj srpskog istorijskog nasleđa. Stepem vandalskog uništavanja, brojnost uništenih spomenika i dalja kontinuirana ugroženost srpskog kulturnog nasleđa, nedvosmisleno ukazuju na opravdanost ovakvog stava o modalitetu zaštite vlastitog kulturnog nasleđa. Misije Uneska, Saveta Evrope i relevantnih međunarodnih organizacija civilnog društva (EUROPA NOSTRA) konstatovale su da između albanske i srpske zajednice na prostoru AP Kosovo i Metohija i dalje nema poverenja i uspostavljanja dijaloga, što se odražava i na krugove stručnjaka u oblasti zaštite nasleđa: „Treba imati u vidu činjenicu da će tokom dužeg perioda pripadnici svih zajednica i dalje neminovno biti vitalno zainteresovani uglavnom za kulturno nasleđe koje je posebno vezano za njihove zajednice i koje objedinjuje kulturne, verske i socijalne elemente, odnosno izražava vezu između ovih spomenika i zajednice.”⁵³
- Ne može se ignorisati činjenica da Srbi, bilo gde u svetu, spomenike kulture na području AP Kosovo i Metohija smatraju svojim etničkim svetinjama, a teritoriju AP Kosovo i Metohija svojom duhovnom kolevkom i svetim mestom stradanja. Ta vrsta kolektivnog osećanja se mora poštovati u okviru prava svakog naroda na negovanje svojih tradicija

U zaštiti, obnovi i očuvanju kulturnog nasleđa na prostoru AP Kosovo i Metohija moraju biti uvaženi sledeći osnovni principi:

- Trajni karakter spomenika kulture i kontinuitet njihovih vrednosti zahteva kontinuitet rada službi i isključuje postupke koji bi taj karakter i kontinuitet doveli u pitanje.
- Nijedan srušeni spomenik kulture ne sme biti prepušten zaboravu.
- Na registrovanim spomenicima, saglasno evropskim standardima, ne sme se raditi bez dokumentacije i osoblja sa priznatim referencama u zaštiti kulturnih dobara.
- Obnova srušenih ili oštećenih spomenika kulture mora se vršiti prema izvornom stanju, na osnovu dokumentacije.

Ciljevi unapređenja obnove zaštite kulturnog nasleđa na području AP Kosovo i Metohija su:

⁵³ Preporuke organizacije *EUROPA NOSTRA* svim neposrednim učesnicima u pregovorima o statusu Kosova, decembar 2005. godine.

- održavanje uporednih i ravnopravnih kulturnih identiteta kao temelj smirivanja napetosti i stvaranja uslova za učvršćivanje regionalne stabilnosti, u skladu s evropskim načelima tolerancije i multikulturalnosti;
- reorganizovanje postojećih ustanova zaštite kulturnih dobara;
- očuvanje stručnog potencijala, stvaranje novih kadrova i unapređenje profesionalnog rada u svim domenima brige o kulturnom nasleđu;
- uspostavljanje aktivnog institucionalnog pristupa prema inicijativama koje se pokreću sa relevantnog međunarodnog nivoa i od strane zainteresovanih domaćih institucija i stručnjaka;
- obezbeđivanje uslova za sprovođenje posebnih mera kojima će se garantovati bezbednost kulturnog nasleđa i onemogućavanje njegovog namernog uništenja;
- omogućavanje posebnog tretmana srušenih i oštećenih kulturnih dobara na prostoru AP Kosovo i Metohija;
- integrisanje mera zaštite nepokretnih kulturnih dobara u prostorne i urbanističke planove u okviru nadležnosti Zajednice srpskih opština.

Ne sme se zaboraviti ni na savremeno stvaralaštvo na području AP Kosova i Metohije, na pojedince, ustanove kulture i udruženja umetnika i stručnjaka u kulturi koji deluju na njenom tlu i predstavljaju značajan doprinos kulturnom stvaralaštvu Republike Srbije.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- redefinisane mere i aktivnosti ustanova zaštite kulturnog nasleđa na prostoru AP Kosova i Metohije;
- unapređenje profesionalnih standarda institucija na prostoru AP Kosova i Metohije;
- uspostavljanje aktivnog institucionalnog pristupa prema inicijativama koje se pokreću sa relevantnog međunarodnog nivoa i od strane zainteresovanih domaćih institucija i stručnjaka;
- obezbeđivanje uslova za sprovođenje posebnih mera kojima će se garantovati bezbednost kulturnog nasleđa i onemogućavanje njegovog namernog uništavanja;
- omogućavanje posebnog tretmana srušenih i oštećenih kulturnih dobara na teritoriji AP Kosova i Metohije;
- promocija kulturnog nasleđa na teritoriji AP Kosova i Metohije u javnosti;
- unapređenje i promocija savremenog stvaralaštva na teritoriji AP Kosova i Metohije u javnosti;
- stalna i intenzivnija saradnja Ministarstva kulture i informisanja i ustanova kulture na teritoriji AP Kosova i Metohije sa Kancelarijom za Kosovo i Metohiju, koja zbog stalnog prisustva ima uvid u dnevno stanje na terenu.

Mera 1.10. Negovanje srpskog jezika i ćirilicnog pisma i povezivanje srpskog kulturnog prostora

Radi sistematskog vođenja politike očuvanja i razvoja srpskog jezika i njegovog matičnog pisma, Ministarstvo kulture i informisanja, koje je po zakonu odgovorno za zaštitu jezika kao segmenta kulturnog nasleđa, predložiće Vladi obrazovanje Saveta za srpski jezik, u saradnji sa Ministarstvom prosvete, nauke i

tehnološkog razvoja i Odborom za standardizaciju srpskog jezika. Zadatak Saveta biće da prati i predlaže aktivnosti za realizaciju mera iz Strategije.

Saveti i preporuke Saveta za srpski jezik, iz oblasti planiranja, standardizacije i kodifikacije uzimaće se u obzir pri definisanju i primeni mera u oblasti javne upotrebe srpskog jezika i pisma.

Radi ostvarivanja ove mere predviđene su i podsticajne aktivnosti koje će unaprediti prisustvo srpskog jezika i ćirilice u javnom prostoru i svest o njihovom velikom kulturnom i istorijskom značaju, kao i njihovoj izuzetnoj važnosti za očuvanje srpskog kulturnog identiteta.

Predviđene aktivnosti predstavljaju afirmisanje istorijskog pisma srpskog naroda ne samo kao važnog segmenta srpske tradicije i identiteta, nego i živog i kulturno produktivnog pisma koje doprinosi kulturnoj raznolikosti i savremenom kulturnom stvaralaštvu Evrope i sveta, ali ima i nezanemarljivu integrativnu funkciju, u smislu povezivanja srpske kulture s kulturom antičke Grčke i Vizantije, kao i kulturom većeg broja slovenskih naroda.

Negovanje srpskog jezika i ćirilčkog pisma neophodno je i u oblasti obrazovanja, i to na svim obrazovnim nivoima, ne zanemarujući ni one početne, ni one najviše. U realizaciji ove mere potrebna je sistematska i planska saradnja sa Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja kroz definisanje novih programa u sistemu obrazovanja, izradom posebnih udžbenika, prilagođavanjem nastavnih planova u školama i slično.

Posebno je važno unaprediti nastavu srpskog jezika i sistematski pristupiti negovanju srpskog jezika i ćirilice među pripadnicima srpske dijaspore, što predstavlja ključni aspekt očuvanja njihovog kulturnog identiteta i stvaralaštva na osnovama srpske nacionalne kulture. U tom kontekstu ministarstva nadležna za kulturu, obrazovanje i dijasporu moraju ostvariti usku saradnju u svim programima koji su usmereni na promociju i očuvanje srpskog jezika, kulture i srpskog kulturnog prostora. Jedan od takvih programa je i Poseban program osnovnog obrazovanja na srpskom jeziku u inostranstvu, u koji se realizuje u devet evropskih zemanja (Švajcarska, Nemačka, Italija, Francuska, Grčka, Belgija, Danska, Norveška i Finska) i Južnoafričkoj Republici a za koji iz godine u godinu raste interesovanje.

Jedna od najvažnijih aktivnosti za podsticanje ne samo očuvanja srpskog kulturnog identiteta među pripadnicima dijaspore nego i aktivnog prisustva i predstavljanja naše kulture u svetu, jeste i planska obnova lektorata srpskog jezika u inostranstvu. U tom kontekstu prvi korak je analiza stanja i potreba postojećih lektorata, kao i potreba za otvaranjem novih.

Srpski kulturni prostor predstavlja geografski i istorijski prostor obeležen aktivnim prisustvom srpske kulture i kulturnog nasleđa, obuhvatajući i povezujući sve nosioce srpskog kulturnog identiteta, bez obzira na to da li žive u Republici Srbiji, područjima koje je srpski narod istorijski naseljavao ili u rasejanju. Dužnost Republike Srbije, kao matične države srpskog naroda, jeste da štiti i promoviše pravo i mogućnost svih Srba na očuvanje sopstvenog kulturnog identiteta i stvaralaštva, na osnovu svoje nacionalne kulture.

U prvom redu treba unaprediti godišnji konkurs kojim Ministarstvo kulture i informisanja podržava kulturnu delatnost Srba u inostranstvu, povećanjem iznosa sredstava podrške, kao i podsticati ustanove kulture u Republici Srbiji na aktivnu i redovnu saradnju sa pripadnicima srpskog naroda u inostranstvu.

S obzirom na to da Srbi danas žive u više država (Republika Srbija, Republika Srpska – Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, ali i Slovenija, Severna Makedonija, Rumunija, Mađarska, Austrija, Albanija i mnoge druge zemlje

Evrope i sveta), treba raditi na sistematskoj pomoći delatnosti i na umrežavanju onih ustanova i organizacija koje deluju na tim prostorima, pretvarajući ih u neformalne srpske kulturne centre, uz kontinuirano ulaganje i stručno staranje. U prilog ovakvom pristupu govore iskustva ustanova poput Matice srpske, Vukove zadužbine, SKD „Prosvjeta” iz Hrvatske, SKPD „Prosvjeta” iz Republike Srpske i iz Federacije Bosne i Hercegovine, Saveza Srba u Temišvaru i Rumuniji, Samouprave Srba u Budimpešti i Mađarskoj i drugo, ustanova iz rasejanja (poput Srpske nacionalne akademije iz Toronta), čiji je zadatak okupljanje svih onih koji drže do srpskih kulturnih vrednosti. Takođe, potrebno je unaprediti istraživanje srpske kulture u inostranstvu, u čemu, u saradnji sa naučno-obrazovnim ustanovama iz Republike Srbije, pomenute ustanove i organizacije mogu da daju veliki doprinos.

U okviru unapređivanja delatnosti Kulturno-informativnog centra Republike Srbije u Parizu i uspostavljanja novih srpskih kulturnih centara u značajnijim svetskim prestonicama i drugim gradovima, odgovarajuću pažnju treba posvetiti njihovoj ulozi u kulturnom povezivanju pripadnika naše dijasporae, što treba da važi i za srpske lektorate pri inostranim naučno-obrazovnim institucijama.

Posebnu pažnju bi trebalo posvetiti delovanju putem interneta, u okviru stranica (sajtova) posvećenih srpskom jeziku, književnosti i kulturi, uz tešnju saradnju sa Upravom za saradnju sa dijasporom i Srbima u regionu Ministarstva spoljnih poslova.

Važna je briga o očuvanju i zaštiti kulturnih dobara, javnih spomenika, spomen-obeležja vezanih za najistaknutije ličnosti i događaje iz srpske istorije, a koji se nalaze izvan teritorije Republike Srbije. U posebnu grupu spadaju i brojni memorijali, znamenita mesta kao i mesta stradanja srpskog naroda, među kojima se izdvaja jasenovački sistem koncentracionih logora, u kojem su najviše stradali Srbi, Jevreji i Romi, kao i drugi nacistički logori na teritoriji Evrope, gde su takođe stradali zatočnici iz Republike Srbije i sa srpskih prostora. Pomenuta briga mora da bude važan aspekt bilateralnih odnosa između Republike Srbije i država na čijem se tlu nalazi srpsko nasleđe, i u tome je neophodna koordinacija sektora zaštite kulturnog nasleđa sa diplomatskom službom naše zemlje u drugim zemljama, i stranih ambasadora u Republici Srbiji.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- obavezivanje televizija sa nacionalnom frekvencijom da koriste ćirilćko pismo prilikom titlovanja sadržaja;
- podsticanje distribucije dela domaće književnosti, naućnih i stručnih knjiga, prevoda i izdanja štampanih ćirilicom u javne biblioteke u Republici Srbiji prilikom otkupa knjiga na konkursu Ministarstva kulture i informisanja;
- uvođenje obaveze za realizatore kulturnih manifestacija koje sufinansira Ministarstvo kulture i informisanja da moraju imati i logo sa ćirilćkim ispisom;
- stimulisanje privrednih subjekata da prilikom isticanja firme i logoa koriste ćirilćki ispis;
- proširenje nastavnih planova i programa sadržajima i aktivnostima usmerenim na negovanje srpskog jezika i ćirilice i uvođenje izbornih programa koji afirmišu srpski jezik i jezićku kulturu;
- pokretanje inicijative da se na univerzitetima i fakultetima u nastavu uvede predmet Kultura izražavanja;

- definisanje potreba i iniciranje stvaranja materijalnih i kadrovskih uslova za nastavu srpskog jezika i kulture u srpskoj dijaspori;
- utvrđivanje stanja i plansko obnavljanje lektorata srpskog jezika u inostranstvu.
- jačanje podrške projektima kulturne delatnosti Srba u inostranstvu;
- građenje partnerskih odnosa i saradnje u oblasti kulture između matične države i pripadnika srpskog naroda u inostranstvu i pružanje podrške republičkim ustanovama kulture da u delokrugu svog rada posvete bar jedan program u periodu od dve godine ovom posebnom cilju;
- pružanje podrške izgradnji održive i funkcionalne mreže srpskih kulturnih organizacija u inostranstvu;
- identifikovanje kulturnih tačaka, kao središta kulturnog života Srba van matice, uz pružanje podrške njihovom radu.

Posebni cilj 2. Unapređenje sistema ulaganja u ustanove kulture i zaštitu kulturnog nasleđa

Posebni cilj unapređenja sistema ulaganja u ustanove kulture i zaštitu kulturnog nasleđa neposredno se oslanja na ostvarenje prethodnog cilja, naročito u domenu unapređenja regulatornog i institucionalnog okvira i primerenog finansiranja u kulturi. Njime se definišu konkretne mere za unapređenje planskog i sistematskog ulaganja u ustanove kulture i zaštitu kulturnog nasleđa, u prvom redu usmerene ka kapitalnim projektima i investicionom održavanju infrastrukture, konzervatorsko-restauratorskoj obnovi i tehničko-tehnološkom unapređenju.

Povećanje izdvajanja budžetskih sredstava iziskuju dugo zapostavljene potrebe za unapređenjem opremljenosti ustanova kulture i investicionim održavanjem zgrada, dok će, u pogledu sredstava za unapređenje opreme i održavanje objekata, utrošak uvećanih sredstava biti cikličan, a u skladu sa utvrđenim prioritetima.

Poboljšanje kapaciteta ustanova treba da prati težnja ka ostvarenju većih sopstvenih prihoda, koje bi ustanove koristile za one namene za koje su budžetska sredstva nedovoljna, ali prvenstveno za nabavku opreme, investiciono i tekuće održavanje. Neophodno je i praćenje i kontrola trošenja sopstvenih prihoda od strane nadležnih organa (republika, pokrajina, lokalna samouprava).

Jedinice lokalne samouprave bi trebalo više da učestvuju u ulaganju u ustanove zaštite nasleđa koje se nalazi na njihovoj teritoriji.

Mera 2.1. Realizacija započetih i planiranih kapitalnih projekata

Kapitalni projekti definišu se na osnovu *Zakona o budžetskom sistemu i Uredbe o sadržini, načinu pripreme i ocene, kao i praćenju sprovođenja i izveštavanju o realizaciji kapitalnih projekata*. Prilikom utvrđivanja prioriternih kapitalnih projekata, Ministarstvo kulture i informisanja će uputiti javni poziv za podnošenje obrazloženih predloga. Na osnovu pristiglih predloga posebna komisija Ministarstva kulture i informisanja utvrdiće listu prioriternih ulaganja u kulturi.

Na osnovu analize potreba, mogućnosti rekonstrukcije postojećih objekata, očekivanih efekata i troškova održavanja, Ministarstvo kulture i informisanja planira da u periodu važenja Strategije podrži sledeće kapitalne projekte:

- završetak izgradnje Narodnog pozorišta u Subotici;
- izgradnju depoa za Narodnu biblioteku Srbije u Beogradu i eksternog depoa za muzeje u Beogradu;

- novu zgradu Muzeja Nikole Tesle i Prirodnjačkog muzeja u Beogradu;
- rešavanje pitanja objekata za Istorijski muzej Srbije, Muzej žrtava genocida i Muzej primenjenih umetnosti;
- izgradnju koncertne dvorane u Beogradu;
- rekonstrukciju Narodnog pozorišta u Nišu i izgradnju koncerte dvorane u tom gradu;
- završetak obnove Hilandara;
- rekonstrukciju zgrade Muzeja grada Beograda;
- rekonstrukciju „Kneževog arsenala” u Kragujevcu;
- obnovu istorijskog jezgra Sremskih Karlovaca;
- rekonstrukciju i dogradnju Muzeja naivne i marginalne umetnosti u Jagodini;
- rekonstrukciju, revitalizaciju, sanaciju i adaptaciju Umetničkog paviljona „Cvijeta Zuzorić” u Beogradu;
- realizaciju projekta „Konzervacija, restauracija i prezentacija arheološkog nalazišta Caričin Grad u opštini Lebane”;
- realizaciju projekta „Istraživanje, zaštita i prezentacija arheološkog nalazišta Belo brdo u Vinči;
- realizaciju projekta „Arhiv Srbije – izgradnja novog depoa u Železniku”;
- realizaciju projekta „Rekonstrukcija fasade sa pristupnim platoima Muzeja 25. maj u okviru Muzeja Jugoslavije”;
- realizaciju projekta „Izrada projektne dokumentacije za objekat ustanove kulture Ansambl narodnih igara i pesama "Kolo”;
- realizaciju projekta „Memorijalni centar Staro Sajmište”;
- realizacija projekta „Rekonstrukciji zgrade Narodnog pozorišta u Nišu i dogradnje objekta Male scene”;
- Realizacija projekta „Rekonstrukcija i dogradnja zgrade bivšeg Doma Vojske u jedinstveni objekat Doma kulture Pirot” u Pirotu;
- realizacija projekta „Obnova Gradske dvorane „Šumadija” u Kragujevcu”;
- realizaciju projekta „Rekonstrukcija zgrade Narodnog muzeja u Pančevu”;
- restauraciju Doma Vojske Srbije, Vojnog muzeja i drugih vojnih ustanova koje su, u skladu sa odredbama *Zakona o kulturnim dobrima* („Službeni glasnik RS”, br. 71/94. 52/11 – dr. zakon i 99/11 – dr. zakon), stekle status nepokretnog kulturnog dobra.

Među kapitalnim projektima Ministarstvo kulture i informisanja izdvaja završetak Hrama Svetog Save u Beogradu.

Mera 2.2. Uvođenje planskog ulaganja prema prioritetima u kulturi

Predlaganje ideja kapitalnih projekata, razrada projektnih ideja, donošenje odluke o finansiranju kapitalnih projekata, kao i praćenje sprovođenja i izveštavanje o realizaciji kapitalnih projekata, sprovodiće se u skladu sa *Uredbom o sadržini, načinu pripreme i ocene, kao i praćenju sprovođenja i izveštavanju o realizaciji kapitalnih projekata*.

Liste prioriteta će na isti način, javnim pozivom i odlukom posebne komisije nadležnog ministarstva, biti utvrđene i za izvođenje konzervatorsko-restauratorskih projekata i projekata revitalizacije kulturnih dobara iz oblasti zaštite kulturnog nasleđa.

U domenu tehničko-tehnološkog unapređenja posebna pažnja će biti posvećena planskoj preddigitalizaciji i digitalizaciji bioskopskih dvorana u Republici Srbiji.

Posebnu pažnju, takođe, treba posvetiti investicionom ulaganju u otklanjanje fizičkih barijera i olakšan pristup ustanovama kulture osobama sa invaliditetom.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- definisanje liste prioriteta za kapitalna ulaganja u kulturnu infrastrukturu u svim oblastima;
- realizacija projekata sa liste kapitalnih projekata i liste projekata kojima je dodeljen status projekta od republičkog značaja;
- investiciono održavanje kulturne infrastrukture i tehničko-tehnološka modernizacija na bazi jasno definisanih prioriteta (muzeji, bioskopi, galerije, koncertni prostori, pozorišta, arhivi, biblioteke...);
- uvođenje planskog ulaganja i redovno održavanje ustanova kulture uz obezbeđivanje dostupnosti osobama sa invaliditetom;
- uvođenje planskog ulaganja i održavanje kulturnih dobara od nacionalnog značaja;
- tehničko-tehnološka modernizacija relevantnih institucija koje se bave digitalizacijom kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva.

Posebni cilj 3. Razvoj produkcije, kulturnih potreba i ravnopravno učešće građana u kulturnom životu

Posebni cilj podsticanja i razvoja produkcije u kulturi i ravnopravnog učešća građana u kulturnom životu orijentisan je ka kontinuiranoj podršci savremenom kulturnom stvaralaštvu, stvaranju podsticajnog ambijenta, povoljnih i stimulativnih uslova za stvaralaštvo u kulturi i uključivanju što većeg broja pripadnika društvene zajednice u kulturni život. Posebnu pažnju treba usmeriti na postizanje visokih umetničkih dometa, stvaranje uslova za eksperiment i inovacije i unapređenje produkcije u javnim ustanovama kulture. Podjednaku važnost za savremeno stvaralaštvo ima umetnička i kulturna produkcija civilnog sektora. Konkurs Ministarstva kulture i informisanja je samo jedan od načina podrške ustanovama i organizacijama civilnog društva da ispolje svoje stvaralačke potencijale i unaprede umetničku produkciju.

Mera 3.1. Unapređenje podrške savremenom stvaralaštvu i produkciji ustanova i organizacija u kulturi kroz konkurs Ministarstva kulture i informisanja

Od posebne važnosti za razvoj produkcije je podsticanje stvaralaštva domaćih autora na konkursima i u okviru javnih ustanova kulture. Veliki broj visokoobrazovnih ustanova u Republici Srbiji posvećen je stvaralaštvu u kulturi i umetnosti, što predstavlja dobru bazu za razvoj domaćeg stvaralaštva. Ministarstvo kulture i informisanja će na svojim konkursima dati vidljiviju podršku stvaralaštvu svih autora iz Republike Srbije, kao i srpskih autora u inostranstvu. Dodatno, treba motivisati lokalne samouprave da na svom nivou i prema svojim mogućnostima usvoje slične principe.

Posebnu vrednost u nacionalno mešovitim sredinama predstavlja stvaralaštvo nacionalnih manjina, čime se doprinosi raznolikosti kulture i unapređenju dijaloga i tolerancije u društvu. Pored toga što se sve predložene mere u Strategiji odnose na stvaralaštvo svih građana, bez obzira na nacionalnu pripadnost, ovde je posebno istaknuta mera podsticanja umetničkog stvaralaštva i prezentacije kulture nacionalnih manjina u ustanovama kulture u nacionalno mešovitim jedinicama lokalne samouprave.

Savremeno stvaralaštvo sa sobom nosi složenu problematiku, jer svaka umetnička oblast ima svoje specifičnosti.

U oblasti *književnog stvaralaštva i izdavaštva* najvažniji zadatak predstavlja stvaranje podsticajnog ambijenta za književnu (književno-umetničku, naučnu, prevodilačku) delatnost, zarad podsticanja kulturnog stvaralaštva kao vrhunske civilizacijske vrednosti i zadovoljenja i razvoja potreba i navika čitalačke publike.

U oblasti *vizuelnih umetnosti* Strategija je opredeljena za aktivnu podršku svim akterima u ovoj veoma dinamičnoj oblasti. Kada je u pitanju galerijski sistem, veoma je važno podsticati njegovu raznovrsnost, ali i profilisanost, uz podršku prezentacije savremenih umetničkih kretanja u svim segmentima – institucionalnim i vaninstitucionalnim. U tom smislu, pored rada na unapređenju galerijskog sistema, neophodno je pratiti nastanak i razvoj likovnih kolonija i njihove uloge u likovnoj produkciji.

Treba posebno pomenuti strip koji se na našim prostorima razvija još od prve polovine prošlog veka. S obzirom na izuzetan uspeh koji naši autori postižu u relevantnoj evropskoj i svetskoj produkciji, potrebno je i strateški podržati razvoj stripa u Republici Srbiji.

Prioritet u oblasti *pozorišnog stvaralaštva* jeste stvaranje efikasnog i ekonomičnog savremenog pozorišnog sistema koji omogućava kvalitetnu produkciju visokih umetničkih dometa i čini je dostupnom u svim delovima Republike Srbije. Taj sistem bi trebalo da prati inovacije u teatru 21. veka, kao i da podrži visok umetnički nivo pozorišne produkcije u Republici Srbiji.

Kada je reč o *umetničkoj igri* potrebno je unaprediti produkciju savremene i klasične igre kroz reformu ansambala klasičnog baleta (Narodno pozorište u Beogradu i Srpsko narodno pozorište u Novom Sadu) i njihovim usklađivanjem sa svetskim iskustvima i standardima. U smislu unapređenja umetničke igre važna je i podrška nezavisnoj sceni, posebno u oblasti savremene igre. Isto tako, važno je nastaviti podršku narodnoj igri koja živi najpre kroz kulturno-umetnička društva. Formiranje Centra za umetničku igru, pri nekoj od postojećih ustanova, doprinelo bi unapređenju ove oblasti, naročito ako se ima u vidu da slični organizacioni oblici imaju dobre rezultate i značajna dostignuća u svetu.

U oblasti *filmskog i audio-vizuelnog stvaralaštva* potrebno je jačati produkcijske resurse i podsticati koprodukciju radi boljeg plasmana filma na domaćem i međunarodnom tržištu. Pored toga, veoma je važna i podrška manjim producentima i organizacijama civilnog društva koje se bave proizvodnjom filma, kao i podrška nekomercijalnim filmovima.

Razvoj *muzičke umetnosti i savremenog muzičkog stvaralaštva* u Republici Srbiji je neophodno usmeriti ka podsticanju kreativnog autorskog i reproduktivnog stvaralaštva (izvođaštva), zatim različitih festivala i muzičkih manifestacija, kao i nezavisnih produkcija u lokalnim sredinama, radi uspostavljanja i širenja mreže koncertnih gostovanja i umetničkog usavršavanja. Podsticanje kreativnog autorskog i reproduktivnog stvaralaštva treba da se odnosi na autorske rukopise koji afirmišu savremeno kompozitorsko stvaralaštvo i izvođačku praksu u svim njenim oblicima, čime se ujedno podstiču notna i diskografska delatnost.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- podsticanje stvaralaštva i produkcije u okviru javnih ustanova kulture (književnost i izdavaštvo, pozorišna umetnost, umetnička igra, muzička umetnost, vizuelne umetnosti, filmska umetnost, deca i mladi, nacionalne manjine);
- podsticanje stvaralaštva i produkcije u okviru konkursa Ministarstva kulture i informisanja u oblasti savremenog stvaralaštva uz podršku organizacijama civilnog društva i samostalnim umetnicima/izvođačima (književnost i izdavaštvo, pozorišna umetnost, umetnička igra, muzička umetnost, vizuelne umetnosti, filmska umetnost, deca i mladi, nacionalne manjine), kao i u okviru konkursa za otkup knjiga za biblioteke;
- unapređenje regulatornog okvira za kriterijume, merila i načine izbora projekata u kulturi;
- podsticanje autorskog i reproduktivnog stvaralaštva i podrška razvoju notnog izdavaštva u diskografskoj delatnosti od strane Ministarstva kulture i informisanja i ustanova kulture;
- podsticanje razvoja stripa produkcije u Republici Srbiji;
- podsticanje stvaralaštva i produkcije dela domaćih autora u javnim ustanovama kulture;
- podsticanje umetničkog stvaralaštva za decu i mlade u javnim ustanovama kulture;
- podsticanje umetničkog stvaralaštva i prezentacije kulture nacionalnih manjina u ustanovama kulture u nacionalno mešovitim jedinicama lokalne samouprave;
- razvijanje klasičnog i savremenog stvaralaštva produkcije i interpretacije u oblasti umetničke igre u javnim ustanovama kulture;
- podrška projektnoj operskoj produkciji u javnim ustanovama kulture.

Mera 3.2. Stvaranje okvira za redefinisane i osavremenjivanje kulturnih sadržaja

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- analiza, redefinisane, kategorizacija i osavremenjivanje likovnih kolonija;
- analiza stanja muzičkih manifestacija;
- podrška razvoju kulturno-umetničkog amaterizma na svim nivoima (posebno u oblasti umetničke igre, muzike, vizuelnih umetnosti i pozorišnog stvaralaštva);
- razvoj bibliotečke mreže i obogaćivanje bibliotečke građe.

Mera 3.3. Podsticanje i razvoj kulturnih potreba i navika i ravnopravnog učešća u kulturnom životu

Učešće u kulturnom životu, ili kulturna participacija obuhvata sve oblike umetničkog stvaralaštva građana i njihovog uživanja u kulturnim sadržajima, što doprinosi kvalitetu života zajednice. Ohrabrivanje kulturne participacije je važno za razvoj kulturnih potreba svih generacija, u čemu je posebno značajna uloga ustanova kulture, koje treba da rade na promociji i afirmaciji svojih sadržaja kroz saradnju sa medijima, organizacijama civilnog društva i građanima.

Prilikom razvoja kulturnih potreba posebnu pažnju treba posvetiti razvoju umetničkog amaterizma, naročito u oblasti umetničke igre, muzike, vizuelnih

umetnosti i pozorišnog stvaralaštva. U Republici Srbiji u oblasti kulturno-umetničkog amaterizma trenutno funkcioniše preko 700 udruženja, koja predstavljaju važan segment kulturnog identiteta i pokretačku snagu za uključivanje građana u tokove kulture. Stoga ih je veoma bitno negovati u okviru kulturne raznolikosti i različitosti.⁵⁴ Veliki broj udruženja građana u kulturi podržava se na javnim konkursima na svim nivoima vlasti, ali svakako treba nastaviti i pojačati ovaj vid umetničkog stvaralaštva.

Poseban podstrek razvoju programa i potreba u kulturi mogu dati volonteri, koji predstavljaju mladu, novu i kreativnu snagu u svim društvenim procesima. Stoga je i jedna od mera Strategije posvećena razvoju volonterskih programa u ustanovama kulture.

Povećanje dostupnosti kulturnih sadržaja na celoj teritoriji Republike Srbije putem gostovanja izložbi, pozorišnih predstava, izvođenja umetničke igre, ali i osnivanjem novih festivala i manifestacija u gradovima i opštinama u kojima ne postoje javne samostalne galerije, pozorišta i bioskopi, umnogome bi se povećao broj posetilaca i razvile kulturne potrebe građana.

Razvoj čitalaštva i čitalačkih navika potrebno je podržati kroz jačanje kapaciteta biblioteka povećanjem njihove dostupnosti i kontinuiranom popunom fondova bibliotečkom građom. Takođe, neophodno je kroz bližu saradnju Ministarstva kulture i informisanja i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja prepoznati javne, školske i specijalne biblioteke kao nosioce razvoja čitalaštva i omogućiti redovnu popunu njihovih fondova.

Savremena prezentacija umetničke prakse u javnom prostoru, od tradicionalnih formi kao što su slikarstvo ili skulptura, preko primenjenih umetnosti i umetničkih zanata, pa do savremenih formi poput fotografije, video-umetnosti, novih medija i performansi, približava vizuelne umetnosti građanima i doprinosi razvoju njihovih potreba. Generalno, javni prostor, odnosno izmeštanje programa iz „zatvorenih” ustanova u otvorene prostore (parkovi, trgovi, ulice...) znatno doprinosi razvoju potreba i participacije u kulturi.

S obzirom na to kakve potencijale ima srpska kinematografija, potrebno je raditi na njenom većem prisustvu ne samo na svetskim festivalima, nego i distribuciji u zemljama Evrope i sveta, kao i na održavanju visokog nivoa međunarodnih filmskih manifestacija u našoj zemlji.

Poseban izazov u popularizaciji i afirmaciji programa predstavlja prezentacija kulturnog nasleđa. Pored toga, neophodna je i primena interaktivnih savremenih načina prezentacije nasleđa, što će istovremeno doprineti povećanju znanja i svesti o kulturnom nasleđu i potrebi da se ovakvi sadržaji posećuju.

Imajući u vidu važnost podsticanja kulturnih potreba građana, neophodno je njihovo kontinuirano istraživanje i praćenje, kako bi se oblikovale odgovarajuće mere kulturne politike.

Odgovornost države u kulturnoj politici koja je usmerena na decu i mlade veoma je velika. Deca i mladi⁵⁵ predstavljaju najznačajniji segment u razvoju kulturnih potreba, jer oni su ne samo posetioci događaja, već i buduća publika, ali i stvaraoci u kulturi. Veoma je važno uključiti mlade u kreiranje kulturnih sadržaja. Čak 81% mladih smatra da je nedovoljno uključeno u kulturne aktivnosti, a 70% da nema

⁵⁴ Lazarević, A. (ur.; 2011). *Kulturni resursi okruga Srbije*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka; Vukanović, M. (2012). *Kulturno-umetnički amaterizam – Snaga kulture*. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

⁵⁵ Prema članu 3 Zakona o mladima („Službeni glasnik RS” broj 50/11), stav 1 „omladina ili mladi su lica od navršениh 15 godina do navršениh 30 godina života”.

dovoljno sadržaja za mlade. Stoga je i jedna od devet oblasti u Nacionalnoj strategiji za mlade za period 2015–2025. posvećena kulturi i kreativnosti mladih.⁵⁶

Zbog toga je veoma važno uspostaviti sistemsko povezivanje ustanova kulture i obrazovanja, uz definisanje akcionog plana svih modela saradnje između obrazovnih ustanova i ustanova kulture. Modeli saradnje odnose se ne samo na posete već i na uključivanje mladih u produkciju i prezentaciju kulturnih sadržaja, kako iz oblasti kulturnog nasleđa, tako i iz oblasti savremenog stvaralaštva.

Jedan od osnovnih principa kulturne politike jeste definisanje mera koje omogućavaju ravnopravno učešće svih građana u kulturnom životu. Stoga je važno podstaći i olakšati učešće građana u kulturi nezavisno od geografskih, materijalnih i socijalnih prepreka.

Upravo zbog toga je i konkurs Ministarstva kulture i informisanja *Gradovi u fokusu* usmeren na podsticanje lokalnog razvoja kulture i kulturne infrastrukture. Strategijom se planira nastavak ovakvih vidova podrške lokalnim sredinama. Programom se obogaćuje kulturna ponuda i podiže kvalitet sadržaja u određenoj sredini, unapređuje i osavremenjuje kulturna infrastruktura, čuvaju spomenici kulture, stvara ambijent za kreativne izraze umetnika i stručnjaka u kulturi i njihovu saradnju.

Neophodno je voditi politiku jednakih mogućnosti koja podstiče ustanove kulture da promovišu politiku socijalne kohezije, čiji je cilj uključivanje svih društvenih grupa u kulturni život. Briga o društveno osetljivim grupama nije izolovani segment stvarnosti, koji se najčešće dovodi u vezu samo sa određenim oblastima društvenog života (obrazovanje, zdravstvo ili zapošljavanje), već predstavlja pitanje značajno za razvoj kulture i kvalitetnih međuljudskih odnosa. Tako je za osobe sa invaliditetom važno ne samo uklanjanje fizičkih prepreka na objektima ustanova kulture (što je Strategijom planirano u okviru opšteg cilja 3.3), nego i prilagođavanje sadržaja iz kulture.

Jedno od veoma važnih pitanja kada je o pravima reč, a koje je prisutno u svim javnim politikama, jeste pitanje rodne ravnopravnosti,⁵⁷ kojem kultura može dati značajan doprinos, ne samo u domenu stvaralaštva, nego i u domenu dekonstrukcije rodni stereotipa i uloga u društvu kroz programe iz kulture.

Važnost civilnog sektora u ovom domenu je velika, jer on ima ključnu ulogu u mapiranju potreba i razvoju onih kulturnih aktivnosti kojih nema u programima javnih ustanova kulture. Civilni sektor doprinosi razvoju inovativnih pristupa osetljivim grupama, otvara prostor za dijalog, zagovarajući inkluzivne politike i prakse.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- povećanje broja publike na kulturnim programima u ustanovama kulture;
- unapređenje sistema kontinuiranog praćenja publike u ustanovama kulture;
- unapređenje primene interaktivnih načina interpretacije kulturnog nasleđa u ustanovama kulture;
- razvoj volonterskih programa u ustanovama kulture;
- uvođenje planova odnosa sa javnošću u ustanove kulture, radi dobijanja veće podrške za popularizaciju projekata i programa u oblasti kulturnog nasleđa i umetnosti u javnom prostoru;

⁵⁶ Nacionalna strategija za mlade za period od 2015. do 2025. godine („Službeni glasnik RS”, broj 22/15).

⁵⁷ Nacionalna strategija za rodnu ravnopravnost („Službeni glasnik RS”, broj 4/16).

- podsticanje lokalnog razvoja kulture i kulturne infrastrukture kroz konkurs „Gradovi u fokusu”;
- pokretanje kampanje za razvoj čitalaštva kroz mrežu saradnika „Negujmo srpski jezik”;
- podrška projektima i manifestacijama kojima se razvija svest građana da im pripada i da ih povezuje kulturno nasleđe;
- podrška filmskoj i televizijskoj produkciji sadržaja koji tumače kulturno nasleđe Republike Srbije;
- podsticanje digitalnih i virtuelnih muzeja i drugih vidova prezentacije kulturnog nasleđa na konkursu Ministarstva kulture i informisanja;
- promocija i afirmacija pozorišne umetnosti;
- definisanje plana gostovanja Narodnog pozorišta u Beogradu u sredinama koje namaju programe kakve nudi ovo pozorište;
- prilagođavanje domaćih filmskih i audio-vizuelnih sadržaja za osobe sa invaliditetom;
- izrada plana nabavke bibliotečkih jedinica i opreme za slepe i slabovide;
- podsticanje kulturnih programa u javnim ustanovama kulture koji doprinose zagovaranju rodne ravnopravnosti i dekonstrukciji rodnih stereotipa i uloga;
- sistemsko povezivanje ustanova kulture i obrazovanja na nivou jedinice lokalne samouprave;
- afirmacija i promocija kulturnog nasleđa i umetnosti kod dece i mladih kroz ekskurzije i organizovane posete;
- izrada programa radionica koje afirmišu filmske i audio-vizuelne umetnosti kod dece i mladi;
- promocija i afirmacija programa iz oblasti savremenog stvaralaštva (književnost i izdavaštvo, pozorišna umetnost, umetnička igra, muzička umetnost, vizuelne umetnosti, filmska umetnost, deca i mladi, nacionalne manjine);
- pružanje podrške projektima ustanova i organizacija u kulturi za razvoj profesionalne i javne kritike u oblasti savremenog stvaralaštva (praćenje istraživanja, analize i kontekstualizacija umetničkog i kulturnog stvaralaštva);
- podsticanje digitalizacije umetničkog stvaralaštva na konkursu Ministarstva kulture i informisanja: književnost i izdavaštvo (e-knjige, produkcija i e-trgovina), muzička umetnost i diskografija (internet izdanja i e-trgovina) i predstavljanje svih ostalih ostvarenja u umetnosti i kulturi Republike Srbije;
- podsticanje stranih distributera za promociju srpskog filma;
- sistemsko povezivanje ustanova kulture i obrazovanja na nivou jedinica lokalne samouprave.

Posebni cilj 4. Unapređenje međunarodne saradnje i procesa evropskih integracija u oblasti kulture

Posebni cilj unapređenja međunarodne saradnje i procesa evropskih integracija usmeren je ka većem prisustvu naše kulture u svetu i njenom

adekvatnijem predstavljanju, kao i povećanoj međunarodnoj saradnji u svim oblastima kulture.

Ojačavanje kapaciteta kulturnog sektora za međunarodnu kulturnu saradnju treba da bude u skladu sa bilateralnim i multilateralnim sporazumima i sa spoljnopolitičkim prioritetima Republike Srbije. Jačanje srpskog kulturnog uticaja i promocija razvojnih prioriteta treba da se oslanja ne samo na proaktivnu i vidljivu bilateralnu saradnju, već i na svest da najviši dometi srpske kulture predstavljaju vrednost od univerzalnog značaja. Multilateralna kulturna saradnja danas predstavlja standard u okviru međunarodnih odnosa u oblasti kulture i daje logistički okvir za saradnju sa relevantnim organizacijama i ustanovama kulture, pomaže stvaranju stabilne osnove za zakone na nacionalnim nivoima i za kreiranje uspešne kulturne politike.

Mera 4.1. Jačanje multilateralne saradnje i podrška procesima evropskih integracija u kulturi

Multilateralna saradnja predstavlja kulturnu saradnju između država članica međunarodnih organizacija, koja podrazumeva uvođenje međunarodnih standarda i opšteprihvaćenih normi i principa koji doprinose opštem dobru.

U tom cilju, za Republiku Srbiju je od velike važnosti da unapredi saradnju sa Uneskom, čije se delovanje u oblasti kulture odvija u tri oblasti: zaštita i očuvanje kulturnog nasleđa, razvoj interkulturnog dijaloga i očuvanje kulturne raznolikosti i kulture kao faktora održivog razvoja.

Zaštitu i očuvanje kulturnog nasleđa definiše pet Uneskovich konvencija koje uvode određene standarde, a Republika Srbija je do sada ratifikovala četiri konvencije. Ove aktivnosti su utemeljene u *Konvenciji o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine*, čijim se potpisivanjem Republika Srbija obavezuje da sačuva ne samo svetsko nasleđe koje se nalazi na njenoj teritoriji, već i svoje nacionalno nasleđe. Konvencija nudi mogućnosti nominacije prirodnih i kulturnih spomenika i lokaliteta na Uneskovu *Listu svetske baštine* i na Uneskovu *Listu svetske baštine u opasnosti*, što predstavlja dobar preduslov za permanentnu zaštitu po svetskim standardima, ali se često kao i podsticaj ekonomskog razvoja tih regiona. U ovom času, Republika Srbija ima pet upisa: manastir Studenica, Stari Ras i Sopoćani, srpski srednjovekovni spomenici na Kosovu i Metohiji, Gamzigrad – Romulijana, Galerijeva palata i srednjovekovni nadgrobni spomenici - stećci (Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Crna Gora i Republika Srbija), kao regionalni upis na Uneskovu *Listu svetske baštine*, dok na Uneskovoj *Listi svetske baštine u opasnosti* ima jedan upis: Srpski srednjovekovni spomenici na Kosovu i Metohiji. Cilj je da do 2029. godine Republika Srbija upiše još četiri kulturna dobra na Uneskovu *Listu svetske baštine*.

Očuvanje nematerijalnog kulturnog nasleđa, utemeljeno na *Konvenciji o očuvanju nematerijalnog kulturnog nasleđa* iz 2003. godine, važan je faktor u održavanju kulturne raznolikosti u doba globalizacije. Pored već upisanih elemenata nematerijalnog kulturnog nasleđa: Uneskovoj *Reprezentativnoj listi nematerijalnog kulturnog nasleđa*: porodična Slava – proslavljanje porodičnog sveca zaštitnika, kolo, tradicionalna narodna igra i pevanje uz gusle –cilj je da do 2029. godine bude još najmanje pet upisa na ovu listu.⁵⁸

U okviru *Konvencije o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba* (Haška konvencija) Republika Srbija bi trebalo da razmotri upis izvesnih kulturnih

⁵⁸ Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasleđa Republike Srbije sadrži 49 upisanih elemenata (decembar 2019. godine).

dobara u Međunarodni registar kulturnih dobara koja su pod specijalnom zaštitom, da bi dobijala posebnu zaštitu za takvu imovinu.

Konvenciju o merama za zabranu i sprečavanje nedozvoljenog uvoza, izvoza i prenosa svojine kulturnih dobara Republika Srbija je ratifikovala kako bi suzbila rastuću nelegalnu trgovinu kulturnim dobrima u svetu, ali nije ratifikovala *Konvenciju o ukradenim ili ilegalno izvezenim predmetima od kulturnog značaja* UNIDROIT (Rim, 1995), što bi predstavljalo cilj do 2029. godine.

Republika Srbija učestvuje u Programu participacije Uneska, koji kao deo redovnog programa i budžeta ove organizacije, obezbeđuje deo sredstava za realizaciju nacionalnih, regionalnih ili subregionalnih aktivnosti država članica, koje spadaju u prioritete Uneska. Ovim programom jača se saradnja Uneska, država članica i nevladinih organizacija, podstiču aktivnosti nacionalnih komisija za Unesko i povećava vidljivost Uneska u državama članicama.

Važan segment multilateralne saradnje je unapređenje saradnje sa Savetom Evrope, čije delovanje u oblasti kulture možemo da podelimo na sledeće oblasti:

Oblast kulturnog nasleđa reguliše se grupom evropskih konvencija koje uvode nove principe i standarde u zaštiti i očuvanju kulturnog nasleđa, a koje je Republika Srbija ratifikovala. U narednom periodu potrebno je uskladiti propise iz oblasti kulturnog nasleđa, posebno nepokretnog kulturnog nasleđa.

Eurimaž (Eurimages) predstavlja jedan od najvažnijih evropskih fondova za finansiranje kinematografije. Republika Srbija ima višestruke koristi od članstva u fondu, a srpski filmovi godinama iz njega dobijaju znatan deo sredstava. Cilj je da se, godišnje, iz ovog fonda vrata uložena sredstva data kroz godišnji doprinos i to, pre svega, kroz većinske i manjinske koprodukcije, kao i da se poveća prisustvo Republike Srbije u radnim grupama Saveta Evrope, pre svega za promociju i plasman, dokumentarni film i rodnu ravnopravnost. Posebna podrška fonda namenjena je digitalizaciji bioskopskih dvorana.

Prošireni parcijalni sporazum Saveta Evrope o putevima kulture daje mogućnosti Republici Srbiji da učestvuje u evropskim sertifikovanim rutama koje će promovisati kulturu i kulturno nasleđe Republike Srbije u širim evropskim okvirima. Cilj je da se, pored postojećih evropskih puteva kulture, kulturno nasleđe iz Republike Srbije uključi i u nove kulturne rute radi razvoja kulturnog turizma, a posebno Dunavskog regiona.

Važan je značaj koji NR Kina pridaje saradnji sa Republikom Srbijom, u okviru mehanizma 17+1, kao i uspon srpsko-kineskih odnosa, o kojima svedoče i rezultati u oblasti kulture. Poseban značaj ima i oblast kulturnih industrija, kao sastavni deo projekta *Jedan pojas, jedan put*.

U narednom periodu radiće se na pozicioniranju kulturnih industrija iz Republike Srbije na kineskom tržištu sa širom azijskom perspektivom (izvođačke umetnosti, dizajn, audio-vizuelne industrije, video igre, animacija), ali i na unapređenju saradnje sa drugim zemljama centralne i istočne Evrope.

Unapređenje regionalne saradnje je mera koja doprinosi negovanju dobrosusedskih odnosa i jačanju međusobnog poverenja, kao i stvaranju uslova za sprovođenje regionalne kulturne politike. Saradnjom u okviru regionalnih organizacija, inicijativa i mreža koje deluju u ovoj oblasti, biće omogućeno i zajedničko delovanje prema fondovima namenjenim kulturi. Prioritetne oblasti regionalne saradnje čine: vrednovanje kulturnog nasleđa, širenje kreativnih ideja i umetničkih ostvarenja, mobilnost umetnika, ekspertska razmena iskustava i umrežavanje i širenje jedinstvenog tržišta, posebno kada je reč o kreativnim industrijama i održivom razvoju. Naročito se izdvaja aktivno učešće u sledećim

organizacijama: *Savet ministara kulture jugoistočne Evrope, Regionalni savet za saradnju, Organizacija za crnomorsku ekonomsku saradnju, Jadransko-jonska inicijativa, Regionalna kancelarija za saradnju mladih, Centralno-evropska inicijativa.*

Jačanje međunarodne kulturne saradnje, sa jasnim inicijativama i partnerstvima u sektoru kulture, predstavlja važnu komponentu evropskih integracija Republike Srbije. Ovakvu kulturnu politiku Evropska unija podržava i finansijski.

Republika Srbija, kao kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, ima mogućnost da učestvuje u programima i inicijativama Evropske unije u oblasti kulture kao što su:

- *Program Kreativna Evropa – potprogrami Kultura i MEDIA*

Učešće Republike Srbije u programu *Kreativna Evropa* je od posebnog i strateškog značaja jer se time obezbeđuje integracija naše kulture u međunarodne kulturne tokove, podstiče mobilnost umetnika, promovise kulturna raznolikost i interkulturni dijalog, kao i finansijska podrška za domaće kulturne organizacije – kako javnog, tako i civilnog sektora.

Ciljevi su povećanje podržanih projekata ustanova i organizacija iz Republike Srbije u dva potprograma (*Kultura* i *MEDIA*) za 30% i povećanje broja nosilaca projekata iz Republike Srbije u potprogramu *Kultura*.

- *Evropske prestonice kulture - Podrška Gradu Novom Sadu kao Evropskoj prestonici kulture za 2021. godinu*

Grad Novi Sad proglašen je 13. oktobra 2016. godine, Evropskom prestonicom kulture za 2021. godinu. Na sednici Vlade, održanoj 29. decembra 2016. godine, donet je Zaključak o proglašenju projekta pod nazivom *Novi Sad 2021 – Evropska prestonica kulture* kulturnim projektom od nacionalnog značaja za Republiku Srbiju, imajući u vidu stratešku važnost ove evropske titule. Osmišljen kao platforma za razvoj kulturnih i kreativnih potencijala Novog Sada, projekat će, narednih godina, osnažiti kulturnu vitalnost grada, urbanu regeneraciju i održivi razvoj koji podrazumeva strukturne promene, i poboljšati međunarodni ugled grada Novog Sada i Republike Srbije na međunarodnoj mapi. Projektu *Novi Sad 2021 – Evropska prestonica kulture* biće pružena finansijska, organizaciona i tehnička podrška radi uspešne realizacije planiranih aktivnosti.

Po stupanju u članstvo Evropske unije cilj je da što veći broj spomenika kulture i lokaliteta u Republici Srbiji bude spreman da se kandiduje i ponese *Oznaku evropskog nasleđa*. Republika Srbija, sa svojim bogatim kulturnim nasleđem, namerava da aktivno učestvuje u ovoj inicijativi Evropske unije.

Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA) jeste mehanizam Evropske unije koji zemljama kandidatima pruža bespovratnu finansijsku pomoć tokom procesa pristupanja. Korišćenje sredstava iz pretpristupnih fondova Evropske unije za realizaciju projekata iz oblasti kulture podrazumeva kontinuiran rad na jačanju kapaciteta ustanova i organizacija za apliciranje.

Po stupanju u članstvo stiče se mogućnost korišćenja strukturnih fondova Evropske unije, u okviru kojih se finansiraju i projekti iz oblasti kulturnog nasleđa (*Evropski fond za regionalni razvoj, Evropski socijalni fond, Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj*), koji pruža podršku obnovi, održavanju i unapređenju kulturnog i prirodnog nasleđa sela, seoskih predela, *Evropski fond za pomorstvo i ribarstvo*, i tako dalje), ali i sektora kreativnih industrija. Ovi fondovi pružaju modalitete finansiranja sektora kulturne i kreativne industrije, kao izvora inovacija, za unapređenje kulturnih politika u ovom domenu (*Kohezioni fondovi u skladu sa osnovnim ciljevima i prioritetima Strategije 2020; Jedinstveno digitalno tržište*).

Važno je i učešće srpskih projekata iz oblasti kulture u sprovođenju *Evropske strategije za region Dunava (EUSDR)*, kao i *Jadransko-jonske strategije (EUSAIR)* i njihovim programima, koji se realizuju u intersektorskoj saradnji.

U skladu sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije (NPAA), cilj je da se nacionalni propisi u oblasti kulture usklade sa relevantnim pravnim tekovinama Evropske unije, i to:

1. Direktiva 2014/60/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 15. maja 2014. godine o povraćaju kulturnih predmeta nezakonito iznetih s državnog područja države članice i o izmeni Uredbe (EU) br. 1024/2012 (prerađena);
2. Uredba Saveta (EZ) broj 116/2009 od 18. decembra 2008. godine o izvozu kulturnih dobara;
3. Sprovedbena uredba Komisije (EU) broj 1081/2012 od 9. novembra 2012. u svrhe Uredbe Saveta (EZ) broj 116/2009 o izvozu kulturnih dobara;
4. Uredba (EU) 2019/880 Evropskog parlamenta i Saveta od 17. aprila 2019. godine o unosu i uvozu kulturnih dobara.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- učešće u programima Uneska i kroz sprovođenje potvrđenih konvencija (*Konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba*, Hag 1954; *Konvencija o merama za zabranu i sprečavanje nedozvoljenog uvoza, izvoza i prenosa svojine kulturnih dobara*, Pariz 1970; *Konvencija o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine*, Pariz 1972; *Konvencija o očuvanju nematerijalnog kulturnog nasleđa*, Pariz 2003; *Konvencija o zaštiti i unapređenju raznolikosti kulturnih izraza*, Pariz 2005), kroz projekte i programe na nacionalnom nivou; zaštita i očuvanje kulturnih dobara uvrštenih na Uneskove liste;
- saradnja sa Svetom Evrope kroz učešće u njegovim programima (*Eurimaž*, *Parcijalni prošireni sporazum o putevima kulture*, *Dani evropske baštine*), kroz sprovođenje potvrđenih konvencija (*Evropska konvencija o kulturi*, Pariz 1954; *Konvencija o zaštiti evropskog arhitektonskog blaga*, Granada 1985; *Evropska konvencija o prekograničnoj televiziji*, Strazbur 1989; *Evropska konvencija o zaštiti arheološkog nasleđa*, Valeta 1992; *Evropska konvencija o kinematografskoj koprodukciji*, Strazbur 1992; *Okvirna konvencija Saveta Evrope o vrednosti kulturnog nasleđa za društvo*, Faro 2005; *Evropska konvencija o zaštiti audio-vizuelnog nasleđa*, Strazbur 2001), kroz projekte i programe na nacionalnom nivou;
- saradnja u okviru mehanizma Centralne i Istočne Evrope i Kine 17+1;
- učešće u regionalnim programima saradnje, inicijativama i mrežama (*Savet ministara kulture Jugoistočne Evrope*, *Regionalni savet za saradnju*, *Organizacija za crnomorsku ekonomsku saradnju*, *Regionalna kancelarija za saradnju mladih*, *Centralno evropska inicijativa*, *Jadransko-jonska inicijativa*, *Dunavski transnacionalni program*);
- učešće u programima Evropske unije: *Kreativna Evropa – potprogrami Kultura i MEDIA* (i drugim sličnim programima nakon isteka navedenog);
- učešće u programu Evropske unije - *Evropske prestonice kulture; pružanje podrške Gradu Novom Sadu*, koji je proglašen za Evropsku prestonicu kulture za 2021. godinu;

- jačanje kapaciteta ustanova kulture i organizacija civilnog društva za apliciranje za sredstva iz međunarodnih fondova;
- usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u oblasti kulture sa propisima Evropske unije.

Mera 4.2. Jačanje bilateralne saradnje i podrška učešću na reprezentativnim međunarodnim manifestacijama u zemlji i inostranstvu

Jačanje bilateralne saradnje u interesu je stvaranja kulturnih veza radi promocije i povezivanja sa svetskim kulturnim tokovima. Uz snagu i instrumente kulturne diplomatije, oslonac je na saradnji sa zemljama sa kojima Republika Srbija ima tradicionalno dobre i kontinuirane kulturne odnose, uz unapređenje kulturne saradnje sa svim zemljama sveta gde postoji takav obostrani interes, kao i na stvaranju sistema podrške ovoj vrsti međunarodne saradnje.

Posebno značajan aspekt bilateralne kulturne razmene biće podsticanje i uspostavljanje neposrednih i kontinuiranih veza između republičkih ustanova kulture (protokoli o saradnji muzeja, arhiva, biblioteka, filmskih centara i arhiva, pozorišta – opere, drame, baleta i drugo) sa odgovarajućim partnerima, kao i stalna razmena kvalitetnih programa, razmena stručnjaka, mobilnost umetnika i umrežavanje svih profesionalnih aktera. Potrebno je uspostaviti konceptijsku povezanost između programskih sadržaja koji se predstavljaju u inostranstvu i prioriteta nacionalne kulturne politike.

Važan vid kulturne diplomatije je predstavljanje kulture i umetnosti na međudržavnom nivou koordinisanim aktivnostima ministarstava nadležnih za kulturu, kroz realizaciju različitih manifestacija/projekata (kulturne sezone, dani kulture i drugi formati predstavljanja), u kojima se najčešće primenjuje načelo reciprociteta.

Na polju bilateralne saradnje, u okviru javne i kulturne diplomatije, poseban aspekt predstavljaće delovanje kulturnih centara u zemljama prijema. Kulturni centri promovišu jezik, kulturu i kulturne vrednosti, doprinoseći unapređenju bilateralnih odnosa i u drugim resorima. Republika Srbija ima u planu da proširi mrežu delovanja, ali i uticaja, otvaranjem novih kulturnih centara u inostranstvu, pa je, pored aktivnog Kulturno-informativnog centra Republike Srbije – Pariz i Kulturno-informativnog centra Republike Srbije – Peking, u prvoj fazi planirano otvaranje kulturnih centara Republike Srbije u Moskvi i Berlinu, a potom i u drugim gradovima i svetskim centrima. U planu je da Kulturno-informativni centar Republike Srbije u Parizu proširi svoje delovanje i na druge evropske gradove, pre svega Brisel, ali i da se reorganizuje način rada i pojačaju njegovi stručni kapaciteti profilisani u domenu kulture i umetnosti. Za svaki centar neophodno je uraditi jedinstvenu strategiju, uključujući promišljenu kadrovsku i programsku analizu.

Jedan od vidova podrške međunarodnoj kulturnoj razmeni jesu i konkursi za podršku savremenom stvaralaštvu. Realizacijom konkursa za sufinansiranje prevođenja dela srpskih autora u inostranstvu, u čemu prioritet treba da budu pisci i dela koja su ugrađena u kanon srpske književnosti i koji najbolje reprezentuju njena usmerenja i domete, pospešuje se međunarodna promocija srpske književnosti i kulture. Poseban konkurs sprovodi se za programe/projekte koji se realizuju u Kulturnom centru Srbije u Parizu, kako u oblasti savremenog stvaralaštva tako i kulturnog nasleđa. Konkurs za sufinansiranje projekata u oblasti kulture i umetnosti koji su podržani kroz međunarodne fondove pruža podršku onim akterima kulturne scene Republike Srbije koji već uspešno učestvuju u različitim međunarodnim programima. Konkurs za sufinansiranje mobilnosti umetnika i profesionalaca u oblasti kulture i umetnosti stimuliše pojedince i organizacije koji imaju poziv međunarodnih festivala, ostvarenu partnersku saradnju sa značajnim ustanovama kulture, kao i one koji učestvuju u inostranim rezidencijalnim programima. Konkurs

za sufinansiranje programa i projekata međunarodne saradnje u oblasti kulture i umetnosti podržava učešće na skupovima, konferencijama i radionicama, inostranih eksperata koji svojim kompetencijama i međunarodnim iskustvom značajno doprinose podizanju kapaciteta kulturne scene Republike Srbije. Konkurs za promovisanje kulture i umetnosti Republike Srbije u inostranstvu u digitalnom formatu realizuje se sa ciljem da se kultura i umetnost iz Republike Srbije učine dostupnim građanima širom sveta, putem digitalne platforme Ministarstva kulture i informisanja odnosno preko diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Srbije, a čiji je jedan od važnijih ciljeva i promocija najreprezentativnijih projekata kulture Republike Srbije.

Pružanje podrške različitim, institucionalnim i pojedinačnim akterima, za učešće na prestižnim međunarodnim manifestacijama, gostovanjima, odnosno nacionalnim predstavljanjima, doprinosiće promociji kulture, kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva na međunarodnom planu, a time i oblikovanju i promeni slike zemlje u inostranoj javnosti. Iniciranjem i predstavljanjem programa na međunarodnoj sceni, kroz promociju kulturnog identiteta, akcent će biti na merilima kvaliteta i reprezentativnosti (izvrsnosti) i inovativnosti. Posebna pažnja biće posvećena istaknutim manifestacijama, pre svega, Venecijanskom bijenalu, međunarodnim filmskim festivalima u Berlinu, Kanu i Veneciji i predstavljanju srpske književnosti na sajmovima knjiga u Lajpcigu, Frankfurtu, Pekingu i dr. Podstićaće se učešće na međunarodnim manifestacijama, radi pozicioniranja i promovisanja srpske kulture i umetnosti, kao i otvaranja novih mogućnosti za prezentaciju, u skladu sa svetskim trendovima.

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- realizacija programa/projekata predstavljanja kulture i umetnosti na bilateralnom planu, uključujući i programe/projekte koji se realizuju u kulturnim centrima Republike Srbije u inostranstvu;
- učešće predstavnika i realizacija programa/projekata iz Republike Srbije na značajnim međunarodnim manifestacijama.

Posebni cilj 5. Digitalizacija u kulturi

Pod digitalizacijom nacionalnog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva podrazumeva se sveobuhvatan postupak koji uključuje, ali se ne ograničava na:

- razvoj potpunih elektronskih kataloga nacionalnog kulturnog nasleđa, dostignuća savremenog stvaralaštva i učesnika u ovim oblastima;
- prevođenje iz fizičke u elektronsku formu nacionalnog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva i odgovarajuće dokumentacije;
- opisivanje nacionalnog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva i rad na razvoju jedinstvenih metapodataka;
- razvoj i povezivanje programske i fizičke mreže informacionih sistema o digitalizovanom nacionalnom kulturnom nasleđu i savremenom stvaralaštvu;
- istraživanje i digitalizovanje kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva;
- razvoj alata i instrumenata, uključujući i pravne, za različite vrste obrade i zaštite digitalizovanog nacionalnog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva, posebno izradu nacionalnog zaštitnog znaka (*watermark*);
- trajno čuvanje digitalizovanog nacionalnog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva, kao i kulturnog nasleđa nastalog u elektronskom, odnosno digitalnom obliku, uključujući i rešavanje

problema promene formata fizičkih nosača i zapisa digitalnih informacija, kao i obezbeđivanje čuvanja na više lokacija na pouzdanim nosačima (serveri savremenih i naprednih performansi, nestandardni CD i DVD nosači namenjeni arhivskom čuvanju, eksterni hard diskovi naprednih performansi i drugi nosači u skladu sa međunarodnim standardima potvrđenim u praksi);

- multimedijalno predstavljanje digitalizovanog nacionalnog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva;
- izrada akta o informacionoj bezbednosti u saradnji sa Nacionalnim centrom za prevenciju bezbednosti rizika u IKT;
- obezbeđivanje trajnog i pouzdanog pristupa digitalizovanoj građi, kao i optimalnog i bezbednog korišćenja te građe za najrazličitije namene bez ikakvih ograničenja.

Strateški principi kojih se treba pridržavati u procesu digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva opisani su u daljem tekstu.

- Insistiranje na kvalitetu sadržaja i pristupa digitalizovanom kulturnom nasleđu i savremenom stvaralaštvu trebalo bi da dugoročno stvori opštu društvenu svest o značaju kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva uopšte, kao i o njegovoj digitalizovanoj reprezentaciji. Posebno treba voditi računa o uključivanju digitalizovanog kulturnog nasleđa u nastavne programe škola i univerziteta i o dostupnosti svim zainteresovanim stranama, bez obzira na uzrast, fizička ograničenja, poznavanje jezika i tehničku obučenosť.
- Digitalizovano kulturno nasleđe i savremeno stvaralaštvo, kako ono javno dostupno, tako i ono za koje to iz opravdanih razloga nije slučaj, treba da bude čuvano i u arhivskoj formi, radi zaštite kulturnog nasleđa, promocije savremenog stvaralaštva i upotpunjavanja fondova institucija koje nisu u mogućnosti da budu u posedu originalnih kulturnih dobara.
- Jednom digitalizovano kulturno nasleđe i savremeno stvaralaštvo treba da se koristi za razvoj novih usluga i proizvoda. Digitalizovano kulturno nasleđe i savremeno stvaralaštvo treba da bude organizovano tako da se omogući njegovo istraživanje i primena u nauci, obrazovanju i, uopšte, izgradnji društva zasnovanog na znanju, kao i u ekonomskom razvoju zemlje.
- Dugoročno, digitalizovano i adekvatno reprezentovano kulturno nasleđe i savremeno stvaralaštvo treba da doprinesu očuvanju nacionalnog identiteta i kulturne raznolikosti našeg podneblja, kao i poboljšanju pozicije naše zemlje na globalnom planu.
- Posebno treba voditi računa o pristupačnosti digitalizovane građe i internet prezentaciji ustanova kulture, poštujući principe univerzalnog dizajna i univerzalnog pristupa, *Konvenciju UN o pravima osoba sa invaliditetom*, a u skladu sa *WAI standardima (Web Accessibility Initiative of the World Wide Web Consortium – W3C)*.
- U postupku digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva potrebno je slediti principe i standarde definisane na nacionalnom nivou i usklađene sa odgovarajućim međunarodnim smernicama koje su formulisali Unesko, Savet Evrope, Evropska unija i tako dalje, čime treba da bude postignuta interoperabilnost, kako u zemlji, tako i u okruženju. Posebno treba voditi računa o usklađenosti sa postojećim nacionalnim strategijama u relevantnim oblastima (*Strategija razvoja informacionog*

društva do 2020, Strategija razvoja obrazovanja do 2020, Strategija naučnog i tehnološkog razvoja 2016–2020, Strategija razvoja elektronskih komunikacija u Republici Srbiji od 2010 do 2020. godine), drugim pravnim aktima i preporukama (Lista standarda interoperabilnosti – verzija 1.0 i drugo) i strategijama važnim za razvoj ove oblasti u regionu i širem okruženju, kao što je *Strategija „Evropa 2020”, Digitalna agenda EU i Uneskova povelja o očuvanju digitalnog nasleđa*.

- Imajući u vidu multidisciplinarnost digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva, potrebno je ostvariti saradnju svih relevantnih učesnika procesa: pojedinaca, lokalnih, regionalnih, evropskih i drugih međunarodnih projekata, ustanova, organizacija i industrije, i to u oblasti kulture, istraživanja, obrazovanja, informaciono-komunikacionih tehnologija, turizma i itd. Za postizanje ove saradnje zadužen je Sektor za razvoj digitalne istraživačke infrastrukture u oblasti kulture i umetnosti Ministarstva kulture i informisanja.
- Saradnja domaćih kulturnih i naučnoistraživačkih institucija je neophodna jer je i na međunarodnom nivou uočeno da se bez istraživanja, inovacija i razvoja novih rešenja, digitalizacija kulturnog nasleđa i umetničkog stvaralaštva ne može uspešno sprovoditi. Ta saradnja se naročito odnosi na kreiranje odgovarajućih uputstava i vodiča, proučavanje, prilagođavanje i primenu standarda za digitalizaciju i obradu, izgradnju sistema zaštite digitalizovanog sadržaja i njegovo dugotrajno čuvanje uključujući rešavanje problema migracije prilikom pojave novih tehnologija, standarda i fizičkih nosilaca digitalnih informacija.
- Ustanove kulture u kojima će se sprovoditi digitalizacija kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva treba da, pored savremene opreme, poseduju i kompetentne kadrove koji će biti u stanju da realizuju odgovarajuće projekte i uspostave saradnju sa drugim učesnicima u procesu.
- Od posebnog značaja je sistematsko omogućavanje pristupa brzom/širokopojasnom internetu za sve domaće ustanove kulture. U skladu sa pretpostavljenim razvojem informacionog društva, internet treba da se koristi kao glavno sredstvo predstavljanja digitalizovanog kulturnog nasleđa.
- Digitalizacija kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva treba da bude zakonski definisana kao kulturna aktivnost, a primena informaciono-komunikacionih tehnologija kao opšti interes u kulturi, tako da digitalizacija postane obaveza ustanova koje se bave zaštitom, stvaralaštvom i predstavljanjem kulturnog nasleđa. Posebno je potrebno zakonski regulisati: mogućnost pristupa digitalnom sadržaju vodeći računa o zaštiti intelektualnih prava i privatnosti; prava na komercijalnu distribuciju dodatno obrađenih javno dostupnih digitalizovanih sadržaja; obaveznost depozita digitalnih verzija novih izdanja, kao i sadržaja koji su originalno nastali u digitalnoj formi, kod relevantnih institucija i obavezne rezervne kopije na predviđenom mestu van prostorija ustanove i prava automatskog prikupljanja digitalnih sadržaja (*Web-harvesting*).
- Širenje dobre prakse u oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i umetničkog stvaralaštva ima za cilj uzajamno upoznavanje i unapređenje znanja učesnika u procesu. Praćenjem ostvarenog napretka i upoznavanjem sa problemima koji su se pojavili kod drugih, proces digitalizacije kulturnog nasleđa i umetničkog stvaralaštva se može ubrzati i učiniti kvalitetnijim. Zbog toga je potrebno razviti okvir za komparativno

vrednovanje postignutih rezultata u okviru naše zemlje, kao i u odnosu na okruženje.

Poznavanje postojećeg kulturnog nasleđa i umetničkog stvaralaštva, njegove ugroženosti i dostupnosti, prethodi prevođenju kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva u digitalnu formu, zbog čega je razvoj potpunih kataloga nužan prvi korak za ostvarivanje uspešne digitalizacije. Postojanje digitalnih kataloga treba da obezbedi sistematski pristup digitalizaciji, kojim će se izbeći višestruka digitalizacija ili izostavljanje pojedinih delova.

Strategija razvoja digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva podrazumeva ostvarivanje ciljeva koje će u periodu od 2020. do 2029. godine u najvećoj meri dovesti do nivelisanja trenutnog raskoraka u nabavci i upotrebi savremene informacione i komunikacione tehnologije, osposobljenosti zaposlenih u ustanovama kulture i stvarnih potreba za digitalizacijom kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva.

Mera 5.1. Uspostavljanje regulatornog okvira digitalizacije koji uređuje obaveze i nadležnosti ustanova kulture i učesnika u procesu digitalizacije za implementaciju međunarodnih standarda (interoperabilnost)

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- izrada i usvajanje generalnog plana digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva;
- izrada i usvajanje pojedinačnih planova digitalizacije u skladu sa generalnom planom na nivou ustanova kulture;
- sprovođenje generalnog plana digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva uz reviziju registara kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva.

Mera 5.2. Umrežavanje postojećih, novih i nadograđenih baza u jedinstveni informacioni sistem

Ovom merom predviđen je rad na sledećem:

- pokretanje nacionalnog registra i agregatora digitalizovane građe za finalno korišćenje;
- jačanje kapaciteta ustanova u procesu digitalizacije u pravcu obezbeđivanja savremene mrežne infrastrukture, povezivanja na širokopolasni brzi internet, i čuvanja podataka;
- izrada jedinstvenog softverskog rešenja za dokumentaciju arheoloških istraživanja, mape i daljinskog sistema nadzora arheoloških lokaliteta;
- razvoj sistema rane detekcije oštećenja na pokretnom i nepokretnom kulturnom nasleđu (senzori, veštačka inteligencija i sl.).

ZAVRŠNA ODREDBA

Ovu strategiju objaviti u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

RS broj:

U Beogradu, _____ 2020. godine

NARODNA SKUPŠTINA

PRESEDNIK

Skraćenice

- AMRES – Akademska mreža Republike Srbije
 AP Vojvodina – Autonomna Pokrajina Vojvodina
 BDP – bruto domaći proizvod
 BISIS (BISIS) – Bibliotečki informacioni sistem
 BMS – Biblioteka Matice srpske
 GIS – Geografski informacioni sistem
 DKS – Društvo konzervatora Srbije
 EU – Evropska unija
 ZAPROKUL – Zavod za proučavanje kulturnog razvitka
 ZVKOV – Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja
 ZZPS – Zavod za zaštitu prirode Srbije
 ZZSK – Zavod(i) za zaštitu spomenika kulture
 ZIS – Zavod za intelektualnu svojinu Republike Srbije
 ZKV – Zavod za kulturu Vojvodine
 ZPD – zaštićeno prirodno dobro
 ZUOV – Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja
 IKOM – Međunarodni savet muzeja (*International Council of Museums*)
 IKOMOS – Međunarodni savet za spomenike i spomeničke celine
 IKROM – Međunarodni centar za proučavanje konzervacije i restauracije kulturnih dobara
 IMUS – softver za digitalizaciju muzejske dokumentacije
 IPA – Instrument pretpristupne pomoći
 IPI – Institut za pedagoška istraživanja
 ISS – Institut za standardizaciju Srbije
 JIE – Jugoistočna Evropa
 JLS – jedinica lokalne samouprave
 Kancelarija za KiM – Kancelarija za Kosovo i Metohiju
 KLjMP – Kancelarija za ljudska i manjinska prava
 KOBIS (COBISS) – Korporativni onlajn bibliografski sistem i servisi
 KSCD – Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom
 KTRR – Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost
 LGBT – lezbijke, gej, biseksualne i transrodne osobe
 MBS – Mreža biblioteka Srbije
 MGSI – Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture
 MDS – Muzejsko društvo Srbije
 MDULS – Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave

MEI – Ministarstvo za evropske integracije
MZŽS – Ministarstvo zaštite životne sredine
MKI – Ministarstvo kulture i informisanja
MOS – Ministarstvo omladine i sporta
MP – Ministarstvo pravde
MPNTR – Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja
MPRIV – Ministarstvo privrede
MRZBS – Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja
MS – Matica srpska
MSP – Ministarstvo spoljnih poslova
MTTT – Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija
MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova
MF – Ministarstvo finansija
NALED – Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj
NBS – Narodna biblioteka Srbije
NP – Narodno pozorište u Beogradu
NPAA – Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije
NSK – Nacionalni savet za kulturu
NSNM – Nacionalni saveti nacionalnih manjina
NR – Narodna republika
NCD – Nacionalni centar za digitalizaciju
N/A – nije primenljivo, nema podataka
OEBS – Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
OCD – Organizacije civilnog društva
PDV – porez na dodatu vrednost
PZZSK – Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture
PKS – Privredna komora Srbije
RAS – Razvojna agencija Srbije
REM – Regulatorno telo za elektronske medije
RZZSK – Republički zavod za zaštitu spomenika kulture
RZS – Republički zavod za statistiku
RNIDS – Registar nacionalnog internet domena Srbije
RS – Republika Srbija
RSD – međunarodna skraćenica za srpski dinar
RSZ – Republički sekretarijat za zakonodavstvo
RSJP – Republički sekretarijat za javne politike
RTV – Radio televizija Vojvodine

- RTS – Radio televizija Srbije
- SANU – Srpska akademija nauka i umetnosti
- SE – Savet Evrope
- SKGO – Stalna konferencija gradova i opština
- SNP – Srpsko narodno pozorište u Novom Sadu
- SPC – Srpska pravoslavna crkva
- SFA – Srpska filmska asocijacija
- SFRJ – Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija
- TOS – Turistička organizacija Srbije
- UN – Ujedinjene nacije
- UNESKO (Unesko) – Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu
- UNMIK – Privremena administrativna misija Ujedinjenih nacija na Kosovu (*United Nations Interim Administration Mission in Kosovo*)
- UU – Univerzitet umetnosti
- FCS – Filmski centar Srbije
- CID Unesko (CID UNESKO) – Međunarodni plesni savet Unesko
- CIK – Centralni institut za konzervaciju
- WAI standardi – Web Accessibility Initiative of the World Wide Web Consortium – W3C
- WIPO metodologija – metodologija Svetske organizacije za intelektualnu svojinu (World Intellectual Property Organization)

ANEKS 1

Zakoni, podzakonski akti i potvrđena međunarodna dokumenta u oblasti kulture

U oblasti kulture u Republici Srbiji na snazi su sledeći zakoni i podzakonska akta:⁵⁹

- Zakon o planskom sistemu Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 30/18)
- Zakon o izdavanju publikacija („Službeni glasnik RS”, br. 37/91, 53/93 – dr. zakon, 67/93 – dr. zakon, 48/94 – dr. zakon, 135/04 i 101/05 – dr. zakon);
- Zakon o obnovi kulturno-istorijskog nasleđa i podsticanju razvoja Sremskih Karlovaca („Službeni glasnik RS”, br. 37/91, 53/93 – dr. zakon, 67/93 – dr. zakon, 48/94 – dr. . zakon i 101/05 – dr. zakon);
- Zakon o Matici srpskoj („Službeni glasnik RS”, broj 49/92);
- Zakon o osnivanju Muzeja žrtava genocida („Službeni glasnik RS”, br. 49/92, 53/93 – dr. zakon, 67/93 – dr. zakon, 48/94 – dr. zakon i 101/05 – dr. zakon);
- Zakon o kulturnim dobrima („Službeni glasnik RS”, br. 71/94, 52/11 – dr. zakon, 99/11 – dr. zakon);
- Zakon o Srpskoj književnoj zadruzi („Službeni glasnik RS”, broj 20/97);
- Zakon o kulturi („Službeni glasnik RS”, br. 72/09, 13/16 , 30/16 – ispr. i 6/20);
- Zakon o autorskim i srodnim pravima („Službeni glasnik RS”, br. 104/09, 99/11, 119/12 i 29/16 – US);
- Zakon o zadužbinama i fondacijama („Službeni glasnik RS”, br. 88/10 i 99/11 – dr. zakon);
- Zakon o staroj i retkoj bibliotečkoj građi („Službeni glasnik RS”, broj 52/11);
- Zakon o obaveznom primerku publikacije („Službeni glasnik RS”, br. 52/11 i 13/16);
- Zakon o bibliotečko-informacionoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, broj 52/11);
- Zakon o kinematografiji („Službeni glasnik RS”, br. 99/11, 2/12 – ispravka i 46/14 – US);
- Zakon o turizmu („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 99/11 – dr. zakon, 93/12 i 84/15);
- Zakon o budžetskom sistemu („Službeni glasnik RS”, br. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 – ispr., 108/13, 142/14, 68/15 – dr. zakon, 103/15, 99/16, 113/17, 95/18, 31/19 i 72/19);
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije o nepokretnostima koje uživaju prethodnu zaštitu („Službeni glasnik RS”, broj 19/95);
- Pravilnik o obrascima za dokumentaciju koja se vodi o arheološkom iskopavanju i istraživanju („Službeni glasnik RS”, broj 19/95);

⁵⁹ Redosled je prema godini donošenja osnovnog teksta, najpre zakona, a potom podzakonskih akata.

- Pravilnik o bližim uslovima za početak rada i obavljanje delatnosti ustanova zaštite kulturnih dobara („Službeni glasnik RS”, broj 21/95);
- Pravilnik o podacima koji se upisuju u registar, načinu vođenja registra i centralnog registra nepokretnih kulturnih dobara i o dokumentaciji o ovim kulturnim dobrima („Službeni glasnik RS”, br. 30/95 i 37/95);
- Pravilnik o programu stručnog ispita u delatnosti zaštite kulturnih dobara i načinu njegovog polaganja („Službeni glasnik RS”, br. 11/96 i 15/96 – ispravka);
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije registratorskog materijala koji uživa prethodnu zaštitu („Službeni glasnik RS”, broj 28/96);
- Pravilnik o registrima umetničko-istorijskih dela („Službeni glasnik RS”, broj 35/96);
- Pravilnik o registrima filmske građe („Službeni glasnik RS”, broj 47/96);
- Pravilnik o stavljanju oznaka na nepokretna kulturna dobra („Službeni glasnik RS”, broj 51/96);
- Pravilnik o registrima arhivske građe („Službeni glasnik RS”, broj 24/97);
- Pravilnik o ulaganjima u kulturu koja se priznaju kao rashod („Službeni glasnik RS”, broj 78/18);
- Uredba o bližim uslovima i načinu dodele priznanja za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi, odnosno kulturi nacionalnih manjina („Službeni glasnik RS”, broj 36/10);
- Uredba o upravljanju kapitalnim projektima („Službeni glasnik RS”, broj 51/19);
- Pravilnik o sadržini i načinu vođenja centralne evidencije ustanova kulture osnovanih sredstvima u javnoj svojini sa sedištem na teritoriji Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 38/10);
- Uredba o uslovima, kriterijumima i načinu sticanja, odnosno oduzimanja statusa ustanove kulture od nacionalnog značaja („Službeni glasnik RS”, broj 40/10);
- Pravilnik o sadržini i načinu vođenja evidencije lica koja samostalno obavljaju umetničku ili drugu delatnost u oblasti kulture („Službeni glasnik RS”, broj 41/10);
- Pravilnik o sastavu i načinu rada Komisije za utvrđivanje reprezentativnosti udruženja u kulturi i o bližim uslovima i načinu utvrđivanja i prestanka statusa reprezentativnog udruženja u kulturi („Službeni glasnik RS”, br. 57/10 i 21/13); Uredba o republičkim nagradama za poseban doprinos razvoju kulture („Službeni glasnik RS”, broj 91/10);
- Pravilnik o bližoj sadržini i načinu vođenja registra zadužbina i fondacija („Službeni glasnik RS”, broj 16/11);
- Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra predstavništava stranih zadužbina i fondacija („Službeni glasnik RS”, broj 16/11);
- Pravilnik o dostavljanju obaveznog primerka elektronskih publikacija depozitnim bibliotekama i njihovom korišćenju („Službeni glasnik RS”, broj 98/11);
- Pravilnik o čuvanju, zaštiti i korišćenju obaveznog primerka publikacija u depozitnim bibliotekama („Službeni glasnik RS”, broj 98/11);

- Pravilnik o kriterijumima za sticanje statusa istaknutog umetnika, odnosno istaknutog stručnjaka u kulturi („Službeni glasnik RS”, broj 58/12);
- Pravilnik o Programu stručnih ispita u bibliotečko-informacionoj delatnosti, načinu njihovog polaganja i visini naknade za rad članova Komisije za polaganje stručnih ispita („Službeni glasnik RS”, broj 123/12);
- Pravilnik o stalnom stručnom usavršavanju u bibliotečko-informacionoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, broj 18/13);
- Pravilnik o bližim uslovima za sticanje viših stručnih zvanja u bibliotečko-informacionoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, broj 22/13);
- Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje bibliotečko-informacione delatnosti javnih biblioteka („Službeni glasnik RS”, broj 13/13);
- Pravilnik o nacionalnim standardima za obavljanje bibliotečko-informacione delatnosti („Službeni glasnik RS”, broj 39/13);
- Pravilnik o inventarisanju, obradi, reviziji i otpisu bibliotečko-informacione građe i izvora, kao i vođenju evidencije o bibliotečko-informacionoj građi i izvorima („Službeni glasnik RS”, broj 47/13);
- Pravilnik o bližim uslovima i načinu korišćenja stare i retke bibliotečke građe („Službeni glasnik RS”, broj 22/13);
- Pravilnik o merama tehničke zaštite stare i retke bibliotečke građe („Službeni glasnik RS”, broj 22/13);
- Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registara kategorisane stare i retke bibliotečke građe („Službeni glasnik RS”, broj 22/13);
- Pravilnik o načinu, merilima i kriterijumima za izbor projekata u kulturi koji se finansiraju i sufinansiraju iz budžeta Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 10/16);
- Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina („Službeni list SRJ”, broj 11/02, „Službeni list SCG”, broj 1/03 – Ustavna povelja i „Službeni glasnik RS”, br. 72/09 – dr. zakon, 97/13 –US i 47/18);
- Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina („Službeni glasnik RS”, br. 72/09, 20/14 –US, 55/14 i 47/18).

Deo normativnog okvira kulture predstavljaju i međunarodni akti čije je poštovanje Republika Srbija preuzela na sebe kao pravni naslednik Jugoslavije, odnosno koje je potvrdila kao samostalna država:

- Povelja Ujedinjenih nacija, San Francisko, 1945 („Službeni list DFJ”, broj 69/45);
- Univerzalna deklaracije o ljudskim pravima, 1948;
- Konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, Hag, 1954 („Službeni list FNRJ”, broj 4/56);
- Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije („Službeni list SFRJ”, broj 31/67);
- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima („Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori”, broj 7/71);
- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima („Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori”, broj 7/71);

- Konvencija o merama za zabranu i sprečavanje nedozvoljenog uvoza, izvoza i prenosa svojina kulturnih dobara, Unesco, Pariz, 1970 („Službeni list SFRJ”, broj 50/73);
- Konvencija o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine, Pariz, 1972 („Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori”, broj 56/74);
- Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena („Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori”, broj 11/81);
- Protokol uz sporazum o uvozu predmeta prosvetnog, naučnog i kulturnog karaktera („Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori”, broj 7/81);
- Konvencija o pravima deteta („Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori”, broj 15/90 i „Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori”, br. 4/96 i 2/97);
- Konvencija o zaštiti evropskog arhitektonskog blaga, Granada, 1985 („Službeni list SFRJ”, broj 4/91);
- Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina („Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori”, broj 6/98);
- Evropska konvencija o kinematografskoj koprodukciji, Strazbur, 1992 („Službeni list SCG – Međunarodni ugovori”, broj 2/04);
- Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima („Službeni glasnik SCG – Međunarodni ugovori”, broj 18/05);
- Konvencija o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, Arhus, 1998 („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 38/09);
- Evropska konvencija o zaštiti arheološkog nasleđa, La Valeta, 1992 [2007] („Službeni glasnik RS”, broj 42/09);
- Konvencija o zaštiti i unapređenju raznolikosti kulturnih izraza, Unesco, Pariz, 2005 („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 42/09);
- Evropska konvencija o prekograničnoj televiziji, Strazbur, 1989 („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 42/09);
- Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 42/09);
- Okvirna konvencija Saveta Evrope o važnosti kulturnog nasleđa za društvo, Faro, 2005 („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 1/10);
- Konvencija o očuvanju nematerijalnog kulturnog nasleđa, Unesco, Pariz, 2003 („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 1/10);
- Evropska konvencija o kulturnom predelu, Firenca, 2000 („Službeni glasnik RS” – Međunarodni ugovori”, broj 4/11).

Dokument JP:	Strategija razvoja kulture Republike Srbije 2020-2029						
Akcioni plan:	Akcioni plan Strategije razvoja kulture Republike Srbije 2020-2022						
Koordinacija i izveštavanje	Ministarstvo kulture i informisanja						
Krovni dokument JP:	Zakon o kulturi („Službeni glasnik“ br.72/09, 13/16, 30/16 – ispravka i 6/20)						
Opšti cilj-Unapređenje uloge kulture u životu građana Republike Srbije							
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja							
Pokazatelj (i) na nivou opšteg cilja (pokazatelj efekta)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	Poslednja godina važenja AP	
Broj poseta građana Republike Srbije kulturnim programima, odnosno broj korisnika ustanova kulture	broj	Izveštaj MKI Izveštaj ZAPROKUL Izveštaj NBS	9.941.535	2018	11.000.000	2022	
Posebni cilj 1: Unapređenje regulatornog okvira, institucionalnih kapaciteta i sistema finansiranja u kulturi							
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja							
Pokazatelj(i) na nivou posebnog cilja (pokazatelj ishoda)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP
Broj usvojenih zakona u oblasti kulturnog nasleđa, savremenog stvaralaštva i kreativnih industrija	broj	Službeni glasnik	0	2019	5	6	7
Iznos sredstava MKI na godišnjem nivou za reprezentativna udruženja u kulturi u cilju unapređenja socijalnog položaja samostalnih umetnika i stručnjaka u kulturi	RSD	Izveštaj MKI	45.000.000	2019	45.000.000	50.000.000	50.000.000
Mera 1.1: Unapređenje opšteg zakonskog okvira u kulturi i usklađivanje sa propisima iz drugih oblasti od značaja za kulturu							
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja							
Period sprovođenja: 2020–2022.				Tip mere: regulatorna			

Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Učešće realizovanih u ukupnom broju pokrenutih inicijativa za izmene i dopune drugih zakona i propisa koji su od važnosti za kulturu	Procenat pokrenutih inicijativa koje su uspešno realizovane	Izveštaj MKI o pokrenutim i prosleđenim inicijativama dobijenim od drugih subjekata; Službeni glasnik	0%	2019	50%	50%	50%	
Izvor finansiranja mere ⁶⁰		Veza sa programskim budžetom ⁶¹		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din. ^{**}				
				U godini 2020		U godini 2021	U godini 2022	
/				0		0	0	
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ⁶²	Veza sa programskim budžetom ⁶³	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ⁶⁴		
						2020	2021	2022
1.1.1 Kreiranje i pokretanje inicijativa za izmenu zakona od strane MKI, kao i obrada i prosleđivanje istih dobijenih od drugih	MKI	drugi subjekti u kulturi koji dostavljaju inicijative	kontinuirano					

⁶⁰ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁶¹ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁶² Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁶³ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁶⁴ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

organa i organizacija, a radi usklađivanja sa drugim propisima i uvažavanja specifičnosti i interesa u kulturi								
Mera 1.2: Unapređenje i razvoj kapaciteta u oblasti kulturnog nasleđa								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020–2022.					Tip mere: regulatorna			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Broj usvojenih zakona u oblasti kulturnog nasleđa	broj	Službeni glasnik	0	2019	3	4	5	
Izvor finansiranja mere ⁶⁵	Veza sa programskim budžetom ⁶⁶		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din. ^{**}					
			U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022	
Prihodi iz budžeta	1201-0001, 1202-0001		486		249		0	
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ⁶⁷	Veza sa programskim budžetom ⁶⁸	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ⁶⁹		
						2020	2021	2022
1.2.1. Donošenje Zakona	MKI	ustanove zaštite	2020	Budžetska sredstva MKI	PG: 1201 PA: 0001,	12		

⁶⁵ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁶⁶ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁶⁷ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁶⁸ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁶⁹ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

o kulturnom nasleđu					EK: 422			
1.2.2 Donošenje Zakona o zaštiti nepokretnih kulturnih dobara	MKI	ustanove zaštite	2020	Budžetska sredstva MKI	PG: 1201; PA: 0001; 422	12		
1.2.3 Donošenje Zakona o muzejskoj delatnosti	MKI	ustanove zaštite	2020	Budžetska sredstva MKI	PG: 1201 PA: 0001 EK: 422 (12) PG: 1202 PA: 0001 EK: 423 (450)	462		
1.2.4 Donošenje Zakona o Ustanovi spomen-žrtve (Staro sajmište)	MKI	ustanove zaštite, Republička direkcija za imovinu, Grada Beograda, MPNTR, MRZBS	2020					
1.2.5 Donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti stare i retke bibliotečke građe i odgovarajućih podzakonskih akata	MKI	ustanove zaštite	2021	Budžetska sredstva MKI	PG: 1201 PA: 0001 EK: 422		12	
1.2.6 Unapređenje standarda u oblasti obavljanja arhivske, muzejske i zaštite nepokretnih kulturnih dobara	MKI	/	2021	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA: 0001, 0011 EK: 423		237	

kroz usvajanje Pravilnika								
Mera 1.3: Stvaranje povoljnog ambijenta za razvoj i unapređenje savremenog stvaralaštva i kreativnih industrija								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020–2022.				Tip mere: regulatorna				
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Broj usvojenih zakona u oblasti savremenog stvaralaštva i kreativnih industrija	broj	Službeni glasnik	0	2019	1	1	2	
Izvor finansiranja mere ⁷⁰	Veza sa programskim budžetom ⁷¹		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**					
			U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022	
Prihodi iz budžeta	1201-0001		12		0		12	
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ⁷²	Veza sa programskim budžetom ⁷³	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ⁷⁴		
						2020	2021	2022
1.3.1 Donošenje Zakona o audiovizuelnim delatnostima	MKI	/	2020	Budžetska sredstva MKI	PG: 1201 PA: 0001 EK: 422	12		
1.3.2 Donošenje Zakona	MKI	/	2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1201 PA: 0001			12

⁷⁰ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁷¹ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁷² Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁷³ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁷⁴ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

o pozorištu				EK: 422			
Mera 1.4: Uspostavljanje regulatornog okvira u oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva							
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja							
Period sprovođenja: 2020–2022.				Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP
Usvojene smernice, preporuke i pravilnici koji definišu prava i obaveze učesnika u procesu digitalizacije i delegiranja nadležnosti u oblasti digitalizacije na matične regionalne i lokalne ustanove kulture	0-ne 1-da	Službeni glasnik	0	2019	1	1	1
Usvojen pravilnik koji reguliše pravni okvir u procesu digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva	0-ne 1-da	Službeni glasnik	0	2019	1	1	1
Usvojena normativna rešenja radi utvrđivanja metapodataka, odnosno sistema rečnika za opisivanje digitalizovanog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva u skladu sa međunarodnim terminima	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	0	1
Udeo javnih ustanova kulture koje redovno izveštavaju o usvojenim normativnim rešenjima u ukupnom broju javnih ustanova kulture	%	Izveštaj MKI	0%	2019	0%	100%	100%

Izvor finansiranja mere ⁷⁵		Veza sa programskim budžetom ⁷⁶		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**				
				U godini 2020	U godini 2021	U godini 2022		
Prihodi iz budžeta		1202-0009		1.495	0	0		
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ⁷⁷	Veza sa programskim budžetom ⁷⁸	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ⁷⁹		
						2020	2021	2022
1.4.1 Izrada smernica i preporuka radi definisanja prava i obaveza učesnika u procesu digitalizacije i delegiranje nadležnosti u oblasti digitalizacije na matične regionalne i lokalne ustanove kulture	MKI		2020	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA: 0009 EK: 423	670		
1.4.2 Unapređenje zakonodavnog okvira u oblasti digitalizacije kulturnog nasleđa i	MKI		2020	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202, PA: 0009, EK: 424	325		

⁷⁵ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁷⁶ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁷⁷ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁷⁸ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁷⁹ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

savremenog stvaralaštva kroz izradu Pravilnika								
1.4.3 Razvijanje sistema rečnika kontrolisanih termina i metapodataka za potrebe opisivanja digitalizovanog kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva u skladu sa međunarodnim terminima	MKI		2022					
1.4.4 Praćenje primene usvojenih normativnih rešenja u javnim ustanovama kulture	MKI	ustanove kulture	2021	Budžetska sredstva MKI	PG 1202 PA 0009 EK 424	500		
Mera 1.5: Unapređenje upravljanja u sistemu kulture								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020–2022.				Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu				
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Učešće ustanova kulture koje su donele strateške planove u odnosu na ustanove kulture u	%	Izveštaj ZAPROKUL	0%	2019	0%	30%	100%	

kojima je planirano donošenje strateških planova							
Učešće programskih aktivnosti u budžetima ustanova kulture	%	Izveštaji odabranih ustanova kulture	20%	2019	20%	25%	30%
Usvojena izmena Uredbe o bližim uslovima i načinu dodele priznanja za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi, odnosno kulturni nacionalnih manjina	0-ne 1-da	Službeni glasnik	0	2019	1	1	1
Broj usvojenih pravilnika u oblasti muzejske i delatnosti zaštite nepokretnih kulturnih dobara	broj	Službeni glasnik RS Izveštaj MKI	0	2019	3	3	3
Broj usvojenih planova upravljanja za kulturna dobra sa Unesco liste svetske baštine	broj	Izveštaj MKI i ustanova kulture nadležne za lokalitete	0	2019	0	0	4
Redefinisiran pravilnik o unutrašnjoj organizaciji pozorišta po ugledu na evropske prakse	0-ne 1-da	Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji,	0	2019	0	0	1
Izvor finansiranja mere ⁸⁰	Veza sa programskim budžetom ⁸¹		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din. **				
				U godini 2020	U godini 2021	U godini 2022	

⁸⁰ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁸¹ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

Prihodi iz budžeta		1203-0007, 1201-0004,1202, 1202-0010,1202-0001		0	11.477	6.627		
Sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena				737.700	737.700	737.700		
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ⁸²	Veza sa programskim budžetom ⁸³	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ⁸⁴		
						2020	2021	2022
1.5.1. Izrada strateških planova na nivou ustanova kulture	ZAPROKUL	MKI	2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1203; PA: 0007; EK: 423		1.500	
1.5.2. Edukacija kadrova u ustanovama kulture radi jačanja kapaciteta za apliciranje kod različitih finansijera i fondova	MKI	ZAPROKUL	2022	Budžetska sredstva MKI	PG 1203 PA 0007 EK 423		600	600
1.5.3. Podrška radu reprezentativnih i strukovnih udruženja radi obezbeđivanja socijalne sigurnosti što većeg broja samostalnih umetnika i	MKI	reprezentativna udruženja	2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1201 PJ: 0004 EK: 481		5.000	5.000

⁸² Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁸³ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁸⁴ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

stručnjaka u kulturi								
1.5.4. Unapređenje načina dodele priznanja za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi kroz izmenu Uredbe o bližim uslovima i načinu dodele priznanja za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi, odnosno kulturi nacionalnih manjina, odnosno redefinisane postojećih kriterijuma za dodelu priznanja, i dodela priznanja	MKI		2021					
1.5.5. Definisanje liste prioriteta i trogodišnjeg plana finansiranja rada zadužbina i fondacija u kulturi	MKI		2020	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202, EK: 481	15.000*	15.000*	15.000*
1.5.6. Kreiranje mreža komunikacije i koordinacije aktivnosti ustanova zaštite	MKI		2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202, PA: 0010 EK: 411 – 414,373 412 – 70.753; 414 – 8.887	722.700*	722.700*	722.700*

					415 – 11.200; 416 – 9.965 421 – 51.484 422 – 15.500 423 – 63.803 424 – 6.790 425 – 18.200 426 – 19.730 511 – 4.000 512 – 27.150 515 - 865			
1.5.7. Izrada analize potreba za reorganizacijom upravnih i stručnih funkcija u službi zaštite kulturnih dobara	MKI		2021	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA: 0001 EK: 423		350	
1.5.8. Donošenje planova upravljanja za nepokretno kulturno nasleđe sa Unesco Liste svetske baštine	MKI		2021	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA: 0010 EK: 423 (1.000); 424 (2.000)		3.000	
1.5.9. Izrada analize stanja i unapređenje organizacione strukture pozorišta po uzoru na savremene evropske prakse	MKI	pozorišne ustanove, ZAPROKUL	2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1203 PJ: 0007 EK: 423		1.027	1.027

(posebno Narodnog pozorišta u Beogradu i Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu)								
Mera 1.6: Usavršavanje i osposobljavanje kadrova za rad u kulturi								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020–2022.					Tip mere: Institucionalno upravljačko organizaciona			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Broj novozaposlenih u ustanovama kulture	broj	Izveštaj MKI	0	2019	0	51	51	
Izvor finansiranja mere ⁸⁵		Veza sa programskim budžetom ⁸⁶		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**				
				U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022
Prihodi iz budžeta		1203-0007, 1202-0010		0		0		0
Sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena				0		82.000		62.000
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ⁸⁷	Veza sa programskim budžetom ⁸⁸	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ⁸⁹		
						2020	2021	2022
1.6.1. Unapređenje kadrovskih	MKI		2022	Budžetska sredstva MKI	PG:1203, PA: 0007 EK: 411, 412		82.000*	62.000*

⁸⁵ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁸⁶ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁸⁷ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁸⁸ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁸⁹ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

kapaciteta ustanova kulture					(60.000*) PG: 1202 PA: 0010 EK: 411,412 (84.000*)			
Mera 1.7: Razvoj istraživačko-informacionih sistema								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020–2022.					Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini t+1	Ciljana vrednost u godini t+2	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Broj klasa u okviru sistema e-Kultura	broj	Izveštaj ZAPROKUL	3	2019	4	5	6	
Uspostavljen elektronski sistem prijave na konkurse MKI	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	1	1	1	
Izrađen registar o otuđenim kulturnim dobrima	0-ne 1-da	Izveštaj MKI, Službeni glasnik RS	0	2019	1	1	1	
Broj usvojenih pravilnika za kulturno nasleđe u opasnosti za njegovu evidenciju i načine sanacije	broj	Izveštaj MKI, Službeni glasnik RS	0	2019	0	2	2	
Izrađen pravilnik o sadržaju evidencije o srpskom kulturnom nasleđu izvan granica	0-ne 1-da	Izveštaj MKI, Službeni glasnik RS	0	2019	0	0	1	

RS								
Izvor finansiranja mere ⁹⁰		Veza sa programskim budžetom ⁹¹			Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**			
					U godini 2020	U godini 2021	U godini 2022	
Prihodi iz budžeta		1203-0007, 1202-0011			0	500	500	
Sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena					5.000	2.000	0	
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ⁹²	Veza sa programskim budžetom ⁹³	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ⁹⁴		
						2020	2021	2022
1.7.1. Unapređenje postojećeg informacionog sistema ZAPROKUL-a e-Kultura	ZAPROKUL		kontinuirano	Budžetska sredstva MKI	PG: 1203 PA: 0007 EK: 512 (500) PG: 1203 PA 0007 EK: 423 (500)		500	500
1.7.2. Kreiranje elektronskog sistema prijave na konkurs MKI uz uspostavljanje javno dostupne baze podataka o realizovanim projektima	MKI	ZAPROKUL	2020					
1.7.3.	MKI	MUP	2021	Budžetska	PG: 1202,	5.000*	2.000*	

⁹⁰ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁹¹ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁹² Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁹³ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁹⁴ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

Izrada registra o otuđenim kulturnim dobrima uz edukaciju policijskih i carinskih službenika za njegovo korišćenje, kao i prepoznavanje i vraćanje otuđenih dobara				sredstva MKI	PA: 0011 EK: 423			
1.7.4. Izrada registra kulturnog nasleđa u opasnosti i uputstva za saniranje prioriternih rizika	MKI		2021					
1.7.5. Izrada registra srpskog kulturnog nasleđa izvan granica Republike Srbije	MKI	RZZSK	2022					
Mera 1.8: Unapređenje međuresorne, međusektorske i saradnje različitih nivoa vlasti								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020–2022.				Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu				
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Broj predstavnika JLS, JUK i drugih zainteresovanih strana u okviru mreže	broj	Izveštaj MKI	0	2019	0	350	500	

saradnika u kulturi							
Broj zajedničkih aktivnosti i predloga u okviru unapređene saradnje sa MPNTR	broj	Izveštaj MKI i MPNTR	0	2019	2	4	6
Broj predloženih programa za uvođenje multidisciplinarnih studijskih programa specifičnih za kulturu u visokoškolski sistem	broj	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	3
Potpisan Protokol o saradnji o otkupu knjiga za školske biblioteke	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	1
Broj obrazovnih ustanova koje koriste u nastavi pretraživač kulturnog nasleđa RS	broj	Izveštaj MKI i ZAPROKUL	0	2019	0	100	300
Učešće izdavača koji koriste pretraživač kulturnog nasleđa RS u ukupnom broju izdavača	%	Izveštaj MKI	0%	2019	0%	50%	100%
Iznos finansijskih sredstava MKI za izradu kapitalnih enciklopedijskih i leksikografskih izdanja SANU i MS	RSD	Izveštaj MKI, MPNTR	32.330.000	2019	35.563.000	45.563.000	45.563.000
Iznos finansijskih sredstava MKI za postavljanje signalizacije na značajnim kulturno-turističkim tačkama prema prioritetu	RSD	Izveštaj MKI	0	2019	1.070.000	0	0
Izrađen nacionalni digitalni kulturno-turistički vodič i druga softverska rešenja, koja koriste odrednice Pretraživača kulturnog	0-ne 1-da	Izveštaj MKI, TOS,MTTT	0	2019		0	1

nasleđa u prezentovanju turističkog sadržaja								
Izvor finansiranja mere ⁹⁵		Veza sa programskim budžetom ⁹⁶		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**				
				U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022
Prihodi iz budžeta		1202-0009, 1203-0003, 1202-0010, 0201-000		4.303		20.233		13.233
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ⁹⁷	Veza sa programskim budžetom ⁹⁸	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ⁹⁹		
						2020	2021	2022
1.8.1. Formiranje mreže saradnika u oblasti kulture na svim nivoima radi saradnje u svim oblastima kulture	MKI	ZAPROKUL	2021					
kultura i obrazovanje								
1.8.2. Prikupljanje predloga za nove vidove saradnje sa MPNTR	MKI, MPNTR	ZAPROKUL, ZUOV	kontinuirano					
1.8.3. Iniciranje uvođenja studijskih programa specifičnih za	MKI	MPNTR, univerziteti	2022					

⁹⁵ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁹⁶ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁹⁷ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

⁹⁸ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

⁹⁹ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

kulturu u visokoškolske ustanove								
1.8.4. Obogaćivanje fonda školskih biblioteka kroz organizovan otkup knjiga od strane MKI i MPNTR	MKI	MPNTR	2020					
1.8.5. Uključivanje Pretraživača kulturnog nasleđa u nastavu na svim nivoima obrazovanja	MKI, ZAPROKUL	ZUOV, MPNTR, obrazovne ustanove, izdavači udžbenika	2021	Budžetska sredstva MKI	PG 1202 PA 0009 EK 424		5.000	
kultura i nauka								
1.8.6. Razvoj kapitalnih leksikografskih i enciklopedijskih projekata kroz podršku iz budžeta MKI i MPNTR u izradi rečnika i drugih leksikografskih izdanja SANU i MS	MKI	MPNTR	2022	Budžetska sredstva MKI, MPNTR	MKI- PG: 1203 PA: 0003 EK: 424(10.000), 481 (10.000) MPNTR – PG: 0201 PA: 0001 EK: 424 (9.699)	3.233	13.233	13.233
1.8.7. Istraživanje teme genocida nad srpskim narodom u	MKI	Muzej žrtava genocida Muzej „Staro sajmište“	2022					

20. veku u okviru negovanja kulture sećanja, kroz podršku naučnoistraživačkim i obrazovnim projektima i programima, i javna prezentacija saznanja o ovoj temi u zemlji i inostranstvu								
kultura i turizam								
1.8.8. Prikupljanje predloga za nove vidove saradnje sa MTTT	MKI, MTTT		kontinuirano					
1.8.9. Mapiranje i razvoj ključnih kulturno-turističkih proizvoda i destinacija privlačnih za domaće i strane turiste u saradnji MKI, MTTT i TOS	MKI	MTTT, TOS	2021					
1.8.10. Promovisanje postojećih evropskih kulturnih ruta na teritoriji Republike Srbije (Art Nouveau,	MKI, ZAPROKUL	MTTT, TOS	2022					

Evropski put grobalja, Transromanika, Put rimskih careva i dunavski put vina, Iter vitis ruta, Evropska ruta industrijskog nasleđa, Iron Curtain Trail)								
1.8.11. Postavljenje i obnavljanje turističke signalizacije na značajnim kulturno-turističkim tačkama	MKI		2020	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202; PA: 0010 EK: 423 (350); 424 (720)	1.070		
1.8.12. Uvođenje korišćenja Pretraživača kulturnog nasleđa Republike Srbije u digitalne turističke vodiče, aplikacije i platforme	MKI	TOS	2021	Budžetska sredstva MKI	PG 1202 PA 0009 EK 424,		2.000	
 kreativne industrije i preduzetništvo u kulturi								
1.8.13. Prikupljanje predloga za nove vidove saradnje sa MPRIV	MKI, MPRIV		kontinuirano					
Mera 1.9: Unapređenje zaštite i promocije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva na teritoriji AP Kosovo i Metohija								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020–2022.				Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u				

				planskom sistemu			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP
Uspostavljen jedinstveni sistem zaštite nasleđa na prostoru AP KiM, uključujući oštećena i srušena kulturna dobra	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	1
Učešće obučanih zaposlenih u ukupnom broju zaposlenih u ustanovama zaštite na teritoriji AP KiM	%	Izveštaj MKI	0%	2019	0%	50%	100%
Iznos finansijskih sredstva za gostovanja subjekta u kulturi sa teritorije AP KiM u drugim gradovima u Srbiji i obrnuto	RSD	Izveštaj MKI	0	2019	0	1.000.000	0
Izvor finansiranja mere ¹⁰⁰	Veza sa programskim budžetom ¹⁰¹		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**				
			U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022
Prihodi iz budžeta	1203-0007, 1202-0010		0		1.000		0
Sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena			0		1.000		0
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi	Organi partneri u sprovođenju	Rok za završetak	Izvor finansiranja ¹⁰²	Veza sa programskim	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹⁰⁴	

¹⁰⁰ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹⁰¹ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹⁰² Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹⁰⁴ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

	aktivnost	aktivnosti	aktivnosti		budžetom ¹⁰³	2020	2021	2022
1.9.1.	MKI	Kancelarija za KiM, RZZSK, Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture Leposavić	2021					
1.9.2.	MKI	Kancelarija za KiM	2021	Budžetska sredstva MKI	PG 1203 PA 0007 EK 423 – 500 EK 515 – 500		1.000	
1.9.3.	MKI	Kancelarija za KiM	2022					
1.9.4.	MKI	Kancelarija za KiM	2022					

¹⁰³ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

bezbednost kulturnog nasleđa i onemogućavanje njegovog namernog uništavanja								
1.9.5. Omogućavanje posebnog tretmana srušenih i oštećenih kulturnih dobara na teritoriji AP KiM	MKI	Kancelarija za KiM, RZZZSK, Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture Leposavić	2022					
1.9.6. Promocija kulturnog nasleđa na teritoriji AP KiM u javnosti	MKI	Kancelarija za KiM, RZZZSK, Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture Leposavić	kontinuirano	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA: 0010 EK: 423		1.000*	
1.9.7. Unapređenje i promocija savremenog stvaralaštva na teritoriji AP KiM u javnosti	MKI	Kancelarija za KiM	2020					
Mera 1.10: Negovanje srpskog jezika i ćirilicnog pisma i povezivanje srpskog kulturnog prostora								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020–2022.				Tip mere: Podsticajna				
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Broj JLS koje su usvojile stimulatívne mere za privrednike prilikom isticanja logoa i firme na ćirilicnom pismu	broj	Službeni glasnik; službeni listovi JLS	1	2019	5	10	20	

Iznos budžetskih sredstava MKI za podršku kulturnih delatnosti Srba u inostranstvu putem konkursa	RSD	Izveštaj MKI	12.400.000	2019	12.400.000	14.800.000	15.280.000	
Izvor finansiranja mere ¹⁰⁵	Veza sa programskim budžetom ¹⁰⁶		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**					
			U godini 2020	U godini 2021	U godini 2022			
Prihodi iz budžeta	1203-0010		0	2.400	2.880			
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ¹⁰⁷	Veza sa programskim budžetom ¹⁰⁸	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹⁰⁹		
						2020	2021	2021
1.10.1. Stimulisanje privrednih subjekata da prilikom isticanja firme i logoa koriste ćirilički ispis	JLS		2020					
1.10.2. Jačanje podrške projektima kulturne delatnosti Srba u inostranstvu	MKI		2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1203 PA: 0010 EK: 424		2.400	2.880

¹⁰⁵ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹⁰⁶ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

¹⁰⁷ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹⁰⁸ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹⁰⁹ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

Posebni cilj 2: Unapređenje sistema ulaganja u ustanove kulture i zaštitu kulturnog nasleđa							
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja							
Pokazatelj(i) na nivou posebnog cilja (pokazatelj ishoda)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP
Realizovani svi započeti i planirani kapitalni projekti u naredne tri godine	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	0	1
Definisana lista kapitalnih projekata u kulturi uz njeno redovno ažuriranje	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	1
Uspostavljen sistem planskog ulaganja u održavanje ustanova kulture	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	1
Mera 2.1: Realizacija započelih i planiranih kapitalnih projekata							
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja							
Period sprovođenja: 2020–2022.				Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP
Otvoreno adaptirano i rekonstruisano Narodno pozorište – Narodnog kazališta-Népszínház“ u Subotici"	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	1
Završena obnova manastira Hilandar	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	0	1
Rekonstruisana zgrada Muzeja naivne i marginalne umetnosti u Jagodini	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	1	1	1
Rekonstruisana zgrada Umetničkog paviljona	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	1

„Cvijeta Zuzorić“							
Sanirano klizište na arheološkom lokalitetu Belo Brdo u Vinči	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	0	1
Prošireni prostorni kapaciteti Narodne biblioteke Srbije	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	0	1
Obezbeđena projektna dokumentacija za objekat ustanove kulture Ansambl narodnih igara i pesama „Kolo“	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	1	1	1
Iznos finansijskih sredstava za potrebe formiranja ustanove kulture Memorijalni centar Staro Sajmište i otpočeti radova na prezentaciji nasleđa u okviru nje	RSD	Izveštaj MKI	0	2019	214.210.000	39.210.000	39.210.000
Izgrađena Mala scena u Narodnom pozorištu u Nišu	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	1
Izvor finansiranja mere ¹¹⁰	Veza sa programskim budžetom ¹¹¹		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**				
			U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022
Prihodi iz budžeta	1202-0001, 1202-0005, 1202-5003,		749.903		307.400		820.324
Sredstva iz kredita	1202, 1202-5004, 1202-0010, 1203-0007		96.000		514.755		0
Sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena			373.696		230.430		272.040

¹¹⁰ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹¹¹ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ¹¹²	Veza sa programskim budžetom ¹¹³	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹¹⁴		
						2020	2021	2022
2.1.1. Realizacija projekta "Adaptacija, rekonstrukcija i dogradnja zgrade „Narodnog pozorišta – Narodnog kazališta- Népszínház“ u Subotici"	MKI	Vlada APV, Grad Subotica	2021	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA: 0001 EK 463	400.000		
2.1.2. Realizacija projekta "Obnova manastira Hilandar“	MKI	SPC	kontinuirano	Budžetska sredstva MKI	PG 1202 PA: 0005 EK: 481			
2.1.3. Realizacija projekta "Rekonstrukcija i dogradnja Muzeja naivne i marginalne umetnosti u Jagodini"	MKI		2020	Budžetska sredstva MKI	PG 1202 PJ 5003 EK: 511 – 220.903 EK: 512 – 30.000	250.903		
2.1.4. Realizacija projekta "Rekonstrukcija, revitalizacija, sanacija i	MKI		2021	Razvojna banka Saveta Evrope	PG: 1202 PA: 0001, EK: 463		180.000	

¹¹² Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹¹³ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹¹⁴ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

adaptacija Umetničkog paviljona „Cvijeta Zuzorić“ u Beogradu"								
2.1.5. Realizacija projekta "Konzervacija, restauracija i prezentacija arheološkog nalazišta Caričin Grad u opštini Lebane"	MKI	RZZZSK, Arheološki institut SANU	2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202, EK: 511 – 394.356* EK: 512 – 1.180*	84.486*	143.220*	167.830*
2.1.6. Realizacija "Projekta istraživanja, zaštite i prezentacije arheološkog nalazišta Belo brdo u Vinči"	MKI	RZZZSK		Budžetska sredstva MKI	PG: 1202, PA: 5004, EK: 424 – 27.000 EK: 511 – 277.400 EK: 512 – 60.000	40.000	53.400	271.000
2.1.7. Izrada projektne dokumentacije za projekat "Nova zgrada Prirodnjačkog muzeja"	MKI		2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA: 0010 EK: 511		20.000	
2.1.8 Realizacija projekta "Narodna biblioteka Srbije - proširenje postojećeg depoa i	MKI		2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202, PA: 0010 EK: 511	25.000	200.000	399.324

izgradnja novog dela Narodne biblioteke Srbije"								
2.1.9. Realizacija projekta "Arhiv Srbije – izgradnja novog depoa u Železniku"	MKI		2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA:0010 EK: 511	34.000	34.000	150.000
2.1.10. Realizacija projekta "Eksterni depo za muzeje"	MKI		2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202, PA 0010 EK: 511,	20.000*		
2.1.11. Realizacija projekta "Rekonstrukcija fasade sa pristupnim platoima Muzeja 25. maj u okviru Muzeja Jugoslavije"	MKI		2020	Razvojna banka Saveta Evrope	PG: 1202, PA: 0010, EK: 511	96.000		
2.1.12. Realizacija projekta "Izrada projektne dokumentacije za objekat ustanove kulture Ansambl narodnih igara i pesama "Kolo"	MKI		2020	Budžetska sredstva MKI	PG: 1203 PA: 0007 EK: 511	30.000*		
2.1.13. Realizacija projekta "Memorijalni centar „Staro Sajmište“"	MKI		2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202, PA: 0010 EK: 411 – 40.000 412 – 7.750 414 – 1.500 415 – 1.700 416 – 900	214.210*	39.210*	39.210*

					421 – 5.080 422 – 2.400 423 – 9.900 424 – 7.000 425 – 5.000 426 – 4.200 511 – 10.000 512 – 9.700 515 – 1.500 PG: 1202, PA: 0001, EK: 463 – 186.000			
2.1.14. Realizacija projekta "Rekonstrukciji zgrade Narodnog pozorišta u Nišu i dogradnje objekta Male scene"	MKI		2021	Razvojna banka Saveta Evrope	PG: 1202, PA: 0001, EK: 463		134.755	
2.1.15. Realizacija projekta "Rekonstrukcija i dogradnja zgrade bivšeg Doma Vojske u jedinstveni objekat Doma kulture Pirota" u Pirotu	MKI		2021	Razvojna banka Saveta EVrope	PG: 1202, PA: 0001, EK: 463		200.000	
2.1.16. Realizacija projekta "Rekonstrukcija zgrade Narodnog muzeja u Pančevu"	MKI	APV, Grad Pančevo	2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202, PA: 0001, EK: 463	25.000*	48.000*	65.000*

Mera 2.2: Uvođenje planskog ulaganja prema prioritetima u kulturi

Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020–2022.				Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu				
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Definisana lista ulaganja u redovno održavanje ustanova kulture uz obezbeđivanje dostupnosti osobama sa invaliditetom	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	1	
Definisana lista prioriternih ulaganja u održavanje kulturnih dobara od nacionalnog prioriteta	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	1	
Izvor finansiranja mere ¹¹⁵	Veza sa programskim budžetom ¹¹⁶		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**					
			U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022	
Prihodi iz budžeta	1202-0010, 1203-0007							
Sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena			0		10.000		0	
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ¹¹⁷	Veza sa programskim budžetom ¹¹⁸	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹¹⁹		
						2020	2021	2022
2.2.1. Definisanje liste	MKI	MF, Vlada RS, Vlada APV, JLS	2022					

¹¹⁵ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹¹⁶ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

¹¹⁷ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹¹⁸ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹¹⁹ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

prioriteta za kapitalna ulaganja u kulturnu infrastrukturu u svim oblastima								
2.2.2. Uvođenje planskog ulaganja i redovno održavanje ustanova kulture uz obezbeđivanje dostupnosti osobama sa invaliditetom	MKI	JLS, ustanove kulture	2021	Budžetska sredstva MKI	PG 1202 PA 0010 EK 512 (4.500), 515 (500) PG 1203 PA 0007 EK 512 (4.500), 515 (500)		10.000*	
2.2.3. Uvođenje planskog ulaganja i održavanje kulturnih dobara od nacionalnog značaja	MKI	ustanove zaštite	2021					

Posebni cilj 3: Razvoj produkcije, kulturnih potreba i ravnopravno učešće građana u kulturnom životu

Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja

Pokazatelj(i) na nivou posebnog cilja (pokazatelj ishoda)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP
Iznos finansijskih sredstava namenjenih unapređenju konkursa MKI u oblasti savremenog stvaralaštva	RSD	Izveštaj MKI	563.700.000	2019	563.700.000	676.440.000	698.988.000

Broj linija konkursa MKI u oblasti savremenog stvaralaštva	broj	Izveštaj MKI	9	2019	9	10	11
Iznos finansijskih sredstava za konkurs MKI „Gradovi u fokusu“	RSD	Izveštaj MKI	150.000.000	2019	150.000.000	220.000.000	230.000.000
Kreirane mere kulturne politike i odluka ustanova na osnovu istraživanja i empirijskih podataka	0-ne 1-da	Analiza ZAPROKUL	0	2019	1	1	1
Mera 3.1: Unapređenje podrške savremenom stvaralaštvu i produkciji ustanova i organizacija u kulturi kroz konkurs MKI							
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja							
Period sprovođenja: 2020 – 2022.				Tip mere: Podsticajna			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP
Usvojena izmena Uredbe o kriterijumima, merilima i načinu izbora projekata u kulturi koji se finansiraju i sufinansiraju iz budžeta Republike Srbije, autonomne pokrajine, odnosno jedinica lokalne samouprave (produkcija za decu i mlade, produkcija prema delima domaćih autora, produkcija nacionalnih manjina)	0-ne 1-da	Službeni glasnik	0	2017	0	1	1
Iznos finansijskih sredstava na konkursu MKI za razvoj strip stvaralaštva u Republici Srbiji	RSD	Izveštaj MKI	0	2019	0	4.500.000	6.000.000

Iznos finansijskih sredstava na konkursu MKI za razvoj notnog izdavaštva u Srbiji	RSD	Izveštaj MKI	0	2019	0	0	3.000.000	
Izvor finansiranja mere ¹²⁰	Veza sa programskim budžetom ¹²¹		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**					
				U godini 2020	U godini 2021	U godini 2022		
Prihodi iz budžeta	1203-0001, 1203-0002, 1203-0003, 1203-0004, 1203-0006, 1203-0011, 1203-0012			0	117.240	144.288		
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ¹²²	Veza sa programskim budžetom ¹²³	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹²⁴		
						2020	2021	2022
3.1.1. Povećanje podrške projektima na konkursu MKI za savremeno stvaralaštvo	MKI	/	kontinuirano	Budžetska sredstva MKI	PG: 1203, PA: 0001, EK: 424 (6.600); 463 (17.050); 481 (13,420) PG: 1203, PA: 0002, EK: 424 (19.800); 463 (9.020); 481 (9.680) PG: 1203, PA: 0003, EK: 424 (56.980); 463 (3,740); 481 (13.200)		112.740	135.288

¹²⁰ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

¹²¹ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹²² Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹²³ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹²⁴ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

					PG: 1203, PA: 0004, EK: 424 (3.850); 463 (12.672); 481 (14.960) PG: 1203, PA: 0006, EK: 424 (2,200); 463 (5.280); 481 (12.320) PG: 1203, PA: 0011, EK: 424 (880); 463 (3.960); 481 (10.868) PG: 1203, PA: 0012, EK: 424 (3.960); 463 (24.200); 481 (3.388)			
3.1.2. Unapređenje regulatornog okvira za kriterijume, merila i načine izbora projekata u kulturi	MKI	KSCD	2021					
3.1.3. Uvođenje podrške strip produkciji u okviru konkursa MKI za vizuelne umetnosti 2021. godine	MKI	/	2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1203; PA: 0001 EK 424: 5.250 EK 481: 5.250		4.500	6.000
3.1.4.	MKI	/	2022	Budžetska	PG: 1203; PA:			3.000

Uvođenje podrške notnom izdavaštvu u okviru konkursa MKI				sredstva MKI	0004 EK 424: 1.500 EK 481: 1.500			
Mera 3.2: Stvaranje okvira za redefinisane i osavremenjivanje kulturnih sadržaja								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020 – 2022.				Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu				
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Redefinisane i kategorizovane likovne kolonije	0-ne 1-da	Pravilnik	0	2019	0	0	1	
Definisani standardi i kriterijumi za rad muzičkih manifestacija	0-ne 1-da	Pravilnik	0	2019	0	0	1	
Sprovedena ex ante analiza o mogućnostima razvoja amaterizma i potreba amaterskih društava u Republici Srbiji	0-ne 1-da	Analiza MKI i ZAPROKUL	0	2019	0	1	1	
Iznos finansijskih sredstava za nabavku bibliotečke građe za biblioteke koje ne zadovoljavaju standarde	RSD	Analiza NBS Izveštaj MKI	9.593.000	2019	9.593.000	19.593.000	19.593.000	

u pogledu fonda								
Izvor finansiranja mere ¹²⁵		Veza sa programskim budžetom ¹²⁶		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**				
				U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022
Prihodi iz budžeta		1203-0007, 1203-0003, 1202-0012						
Sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena				0		10.000		10.600
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ¹²⁷	Veza sa programskim budžetom ¹²⁸	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹²⁹		
						2020	2021	2022
3.2.1. Analiza, redefinisane, kategorizacija i osavremenjivanje likovnih kolonija	MKI		2022					
3.2.2. Analiza stanja muzičkih manifestacija	MKI		2022					
3.2.3. Analiza mogućnosti za unapređenje podrške razvoju amaterskih udruženja u Republici Srbiji	MKI	ZAPROKUL	2022		PG: 1203 PA:0007 EK: 422 (400) EK: 423 (200)			600*

¹²⁵ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹²⁶ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

¹²⁷ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹²⁸ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹²⁹ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

3.2.4. Nabavka bibliotečke građe i opreme u bibliotekama koje ne ispunjavaju standarde o broju bibliotečkih jedinica u postojećem fondu	MKI	NBS	2022		PG: 1203 PA: 0003 EK: 424 (8.000) 481 (2.000) PG:1202, PA:0012, EK: 463 (10.000*)		10.000*	10.000*
Mera 3.3: Podsticanje i razvoj kulturnih potreba i navika i ravnopravnog učešća u kulturnom životu								
Organ odgovoran za sprovođenje (koordinisanje sprovođenja) mere: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020 – 2022.					Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Učešće zaposlenih kustosa, arhivista i bibliotekara koji su prošli obuku o mogućnostima interaktivnog prezentovanja sadržaja u ukupnom broju zaposlenih u toj delatnosti	%	Izveštaj MKI	0	2015	0	30%	30%	
Učešće javnih biblioteka uključenih u kampanju popularizacije čitalaštva u ukupnom broju javnih biblioteka	%	Izveštaj MKI	0	2019	0	100%	100%	
Definisan plan gostovanja Narodnog pozorišta u Beogradu u sredinama u kojima nedostaju ovi programi	0-ne 1-da	Plan gostovanja NP	0	2019	0	0	1	
Obezbeđeni domaći filmski sadržaji za osobe sa invaliditetom (audiodeskripcija i titl)	0-ne 1-da	Izveštaj FCS	0	2019	0	1	1	

uvođenjem ugovorne obaveze za proizvođače filmskih sadržaja podržanih na konkursu FCS							
Izrađena analiza potreba i stanja bibliotečke građe i opreme za slepe i slabovide u javnim bibliotekama	0-ne 1-da	Analiza NBS	0	2019	0	1	1
Izrađen plan i model nabavke bibliotečke građe i opreme za slepe i slabovide	0-ne 1-da	Izveštaj MKI	0	2019	0	1	1
Učešće JLS koje su potpisale memorandum o saradnji ustanova kulture i obrazovanja u ukupnom broju JLS	%	Izveštaj ZAPROKUL;	0,6%	2019	0,6%	0,6%	20%
Utvrđena lista prioriternih lokacija i destinacija pogodnih za ekskurzijske posete	0-ne 1-da	Izveštaj MKI i MPNTR	0	2019	0	1	1
Broj škola koje sprovode definisan program afirmacije filmske i audio-vizuelne umetnosti kod dece i mladih i mreža ustanova za realizaciju programa	broj	Izveštaj FCS i MKI	0	2019	0	0	50
Izvor finansiranja mere ¹³⁰	Veza sa programskim budžetom ¹³¹		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**				
			U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022
Prihodi iz budžeta	1203-0007, 1201-0005		0		70.000		81.700

¹³⁰ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹³¹ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ¹³²	Veza sa programskim budžetom ¹³³	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹³⁴		
						2020	2021	2022
3.3.1 Unapređenje sistema kontinuiranog praćenja publike u ustanovama kulture	ZAPROKUL	MKI	2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1203, PA: 0007, EK: 423			500
3.3.2. Unapređenje primene interaktivnih načina interpretacije kulturnog nasleđa u ustanovama kulture	MKI	ICOM, MDS	2022					
3.3.3. Podsticanje lokalnog razvoja kulture i kulturne infrastrukture kroz konkurs "Gradovi u fokusu"	MKI		kontinuirano	Budžetska sredstva MKI	PG: 1201, PA: 0005 EK: 463		70.000	80.000
3.3.4. Pokretanje kampanje za razvoj čitalaštva kroz mrežu saradnika	MKI	MPNTR, javni medijski servisi	2022					

¹³² Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹³³ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹³⁴ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

"Negujmo srpski jezik"								
3.3.5. Definisanje plana gostovanja NP u sredinama koje nemaju ove programe	MKI	NP	2022					
3.3.6. Prilagođavanje domaćih filmskih i audiovizuelnih sadržaja za osobe sa invaliditetom	FCS	MKI	2021					
3.3.7. Izrada plana nabavke bibliotečkih jedinica i opreme za slepe i slabovide	MKI	JLS, NBS	2021					
3.3.8. Sistemska povezivanje ustanova kulture i obrazovanja na nivou JLS	JLS	MKI	2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1203 PA: 0007 EK: 422, 100, EK: 423 100			200
3.3.9. Afirmacija i promocija kulturnog nasleđa i umetnosti kod dece i mladih kroz ekskurzije i organizovane posete	MKI	ZAPROKUL, MPNTR, turističke agencije	2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1203 PA: 0007, EK 423			1.000

3.3.10. Izrada programa radionica koje afirmišu filmske i audio-vizuelne umetnosti kod dece i mladih	MKI	FCS, MPNTR	2021					
Posebni cilj 4: Unapređenje međunarodne saradnje i procesa evropskih integracija u oblasti kulture								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Pokazatelj(i) na nivou posebnog cilja (pokazatelj ishoda)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Broj potvrđenih međunarodnih ugovora, sporazuma, konvencija, programa saradnje – bilateralni i multilateralni ugovori u oblasti kulture	Broj	Izveštaji MKI / MSP / međunarodnih organizacija	95	2019	100	103	105	
Iznos finansijskih sredstava za podršku međunarodnim programima u zemlji na konkursu MKI	RSD	Izveštaji MKI	25.000.000	2019.	28.000.000	30.000.000	30.000.000	
Iznos finansijskih sredstava za podršku učešću u međunarodnim programima u inostranstvu	RSD	Izveštaji MKI/MSP	80.000.000	2019	80.000.000	85.000.000	85.000.000	
Iznos finansijskih sredstava za programe koji se realizuju u kulturnim centrima Republike Srbije u inostranstvu	RSD	Izveštaji MKI / MSP	20.000.000	2019	30.000.000	40.000.000	50.000.000	
Iznos finansijskih	RSD	Izveštaji MKI	380.000.000	2019	200.000.000	200.000.000	200.000.000	

sredstava za učešće u programima EU u oblasti kulture (program Kreativna Evropa i Evropska prestonica kulture - Novi Sad 2021)							
Mera 4.1 Jačanje multilateralne saradnje i podrška procesima evropskih integracija u kulturi							
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja							
Period sprovođenja: 2020 – 2022.				Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početa vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP
Broj kulturnih dobara upisanih na Unesko Listu svetske baštine	Broj	MKI / MSP/ MEI/MTTT, SKGO	5	2019	5	6	7
Broj elemenata nematerijalnog kulturnog nasleđa upisanih na Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog nasleđa Uneska	Broj	MKI / MSP/ MEI/MTTT, SKGO	3	2019	3	4	5
Broj potvrđenih konvencija i preporuka međunarodnih organizacija u oblasti kulture	Broj	MKI / MSP/ MEI/MTTT, SKGO	12	2019	12	13	13
Broj projekata regionalne saradnje u kojima učestvuje Republika Srbija	Broj	Izveštaji MKI	3	2019	4	6	6
Broj projekata u kojima učestvuju organizacije i ustanove iz Republike	Broj	Izveštaji Deska Kreativna Evropa Republika	92	2018	95	100	110

Srbije u okviru programa EU „Kreativna Evropa“		Srbija/Evropske komisije						
Izvor finansiranja mere ¹³⁵		Veza sa programskim budžetom ¹³⁶		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**				
				U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022
Prihodi iz budžeta		1202-0010		300		1.800		300
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ¹³⁷	Veza sa programskim budžetom ¹³⁸	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹³⁹		
						2020	2021	2022
4.1.1. Učešće u programima Uneska, Saveta Evrope i Evropske unije, kao i drugih međunarodnih organizacija	MKI	Kancelarija za KiM, Ustanove kulture, nacionalni komiteti međunarodnih organizacija, inicijativa i mreža, MSP, MEI, MGSI, MF, MSP, MTTT, MZŽS, ustanove zaštite kulturnog i prirodnog nasleđa, KSCD	Kontinuirano	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA: 0010 EK: 424	300	1.800	300
4.1.2. Učešće u regionalnim	MKI – Sektor za međunarodn	MSP, MTTT, FCS i druge ustanove kulture, OCD	Kontinuirano					

¹³⁵ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹³⁶ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹³⁷ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹³⁸ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹³⁹ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao bazu

programima saradnje, inicijativama i mrežama	e odnose i EU integracije u oblasti kulture							
4.1.3. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u oblasti kulture sa propisima Evropske unije	MKI – Sektor za međunarodne odnose i EU integracije u oblasti kulture	Sva nadležna ministarstva i ostali nadležni organi	Kontinuirano					
Mera 4.2. Jačanje bilateralne saradnje i podrška učešću na reprezentativnim međunarodnim manifestacijama u zemlji i u inostranstvu								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020 – 2022.					Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Broj zaključenih međunarodnih bilateralnih ugovora, sporazuma, programa saradnje i drugih ugovora o unapređenoj saradnji sa inostranim partnerima u oblasti kulture	Broj	Izveštaji MKI / MSP / ustanova kulture i dr.	83	2019	88	91	93	
Broj novootvorenih kulturnih centara Republike Srbije u inostranstvu	Broj	Izveštaji MSP/MKI	2	2019	3	3	4	
Broj realizovanih programa namenjenih kulturnim centrima Republike Srbije u	Broj	Izveštaji MSP/MKI	40	2019	60	70	80	

inostranstvu								
Broj programa podrške namenjenih učešću predstavnika Republike Srbije na međunarodnim manifestacijama	Broj	Izveštaji MKI	141	2018	150	160	170	
Izvor finansiranja mere ¹⁴⁰	Veza sa programskim budžetom ¹⁴¹		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**					
				U godini 2020	U godini 2021	U godini 2022		
Prihodi iz budžeta	1205-0006			60.000	70.000	80.000		
Sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena				20.000	20.000	20.000		
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ¹⁴²	Veza sa programskim budžetom ¹⁴³	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹⁴⁴		
						2020	2021	2022
4.2.1. Realizacija programa / projekata predstavljanja kulture i umetnosti na bilateralnom planu uključujući i programe/projekte koji se realizuju u kulturnim centrima Republike Srbije u	MKI – Sektor za međunarodne odnose i EU integracije u oblasti kulture, Sektor za digitalizaciju kulturnog nasleđa i	MSP, DKP, KIC, MTTT, MPNTR, ustanove i organizacije u oblasti kulture,	Kontinuirano	Budžetska sredstva MKI	PG: 1205 PA: 0006 EK: 424 (48.000); 463 (24.000); 481 (48.000) (60.000*)	50.000	60.000	70.000

¹⁴⁰ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹⁴¹ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

¹⁴² Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹⁴³ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹⁴⁴ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

inostranstvu	savremenog stvaralaštva							
4.2.2. Učešće predstavnika i realizacija programa/projekta iz Republike Srbije na značajnim međunarodnim manifestacijama	MKI – Sektor za međunarodne odnose i EU integracije u oblasti kulture	MSP, ustanove i organizacije u oblasti kulture;	Kontinuirano	Budžetska sredstva MKI	PG: 1205 PA: 0006 EK: 424 (12.000) 481 (6.000) 463 (2.000) PG: 1205 PA: 0006 EK: 424 (10.000)	30.000	30.000	30.000

Posebni cilj 5: Digitalizacija u kulturi

Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja

Pokazatelj(i) na nivou posebnog cilja (pokazatelj ishoda)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP
Učešće ustanova kulture sa izrađenim planovima digitalizacije u skladu sa generalnim planom u ukupnom broju ustanova kulture	%	Izveštaji ustanova kulture, Izveštaj MKI	5%	2019	25%	40%	50%
Broj jedinica digitalizovane građe unetih u jedinstveni standardizovani informacioni sistem digitalizovane građe umrežavanjem postojećih baza ustanova	Broj	Izveštaj MKI (Sektor za digitalizaciju), ustanove kulture	500.000	2017	650.000	715.000	800.000

Mera 5.1: Uspostavljanje regulatornog okvira digitalizacije koji uređuje obaveze i nadležnosti ustanova kulture i učesnika u procesu digitalizacije (interoperabilnost)

Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja

Period sprovođenja: 2020 – 2022.				Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu				
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini 2020	Ciljana vrednost u godini 2021	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	
Izrađen generalni plan digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva sa definisanim prioritetima	0-ne 1-da	Plan	0	2019	1	1	1	
Učešće ustanova kulture koje uspešno realizuje plan digitalizacije (sa svojim i generalnim planom digitalizacije uz reviziju registara kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva) u ukupnom broju ustanova kulture	%	Izveštaj ustanova kulture nosilaca procesa digitalizacije; izveštaj MKI	0%	2019	75%	75%	75%	
Izvor finansiranja mere ¹⁴⁵	Veza sa programskim budžetom ¹⁴⁶		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**					
			U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022	
Prihodi iz budžeta	1202-0009		0		200		0	
Sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena			0		335		0	
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ¹⁴⁷	Veza sa programskim budžetom ¹⁴⁸	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹⁴⁹		
						2020	2021	2022

¹⁴⁵ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹⁴⁶ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹⁴⁷ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹⁴⁸ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹⁴⁹ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

5.1.1 Izrada i usvajanje generalnog plana digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva	MKI		2021	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202, PA: 0009, EK: 423		335*	
5.1.2 Izrada i usvajanje pojedinačnih planova digitalizacije u skladu sa generalnom planom na nivou ustanova kulture	ustanove kulture	MKI	2021	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA: 0009 EK: 423		200	
5.1.3 Sprovođenje generalnog plana digitalizacije kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva uz reviziju registara kulturnog nasleđa i savremenog stvaralaštva	MKI	ustanove kulture						
Mera 5.2: Umrežavanje postojećih, novih i nadograđenih baza u jedinstveni informacijski sistem								
Institucija odgovorna za praćenje i kontrolu realizacije: Ministarstvo kulture i informisanja								
Period sprovođenja: 2020 – 2022.					Tip mere: Obezbeđenje dobara i pružanje usluga od strane učesnika u planskom sistemu			
Pokazatelj(i) na nivou mere (pokazatelj rezultata)	Jedinica mere	Izvor provere	Početna vrednost	Bazna godina	Ciljana vrednost u godini t+1	Ciljana vrednost u godini t+2	Ciljana vrednost u poslednjoj godini AP	

Učešće ustanova kulture koje su uvele sistem za detekciju oštećenja (nadzora) na pokretnom i nepokretnom kulturnom nasleđu u ukupnom broju ustanova kulture	%	Izveštaj MKI (Sektor za digitalizaciju)	0%	2019	15%	20%	35%	
Učešće ustanova kulture u kojima je obezbeđen poseban VPN tunel za razmenu podataka digitalizovane građe u ukupnom broju ustanova kulture	%	izveštaj Kancelarije za IKT i e-Upravu	0%	2019	30%	50%	100%	
Izvor finansiranja mere ¹⁵⁰	Veza sa programskim budžetom ¹⁵¹		Ukupna procenjena finansijska sredstva u 000 din.**					
			U godini 2020		U godini 2021		U godini 2022	
Prihodi iz budžeta	1202-0009, 1202-0014		75.335		100.469		75.000	
Sredstva iz kredita			10.000		25.000		10.000	
Sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena			0		335		15.335	
Naziv aktivnosti:	Organ koji sprovodi aktivnost	Organi partneri u sprovođenju aktivnosti	Rok za završetak aktivnosti	Izvor finansiranja ¹⁵²	Veza sa programskim budžetom ¹⁵³	Ukupna procenjena finansijska sredstva po izvorima u 000 din. ¹⁵⁴		
						2020	2021	2022
5.2.1. Pokretanje nacionalnog registra i agregatora	MKI	ustanove kulture	2022	Budžetska sredstva MKI 16.005 Kredit Razvojna banka Saveta	PG: 1202, PA: 0009, EK: 423 (335+670*) PG: 1202	15.335 (5.335 MKI) (10.000 RBSE)	15.335 (5.000 MKI; 335* MKI) (10.000 RBSE)	15.335 (5.000 MKI; 335* MKI) (10.000 RBSE)

¹⁵⁰ Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹⁵¹ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹⁵² Navesti jedan od izvora finansiranja : budžetska sredstva, iz kredita, donatorska sredstva, IPA, itd. U slučaju donatorskih sredstava, obavezno je navođenje konkretnog donatora.

¹⁵³ Šifra programa i programske aktivnosti ili projekta u okviru kog se obezbeđuju sredstva

¹⁵⁴ Sa zvezdicom se označavaju sredstva koja nisu u potpunosti obezbeđena

** Procenjeni dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u odnosu na 2019. godinu kao baznu

digitalizovane građe za finalno korišćenje				Evrope 30.000	PA: 0009 EK: 424 (45.000)			
5.2.2. Jačanje kapaciteta ustanova u procesu digitalizacije u pravcu obezbeđivanja savremene mrežne infrastrukture, povezivanja na širokopojasni brzi internet, i čuvanja podataka	Kancelarija za IT i eUpravu	MKI, ustanove nosioci procesa digitalizacije, lokalne samouprave		Budžetska sredstva MKI	2020 PG: 1202 PA: 0009, EK: 463 – 35.000 Glava 29.1 - PG: 1202, PA: 0014, EK: 424 – 25.000 i EK: 512 – 10.000 2021 PG: 1202 PA 0009, EK: 463 - 40.000 Glava 29.1 - PG: 1202, PA: 0014, EK: 424 – 20.000 i EK: 512: 10.000 2022 PG: 1202 PA: 0009, EK: 463 - 40.000 Glava 29.1 - PG: 1202, PA: 0014, EK: 424 – 20.000 i EK: 512 – 10.000	70.000	70.000	70.000
5.2.3. Izrada jedinstvenog softverskog rešenja za dokumentaciju arheoloških	MKI		2021	Budžetska sredstva MKI Razvojna banka Saveta Evrope (15.000)	PG: 1202 PA: 0009 EK: 424 (30.000) i EK: 423 (3.000)		40.000	

istraživanja, mape i daljinskog sistema nadzora arheoloških lokaliteta					PG: 1202 PA: 0014 EK: 512 – 7.000			
5.2.4. Razvoj sistema rane detekcije oštećenja na pokretnom i nepokretnom kulturnom nasleđu (senzori, veštačka inteligencija i sl.)	MKI		2022	Budžetska sredstva MKI	PG: 1202 PA: 0009 EK: 423 PG: 1202 * PA: 0014 Ek: 512		469	15.000*

OBRAZLOŽENJE

I. Pravni osnov za donošenje Strategije

Pravni osnov za donošenje Strategije sadržan je u članovima 19. i 20. Zakona o kulturi i člana 8. stav 1. Zakona o Narodnoj skupštini, kojima je propisano da Strategiju razvoja kulture Republike Srbije donosi Narodna skupština na predlog Vlade, na period od deset godina i da sadrži: 1) Analizu postojećeg stanja i delatnosti u Srbije, 2) Osnovne postavke razvoja kulture, 2) Strateške pravce i instrumente razvoja kulture, 3) Plan realizacije, 4) Kriterijume, indikatore i postupke evaluacije.

II. Razlozi za donošenje Strategije

Do sada u Republici Srbiji nije izrađen i usvojen nijedan sveobuhvatan strateški dokument u oblasti kulture. Analiza sadašnjeg stanja u kulturi pokazuje da je takav dokument neophodan, u cilju planskog i sistematskog regulisanja javne politike u ovoj oblasti.

Analiza sadašnjeg stanja u kulturi Republike Srbije pokazala je nepostojanje planskog pristupa razvoju kulture, posebno imajući u vidu nedovoljnost i nedovoljnu usklađenost postojećeg regulatornog okvira za potrebe ravnornog, ujednačenog i planski osmišljenog razvoja kulture u našoj zemlji, kao i nedostatak planskog pristupa razvoju ustanova kulture i sistema ulaganja u kulturu. Sve ovo se odražava na mogućnost ravnopravnog učešća građana u kulturi i zadovoljavanja i negovanja kulturnih potreba naših građana, kao i na produkciju kulturnog stvaralaštva i njenu adekvatnu reprezentaciju u inostranstvu. Proces digitalizacije, koji je od vitalne važnosti kako za zaštitu, predstavljanje i interpretaciju kulturnog nasleđa, tako i za produkciju, predstavljanje i interpretaciju savremenog stvaralaštva, veoma je slabo razvijen i takođe zahteva planski osmišljen pristup. Prepoznat je i nedostatak sistematske brige o očuvanju srpskog jezika i srpskog identiteta van granica Srbije, što je od vitalne važnosti za održanje, produktivnost i prepoznatljivost naše kulture u svetu. Kao sveobuhvatan dokument javne politike, strategija je neophodan osnov za plansko i celovito unapređenje sistema kulture u Republici Srbiji.

Osnovni cilj donošenja strategije jeste planski i sistematski pristup regulisanju javne politike u oblasti kulture, odnosno planski i sistematski pristup razvoju kulture Republike Srbije u narednom desetogodišnjem periodu. Željeni rezultat usvajanja strategije je postavljanje jasnih strateških prioriteta i pravaca razvoja kulture u Republici Srbiji, na osnovu kojih će svi subjekti u kulturi moći da planiraju svoje aktivnosti.

U toku analize razmatrane su mogućnosti da se problem reši intervencijama u regulatornom okviru, da se zadrži *status quo* uz oslanjanje na postojeću praksu i da se problem reši parcijalnim merama.

Uz uočavanje nedostataka postojećih praksi, zauzet je stav da intervenisanje u regulatornom okviru ili parcijalne mere ne bi dovele do sistematskog rešenja uočenih problema u sistemu kulture Republike Srbije.

S obzirom na prethodno, odlučeno je da je dokument javne politike na nivou strategije najadekvatnije rešenje za celovit i planski pristup postojećim problemima razvoja kulture u Republici Srbiji.

III. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja

Strategijom su određeni prioriteti razvoja kulture Republike Srbije u narednom desetogodišnjem periodu: 1) razvoj kadrova i infrastrukture, 2) evropske integracije i međunarodna saradnja i 3) podsticanje uloge kulture u razvoju društva.

Kroz primenu u dva prioriteta područja razvoja kulture (kulturno nasleđe i savremeno stvaralaštvo) strategijom je određen jedan opšti i pet posebnih ciljeva.

Opšti cilj je: Unapređenje uloge kulture u životu građana Republike Srbije.

Posebni ciljevi Strategije su:

1. Unapređenje regulatornog okvira, institucionalnih kapaciteta i sistema finansiranja u kulturi;
2. Razvoj sistema ulaganja u ustanove kulture i zaštitu kulturnog nasleđa;
3. Razvoj produkcije, kulturnih potreba i ravnopravno učešće građana u kulturnom životu;
4. Unapređenje međunarodne saradnje i procesa evropskih integracija u oblasti kulture;
5. Digitalizacija u kulturi.

IV. Procena finansijskih sredstava potrebnih za sprovođenje strategije

Finansiranje kulturnih delatnosti pre svega počiva na javnim sredstvima koja su određena republičkim, pokrajinskim i budžetom jedinica lokalne samouprave, dok, pored javnih sredstava, veoma važnu i značajnu podršku razvoju kulture može pružiti i privatni sektor.

Zastupajući stav da je u razvoj kulture potrebno ulagati sredstva u iznosu od najmanje 1% budžeta države, težiće se da se izdvajanja, koja se odnose na rad ustanova kulture, kapitalne investicije, finansiranje i sufinansiranje programa i projekata, priznanje za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi, podsticanje projekata međuresorne saradnje, uvećavaju u skladu sa mogućnostima i fiskalnom politikom Republike Srbije.

Sastavni deo Strategije razvoja kulture Republike Srbije za period od 2020 do 2029. godine je Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja kulture Republike Srbije izrađen za srednjoročni period od 2020. do 2022. godine, sa razrađenim merama koje doprinose ostvarivanju posebnih ciljeva Strategije. Utvrđivanje troškova Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja kulture Republike Srbije za period 2020-2022. godine rađeno je u skladu sa Priručnikom za obračun troškova javnih politika (koji je u pripremi), koji se metodološki bazira na primeni Uputstva Evropske komisije o obračunu troškova iz Metodoloških smernica za obračun troškova strukturnih reformi iz 2019. godine, kao i SIGMA smernica Zbirke alata i iskustava za obračun troškova politika (koje podrazmevaju da se prilikom obračuna troškova dokumenta javne politike obračunavaju dodatni, direktni i varijabilni troškovi novih aktivnosti ili uvećanog obima postojećih aktivnosti neophodnih za realizaciju planiranih mera u okviru Akcionog plana i dostizanja posebnih ciljeva strategije, pri čemu u obzir nisu uzimane redovne/tekuće aktivnosti, već samo dodatne ili uvećan obim tekućih aktivnosti koje su Ministarstvo kulture i informisanja i relevantne institucije Republike Srbije predvidele svojim budžetima i programskim aktivnostima u okviru njih). U utvrđivanju troškova Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja kulture Republike Srbije za period 2020-2022. godine aktivno su učestvovali predstavnici Republičkog sekretarijata za javne politike i članova Projektnog tima koji je, u okviru EU projekta podrške

reformi javne uprave Republike Srbije angažovan na izradi smernica za procenu troškova javnih politika. Izrada troškovnika Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja kulture Republike Srbije je bio pilot projekat u okviru pripreme Priručnika za obračun troškova javnih politika. Ukupna indikativna dodatna sredstva neophodna za sprovođenje Akcionog plana Strategije razvoja kulture planirana su **u odnosu na sredstva opredeljena za sprovođenje planiranih mera u 2019. godini kao baznoj.**

Ukupna procenjena dodatna sredstva u odnosu na 2019. godinu kao baznu, utvrđena u skladu sa SIGMA Metodologijom obračuna toškova, koja su neophodna za sprovođenje planiranih mera i koja su **iskazana u Akcionom planu** za period 2020-2022. godine iznose **6.823.292.000** dinara (Ministarstvo kulture i informisanja – **6.813.593.000** dinara; Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – **9.699.000** dinara). Ukupna procenjena dodatna sredstva iskazana u Akcionom planu po godinama sprovođenja iznose: u 2020. godini – 2.134.230.000 dinara (Ministarstvo kulture i informisanja – 2.130.997.000 dinara; Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – 3.233.000 dinara) , u 2021. godini – 2.336.523.000 dinara (Ministarstvo kulture i informisanja – 2.333.290.000 dinara; Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – 3.233.000 dinara) i u 2022. godini – 2.352.539.000 dinara (Ministarstvo kulture i informisanja – 2.349.306.000 dinara; Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – 3.233.000 dinara). U skladu sa tim **ukupna procenjena sredstva** (ukupan iznos neophodan za sprovođenje planiranih mera za period 2020-2022. godine) iznose **10.396.621.000** dinara (Ministarstvo kulture i informisanja – **10.239.932.000** dinara; Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – **156.689.000** dinara), odnosno po godinama sprovođenja: u 2020. godini – 3.358.673.000 dinara (Ministarstvo kulture i informisanja – 3.273.110.000 dinara; Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – 85.563.000 dinara), u 2021. godini – 3.510.966.000 dinara (Ministarstvo kulture i informisanja – 3.475.403.000 dinara; Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – 35.563.000 dinara) i u 2022. godini – 3.526.982.000 dinara (Ministarstvo kulture i informisanja – 3.491.419.000 dinara; Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – 35.563.000 dinara).

Deo planiranih mera iskazanih u akcionom planu će se finansirati sredstvima obezbeđenim Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2020. godinu („Službeni glasnik RS”, br. 84/19) kao i sredstvima planiranim u okviru limita rashoda i izdataka utvrđenih u procesu pripreme i donošenja Zakona o budžetu i iskazanih projekcijama budžeta za 2021. i 2022. godinu. **Ukupan iznos ovih procenjenih dodatnih sredstava** za period 2020-2022. godine – **2.819.666.000** dinara (Ministarstvo kulture i informisanja – **2.809.967.000** dinara; Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – **9.699.000** dinara) , odnosno **ukupna procenjena finansijska sredstva** za period 2020-2022. godine – **6.364.216.000** dinara (Ministarstvo kulture i informisanja – **6.207.527.000** dinara; Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – **156.689.000** dinara).

U narednom periodu očekuje se obezbeđivanje dela sredstava putem odobravanja projektnog i programskog zajma od strane Banke za razvoj Saveta Evrope koje bi omogućilo finansiranje planiranih mera iskazanih u Akcionom planu za period 2020-2022. godine u ukupnom iznosu od **655.755.000** dinara.

Dodatna procenjena sredstva u iznosu od **3.347.871.000** dinara (označena * u Akcionom planu), odnosno ukupna procenjena finansijska sredstva **3.376.650.000** dinara, još

uvek nisu obezbeđena i moraju biti usklađivana i planirana imajući u vidu ograničene bilansne mogućnosti budžeta Republike Srbije.

Za grupu aktivnosti predviđenih Akcionim planom za koje koje još uvek nisu obezbeđena sredstva, izvori sredstva će se utvrditi tokom sprovođenja Akcionog plana i te aktivnosti biće sprovedene u skladu sa obezbeđenim sredstvima.

ANALIZA EFEKATA

- Na koga će i kako će najverovatnije uticati mere predviđene strategijom

Strateška opredeljenja i konkretne mere za sprovođenje posebnih ciljeva uticaće na najširi krug subjekata u kulturi Republike Srbije, kako iz javnog, tako i iz civilnog i privatnog sektora. Strategijom se planski reguliše delatnost ustanova kulture i stvara transparentniji i podsticajniji ambijent za delatnost samostalnih umetnika, reprezentativnih udruženja u kulturi i organizacija civilnog društva. Takođe, strategija će uticati na širok krug građana zainteresovanih za kulturu, imajući u vidu posvećenost merama namenjenim razvoju kulturnih potreba i ravnopravnom učešću građana u kulturnom životu.

- Kakve troškove će primena strategije stvoriti građanima i privredi (naročito srednjim i malim preduzećima)

Predloženi ciljevi i mere imaju za cilj plansko regulisanje sistema kulture, odnosno podizanje efikasnosti sistema u kom funkcioniše naša kultura, što za krajnju posledicu može imati i smanjenje troškova građanima i privredi. Napominjemo da zbog specifičnosti oblasti kulture i samim tim dokumenata javne politike koji regulišu ovu oblast, donošenje strategije nema direktne efekte na mala i srednja preduzeća u smislu troškova.

- Da li su pozitivne posledice usvajanja strategije takve da opravdavaju troškove koje će ona stvoriti

Imajući u vidu gore pomenuto, napominjemo da su pozitivne posledice usvajanja strategije takve da opravdavaju početne troškove koje će ona stvoriti, s obzirom na to da planski i sistematski reguliše obavljanje svih delatnosti u oblasti kulture, uključujući predlog regulatornih, organizacionih i finansijskih mera za unapređenje i povećanje održivosti celokupnog sistema kulture.

- Da li se strategijom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija

U skladu sa načelom ravnopravnosti privatnopravnih i javnopravnih subjekata u kulturi, strategija podržava osnivanje privatnih ustanova kulture koje mogu osnivati pravna lica i fizička lica, pod uslovima utvrđenim zakonom.

- Da li su sve zainteresovane strane imale priliku da se izjasne o strategiji

Pre slanja Predloga strategije razvoja kulture na mišljenje drugim ministarstvima, održana je javna rasprava, na kojoj je svoje mišljenje o strategiji imala priliku da iskaže celokupna zainteresovana javnost.

-Koje će se mere tokom primene zakona preduzeti da bi se ostvarilo ono što se donošenjem strategije namerava.

Ministarstvo kulture i informisanja nadležno je za sprovođenje ove strategije, za njenu ujednačenu primenu na teritoriji Republike Srbije, kao i za davanje mišljenja u vezi sa njenom primenom.

IZJAVA O USKLAĐENOSTI PROPISA SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE

1. Ovlašćeni predlagač propisa: Vlada

Obrađivač: Ministarstvo kulture i informisanja

2. Naziv propisa

Predlog strategije razvoja kulture Republike Srbije od 2020. do 2029. godine
Strategy of Cultural Development of the Republic of Serbia from 2020 to 2029

3. Usklađenost propisa s odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum):

a) Odredba Sporazuma koja se odnosi na normativnu sadržinu propisa,
nema

b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma,
v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma,
g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma,
d) Veza sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije.
Nema

4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije:

a) Navođenje odredbi primarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima,
nema

b) Navođenje sekundarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima,
nema

v) Navođenje ostalih izvora prava Evropske unije i usklađenost sa njima,
nema

g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost,

d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije.

5. Ukoliko ne postoje odgovarajuće nadležnosti Evropske unije u materiji koju reguliše propis, i/ili ne postoje odgovarajući sekundarni izvori prava Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost, potrebno je obrazložiti tu činjenicu. U ovom slučaju, nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa. Tabelu usklađenosti nije potrebno popunjavati i ukoliko se domaćim propisom ne vrši prenos odredbi sekundarnog izvora prava Evropske unije već se isključivo vrši primena ili sprovođenje nekog zahteva koji proizilazi iz odredbe sekundarnog izvora prava (npr. Predlogom odluke o izradi strateške procene uticaja biće sprovedena obaveza iz člana 4. Direktive 2001/42/EZ, ali se ne vrši i prenos te odredbe direktive).

Nema odgovarajućih propisa Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost predloženog propisa.

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava Evropske unije prevedeni na srpski jezik?

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik Evropske unije?

8. Saradnja sa Evropskom unijom i učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti.